

ПОЛИТИККИ

22. 10. 1982 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIII • 20 ДИН.

БРОЈ
1608

ЗАБАВНИК

БАНГАЛОР: ПОЖАР У ЦИРКУСУ

СТР. 11

УСКРО ВИКЕНД У ВАСИОНИ

СТР. 38-39

Фирма

Веровали или не!

НАЈНЕОБИЧНИЈИ ДУЕЛИ НА СВЕТУ

ДОГОДИЛИ СУ СЕ АНРИЈУ ТРАЊЕУ ИЗ МАРСЕЈА (ФРАНЦУСКА). ОН СЕ БОРИО У ПЕТ ДУЕЛА И У ПРВА ЧЕТИРИ ЊЕГОВИ ПРОТИВНИЦИ СУ ПАЛИ МРТВИ ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ ИСПАЉЕН И ЈЕДАН МЕТАК. У ЛЕТОМ ДУЕЛУ ТРАЊЕ ЈЕ ДОЖИВЕО СУДБИНУ СВОЈИХ ПРЕТХОДНИКА.

Ни аутомобили нису као што су некад били!

ОВАЈ КУПЕ ИЗ 1936. КУПИЛА ЈЕ ГРЕЧЕН БРАУН И ВЕЋ 46 ГОДИНА ГА ВОЗИ САМО УЗ СИТНЕ ПОПРАВКЕ.

НАЈВЕЋИ ИНСЕКТ НА СВЕТУ

ЈЕ МЕГАНЕУРОН, ПРАИСТОРИЈСКИ ВИЛИНСКИ КОЊИЦ, КОЈИ ЈЕ ИМАО РАСПОН КРИЛА 72,5 ЦМ.

ОМОТЕ ЗА ЦИГАРЕТЕ

ПРВИ ПУТ СУ ПОЧЕЛЕ ДА КОРИСТЕ ЖЕНЕ СА КУБЕ ДА ИМ ПРСТИ НЕ БИ ЖУТЕЛИ ОД ДУВАНА.

ПТИЦА СЕНИЧАРКА

ЈЕ ОТКРИВЕНА НА ОСТРВУ НОВА ГВИНЕЈА 1981. ИАКО СЕ ВЕРОВАЛО ДА ЈЕ ИЗУМРЛА ПРЕ 100 ГОДИНА.

РУБИКОВА КОЦКА

ИМА 43 252 003 274 489 856 000 РАЗЛИЧИТИХ КОМБИНАЦИЈА БОЈА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

●●● експедиција научника са универзитета у Детроиту открила је сто окамењених костију испод леденог покривача Антарктика. Њихова старост

процењена је на око двеста милиона година. Поред тога, њиховом анализом је утврђено да је на Антарктику некада владала тропска клима.

●●● једна врста птице корморана користи се у Кини и код нас на Дојранском језеру за лов рибе. Да не би уловљену рибу корморан прогутао,

рибари му, пре него што га пусте у лов, око врата ставе специјалну алкацу, довољно

широку да може да дише а ипак не може да прогута већи залагај.

●●● дужина корака одраслог човека износи 75—80 центиметара, док у спортском брзом ходању корак може да буде дугачак 100, па чак и 115 центиметара. За један обичан корак обичан пешак утроши просечно пола секунда.

●●● чувени енглески тенор Самјуел Блек (1757—1822) имао је тако јак глас да је њиме могао да заустави бика који га је јурио.

●●● најстарији „стенографски“ документ потиче из 350. године пре наше ере, а угравиран је на мермерној плочи пронађеној у Атини.

●●● због чега кад подигнемо телефонску слушалицу кажемо: „Ало!“? Према неким, овај узвик је први изговорио проналазач телефона Американец Александар Грахам Бел који је свој проналазак први пут испробао 1876. Бел је био узбу-

ђен и не знајући шта да каже свом саговорнику промуцао »Hallo«, одакле је настало данашње „Ало“.

●●● филм Волта Дизнија „Снежана и седам патуљака“, који је сниман пуне три године, састоји се из 250 хиљада слика које је радило 600 сликара и цртача.

●●● у перуанским Андима, тешко проходним и увек под снегом, велику помоћ представља једна врста малих магараца. Понекад ови магарици застану на путу и не помажу

ни молбе. Тада сељаци знају да није у питању обична магарећа тврдоглавост већ да су ове животиње својим изванредним слухом осетиле наилазак лавине. Тако магарици често сигурне смрти спасу и себе и свог господара.

●●● четвороцифрених бројева има свега 9000.

Чудне Томићеве договорштине започеле су пре два-наестак година. Налазио се на климатском лечењу у снегом прекривеној Словенији и, по савету лекара, прикупљао снаге за наредно раздобље живота у коме је све требало подредити чувању крхког здравља. Седео је тамо Шериф једног јутра у наслоњачи, пред одмаралиштем, кад види ти он групу старијих људи како се, натоварени некаквим руксацима, упућују према планинском врху Коча (1725 метара). Отворен и спонтан с људима, наш јунак се залетео према групи.

— Људи, где ћете с толиким теретом? — распитао се.

Планинари га гледају. Чудно им што им неко усред „планинарске“ републике поставља таква питања. Нису га, међутим, оставили без одговора. Објаснили су му да они, још од малена, сваког викенда хрле горе, према планинским врховима.

— То је у реду — вели њима Шериф — што сте као клинци и момци ишли горе. Али, како ћете сада тамо кад имате, брат-брату, шездесет година?

ИДЕМ И ЈА!

Словенци се смеју и тапшу Томића по раменима. Хоће да га чaste. Ниједан у групи нема испод седамдесет година и примедбу новог знања схватају као ксиплимент њиховом крпком изгледу.

— Био сам тада први пут истински збуњен у животу — тврди данас Милан Томић. — Ти људи, од којих би ми сваки могао бити отац, пентрају се по планини а ја седим доле, у удолини, и крпим се којекаквим витаминима — таблетама!

Не размишљајући много Томић је замолио необичну групу планинара да га дочекају. Отрчао је до одмаралишта, наукао на себе нешто топле обуће и одеће и за час се опет нашао уз нове пријатеље.

— Идем и ја с вама! — рекао је.

— Добро дошао! — рекоше радосно стари планинари.

Тако је, ето, почео планинарски век сплитског инвалида Милана Томића. Кад је савладао планински врх Коча, сви из одмаралишта су то прогласили чудом. Лекари су последњи дознали за тај подухват. Одмах су успаничено обавили преглед Томићевог крхког организма. На њихово велико изненађење, његово здравље, због успона, није ничим било нарушено. Напротив, имали су утисак да је тај успон деловао на њега о-крепљујуће. Ипак, с обзиром на све Томићеве дотадашње анализе, саветовали су му да више, бар док је код њих, не креће у сличне подухвате.

— Тврдили су ми да би ме следећи успон сигурно стајао главе — вели Томић. А ја сам прекршио дисциплину већ сутрадан! Планинарење ме је сасвим обузело. Ја, човек који се никада није попео ни на Марјан, нисам могао више без планинарења!

Крио сам то од лекара. Знао сам да од објашњења нема ништа. Људи су се држали некаквих својих правила. Ваљда инвалиди као што сам ја заиста не смеју много да се замарају. Ја сам, међутим, сећао да ми то пентрање прија. Истина, задувао бих се пре него остали, здрави људи. Али, нисам се дао. Они би се до врха одмарали тек два-три пута а ја двадесет! Па шта? Свеједно смо сви стизали горе!

Пошто се неколико пута успентрао према Кочи, Шериф је, по повратку у Сплит, почео да

ЛЕК СЕ ЗОВЕ ПЛАНИНАРЕЊЕ

НЕ ДА СЕ ШЕРИФ!

сања о новим успонима. До пењања на Мајстровску (2332 метра) није дошло тако брзо као што је он прижељкивао. Требало је почети док је Шериф од своје скромне пензије и хонорарног рада у сплитском Хрватском народном казалишту успео да уштеди за путовање до подножја тог врха.

— Новац је била и остала моја највећа препрека у планинарењу. Кад се њега домогнем, радећи све и сва, зна се где идем — у планине. После Мајстровске скинуо сам „скалп“ и врховима Шпик (2472 m), Шкрлатица (2738), Триглав (2864), Гросглокнер (3798) и Мон Блан (4807)! Због тога бих и хтео на Хималаје.

РАНА ЗА ЦЕЛУ ЧЕТУ!

Немојте се чудити. Знам да то звучи помало лудо. Код мене вам је у животу све помало необично. Чак и мој одлазак у партизане. Отишао сам да се борим а тек што сам напунио тринаест година!

КАДА ЈЕ НЕКО ДЕВЕДЕСЕТ ПОСТО ИНВАЛИД, ОБИЧНО ЛЕШКАРИ КОД КУЋЕ И НЕ ИЗЛАЖЕ СЕ ВЕЋИМ НАПОРИМА. ЈУНАК ОВЕ ПРИЧЕ НИЈЕ ТАКАВ: ОСВОЈИО ЈЕ СВЕ ВЕЋЕ ПЛАНИНСКЕ ВРХОВЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И ЕВРОПЕ И САДА САЊА О ХИМАЛАЈИМА!

Рођен сам на слободарском Брачу, а на том су острву људи одвајкада изнад свега ценили слободу. Кад су нас напали завојевачи, и ја сам отишао у шуму. Одлуку сам донео сам, мада се не би могло казати да ми ништа о покрету није било познато. Знао је Шериф све што се мути код нас и у свету.

На жалост, моје ратовање није трајало дуго. Већ у првим окршајима у којима сам суделовао задобио сам рана за читаву чету. Тако су, у шали, говорили моји другови. Одмах сам био пребачен на Вис, а одатле, у посебном, конвоју, на Малту. Чим сам се малко опоравио, упутили су ме за Африку. Ране су биле тешке али је срце издржавало. Оно ми је помогло да се опоравим. Међутим, последице мојих рана нису се могле уклонити: отпуштен сам као деведесетпостотни инвалид.

Био сам сувише млад и немиран да би се задовољио животом инвалида. Прво сам завршио економску школу а затим се уписао на војну академију. Имао сам одличне препоруке. Ускоро се у операционој сали показало да су моје физичке могућности ограничене. Морао сам, за неко време, да се оставим свега. Тако је пропao мој сан да postanем официр. Али, стално сам проналазио начине да не мирујем. Једном приликом сусрео сам пријатеља. Радио је у казалишту. Ја сам се распитивао за могућности ангажмана, а он ми је рекао да навратим. Мислио је, ваљда, да ћу заборавити, а ја сам већ сутрадан покуцао на његова врата. Одмах су ме примили, као курира. После сам радио све што је требало. И данас сам помало „девојка за све“. Зна се ко ће ако нешто запне. Не гледам ја колико је сати. Једино ме не окупирају кад у Пољуду игра „Хајдук“. То време не дам никоме. „Хајдук“ волим још од оних борбених дана кад су његови играчи окренули леђа непријатељу и приступили НОБ-у.

ТО ЈЕ МОЈ ПРОБЛЕМ!

Убрзо после првог Томићевог успона на планински врх Коча наш јунак је зажелио да има планинарску књижицу. Отишао је у просторије планинарског друштва „Мисор“. Тамо су га, знајући да је тежак инвалид, у прво време одбијали. Нису хтели да преузму на себе одговорност за његов живот.

— Одбијали су ме неколико недеља — прича Шериф. — Ја сам, међутим, био упорнији. Стално сам им долазио. На крају су увидели да нећу одустати, да су ми планине „ушле“ у крв. Већ на првим излетима у оближње планине доказао сам им своју вољу и могућности. То што сам инвалид „високе категорије“ био је мој проблем.

Кад сам савладао све веће врхове у нашој земљи, окренуо сам се Европи. У неколико наврата друштво су ми правили и моје две кћерке. Старија је одустала на Гросглокнеру. Било је то за њу превише.

Не кријем, било је искушења, али се нисам предавао. Како су ми од већих врхова у свету преостали још само неки, желео бих и тамо. У томе ме, бар за сада, спречава финансијска ситуација у кући. Можда бих могао да се удружим са неким вањним читаоцима? То није лоша идеја. Кад се иде у групи, и трошкови су мањи. А и интересантније је — како оно каже народ: „У друштву се и каљуђер жени“.

У позорење које се сваке јесени даје возачима на неким европским ауто-путевима може да звучи попут доброг вица: „Возачи, пажња! Огромна јата чворака онемогућила су саобраћај на ауто-путу код Баден-Бадена. Возите полако и опрезно“.

А није виц. Као мали летећи духови на хиљаде птица летело је дуж ауто-пута сударајући се у ниском лету са аутомобилима. Јата чворака постајала су све већа, а птице све смелије. Оно што је неодољиво подсећало на језиве сцене из Хичкоковог филма „Птице“ понавља се сваке јесени већ милионима година: пред зимом која се ближи са њима беже и милиони других птица.

Задржимо се још мало код чворака. Ове птице, које су тако уплашиле возаче на ауто-путу код Баден-Бадена у СР Немачкој, дошле су из Пољске (орнитолози су то касније лако утврдили помоћу ознака на ногама умирућих животиња). Чворци важе као птице селице које тачно знају своју марш-руту летења, и то раде у етапама, да би, како тврде научници, могли да преживе тако дуг пут. Наиме, у вино-градарске крајеве Немачке и Француске обавезно сарате на бербу гроздја. Другу етапу њиховог путовања пре него што стигну у неки топли афрички крај чини Шпанија, где су неизбежни гости бербе маслина.

Ни „Југотурс“ им није раван

Чворци важе као врло друштвене животиње. Јата из Совјетског Савеза придружују се онима из Пољске, „договарају“ се и лете заједно даље на запад и тачно знају где ће пронаћи своју немачку браћу. Јата чворака могу да броје и до 200 хиљада птица па није никакво чудо што их се и возачи боје. У заједништву им тако далеки пут чини се много лакше задовољство.

Међутим, међу птицама селицама има и усамљених путника. Таква је, на пример, баштенска грмуша, птица тешка једва 20 грама. Из јесени у јесен она лети у правцу југа Африке, али, за разлику од чворака, ова птичица која по нашим шумама пева исто тако лепо као славуј или кос на пут креће потпуно сама?! Обично преко Алпа, онда долином реке По у Италији и коначно нон-стоп лет преко Средоземног мора. Пре поласка на пут грмуша буквално попуни

Јесен је и дивље гуске лете опет на југ. У пролеће ће поново назад, у иста места одакле су одлетеле. Како им то успева? Где им је компас? Где географске карте?

ЗОВ ОД ИСКОНА

**ПТИЦЕ СЕЛИЦЕ
ПОНОВО ЛЕТЕ
У ТОПЛИЈЕ
КРАЈЕВЕ.
НЕНЕ ПУТУЈУ
И ПО 10
ХИЉАДА
КИЛОМЕТРА
ЧЕСТО
И БРЗИНОМ
ОД 140
КИЛОМЕТРА
НА ЧАС.
И СВЕ ЋЕ
ТАЧНО ПРОНАЋИ
МЕСТО КОЈЕ СУ
ТРАЖИЛЕ. КАКО?**

све резерве: наједно се толико да је обично дупло тежа од нормалне тежине. Једноставно, зна да ће само тако успети, уз помоћ залиха, да савлада пут дужачак 10 хиљада километара. Тамо на југу Африке, у парковима Кејптауна или шумама Зимбабвеа почеће опет да тражи нову храну.

На далеки пут усуђује се да крене више од половине средњоевропских птица (у СР Немачкој их је, на пример, 234 врсте). Програм њихове селидбе је богатији него било који „Југотурсов“ туристички аранжман! Најбрже су неке врсте дивљих патака које на југ путују брзином од 140 километара на час?! Ова врста птица посебно привлачи пажњу

научника јер неки од орнитолога тврде да су ове птице у стању да за време лета спавају?!

Лунави колибри

Пут птица не зна за границе. Канадске дивље гуске, рецимо, путују од северног поларног круга 18 хиљада километара на југ, да би у граничним областима Антарктика уживале у тамошњем зубатом лету.

Мајушњи колибри, с друге стране, креће на пут тек онда (од Тексаса за Мексико) када дуне повољан ветар. Пошто је преслаб да прелети Мексички залив, он се једноставно препушта ваз-

душним струјањима која га носе. Како је то једноставно у птичјем свету!

Бекство пред зимом и још више прецизна марш-рута летења милиона птица тајна је која већ годинама мучи орнитологе. Научници досад још увек нису успели сасвим тачно да утврде зашто пернате животиње путују управо у јесен. Неки то, попут италијанског научника Берутија, објашњавају тврђом да се „ледено доба дубоко урезало у птичји инстинкт“!

Једно је сигурно: у јесен се узнемире и оне птице које су се излегле тек претходног пролећа, које, дакле, још никада нису доживеле зиму. То може најбоље да се види по зо-

НА ЈУГ,
НА ЈУГ...

олошким вртovima када се посебно узнемире црвендаћи и зебе, и то у време кад њихови рођаци на слободи нестају у правцу југа.

Међутим, највише за-пањује управно невероват-на „навигациона“ способ-ност и сигурност птица селица. После неколико хиљада километара које су прелетеле оне без прешке поново налазе стабло маслине на које су слетеле прошле године, а после проведене зиме у топлијим крајевима спуштају се на исте кро-нове сеоских кућа у на-шем Банату и другде. Где се налази њихов компас, где су њихове мапе?

Магнети у мозгу

Бројни експерименти са голубовима показали су да они свој курс траже (и налазе) према положају

Јата птица на радарском екрану показују научницима тачно којим путем животиње крећу на југ

невидљиву светлост и да следе мирисе које ретко ко може да осети. Итали-јански научници су утвр-дили да се голубови ви-соколетачи оријентишу и према мирису пинија и цвећа; правац им показу-је и звиждање ветра у брдима, шум морских та-ласа, иако су они одатле удаљени неколико хиља-да километара?!

Орнитолози су покуша-ли некако да омету те изванредне способности птица селица, јер би само на тај начин могли да сазнају појединости о њиховом понашању. Тако су, на пример, изазвали пар црвендаћа на тај на-чин што су им уз помоћ венитачке светлости „про-дужили дан“ у кавезу. На овај начин жабали су да сазнају како се птица покреће и да се поново враћају у се-верније крајеве. И, на-

Означене животиње пома-жу научницима да лакше открију разне путеве пти-ца селица ка југу. Неке прелете и 10 хиљада кило-метара. Препознају их по прстену на нози.

Роде путују преко Гибралтара или Босфора за Африку и Арабију (непрекидна линија), По тачкастој маршрути на југ лете чворци. Мале грмуше саме лепршају чак до јужне Африке (испрекидана линија)

Напредак технике и лош укус Италијана, Шпанаца и Француза до-вели су до тога да се пу-тешествије птица селица на југ често и трагично заврши. Наиме, у долини реке По на њих вребају ловци са високим мрежа-ма (у Италији птице пе-вачице још увек важе као велики турмански спе-цијалитет). У Пиринејима птице селице дочекује оловна киша: на њих пу-цају страствени ловци. За ове птице велику опа-сност представљају и платформе за вађење нафте са морског дна у Северном мору. Јер, пти-це селице које долазе из Скандинавије при моћном лету оријентишу се помо-ћу јединих светлих тача-ка изнад воде а то су ви-соки пламенови којима се ослобађају прекомерне количине гаса. Тада изго-ри на хиљаде и хиљаде птица. Сваке године.

У Европи је опет јесен. Птице се поново селе на југ. Али, оне не лете до-бровољно. Нешто их вуче, неко зове. То је зов који људи не чују. Тако бар тврде научници. Али, ко их и на који начин зове о томе ћуте. Да ли заиста овај зов птица долази из праисторијског леденог доба или...

М. Ш.

сунца. Међутим, поставља се питање како онда те исте птице лете сигурно и када је небо прекривено густим облацима. Да би установили да ли се можда оријентишу помо-ћу магнетног поља, науч-ници су на леђа голубова учврстили магнете, њихо-ва функција је била да изазову одређене смање-ња. И шта се догодило? Све-док је сунце сјало, пер-нате животиње су лако проналазиле свој пут, али су зато при лошем вре-мену обавезно лутале. Тако је утврђено да го-лубови могу аутоматски да се „пребаце“ са сунца на магнетску оријентаци-ју. Али, и кад би залута-ли, та одступања износи-ла су највише девет сте-пени. И једно сензацио-нално откриће у вези са тим: у голубијем мозгу пронађени су кристали магнета!

Научници су још утвр-дили да птице селице чу-ју што нико жив не чује, да виде за људско око

ста, већ после неколико дана птице су се узнеми-риле, почеле су да лепр-шају по кавезу (и то увек у правцу севера) — и, што је најзанимљивије, све то усред зиме! Још мало више светлости — и црвендаћи су почели да се паре. Скоро је сенка излетела из кавеза — све оно што није ове птице не-могло да издржи.

ЗА
ШПИЈУНЕ
НИКАД БОЉЕ

ПРИСЛУШКИВАЊЕ

Професија индустријски шпијун родила се спонтано и наметнула природно. Није, истинна, најлегалнија, али јој закон мало шта може јер, углавном, никада нема довољно опипљивих доказа. Занимање је, захваљујући невероватном развоју технологије у последњих десетак година, мање-више прихваћено као саставни део живота, а једини ефикасан одговор на њега је контрашпијунажа.

Разне индустријске компаније широм света троше небројене милијарде само да би се неки нови производ, до чије се идеје дошло мукотрпно, детаљно испитао, усавршио и направио прототип. Оне очекују да им се уложени новац продајом дотичног артикла не само врати већ да на њему и зараде.

Све би то било лепо и нормално када не би постојале и друге, конкурентске, компаније из исте индустријске области које такође жарко желе новац, али неће или не могу да га уложе у дуге и скупе процесе испитивања. Последнице су неминовне — довољно је да се на спретан начин дође до туђих резултата и жељена ствар може да се појави на тржишту чак и пре „оне праве“, ко-

ја је однела милијарде, и да јој минира продају већ и самим тим што ће бити знатно јефтинија. Због тога су индустријски шпијуни људи на огромној цени и посао им никада није ишао боље.

Суперснаут за откривање „буба“

Микроелектроника је главни адут у рукама индустријског шпијуна, мада се никако не би могло рећи да је то постало намерно, вољом људи и фабрика који је усавршавају. На том пољу дошло је, у ствари, до приличног хаоса. Америчка компанија „Мајкролеб“ из Њу Џерсија, на пример, која иначе израђује супертајне електронске уређаје за потребе владе Сједињених Америчких Држава, истовремено је постала и фирма у којој индустријски шпијун може да се наоружа свим врхунским средствима неопходним за свој деликатан посао.

Исти тај „Мајкролеб“ продаје, као узгредан производ, уређај за откривање скривених микрофона — што би се могло назвати делатношћу контрашпију-

наже — и гарантовано враћа купцу једанаест хиљада долара уколико овај у року од шездесет дана у својим просторијама НЕ пронађе прислушкивач (или „баг“, пише се bug а значи буба, како му на енглеском „тепају“).

„Мајкролебов“ уређај за откривање прислушкивача (микрофонски детектор) зове се „суперснаут“ и, као и друге сличне направе, почива на претпоставци да су најбољи и стога најбројнији прислушкивачи радио-микрофони на батеријски погон. Зрак микроталаса из „суперснаута“ непогрешиво открива сваки прислушкивач, без обзира да ли је активиран и ради пуном паром, или искључен, под условом да у њему постоји транзистор.

Дуни у хармонију да не звони...

Огромна већина и јесте на транзистор, али ће „суперснаут“ да наиђе на читав низ облика и величина скривених на најразноврснијим местима. Једна врста прислушкивача истог је облика и величине као графитни микрофон најо-

бичнијег телефона. Довољно је одшрафити део слушалице у који се говори и на место њеног графитног поставити микрофон за прислушкивање. Власник телефона вероватно неће ни у сну сањати да сваки његов разговор слушају и туђе веома радознале уши.

Сложенија верзија, намењена сумњичавим особама, јесте уређај који се зове „прислушкивач на хармонику“ (harmonic bug). Нису откривене појединости како се он уграђује, јер и фирме и шпијуни чувају тајне али се зна како функционише. Ова „буба на хармонику“ постаје прилично подмукла чим је поставе у нечији апарат. Шпијун, који може да се налази километрима далеко, окренуће број дотичног телефона и дунути одређену ноту у усну хармонику. Телефон жртве сместа региструје звук после чега не звони ма колико окретали његов број. Истовремено у њему се активира прислушкивач који слуша и бележи разговор вођен у тој просторији док телефон ћути као заливен.

Постоје прислушкивачи скривени у коцкама шећера, у маслинкама које се служе на по могућству важним пословних коктелима, у наливперима, руч-

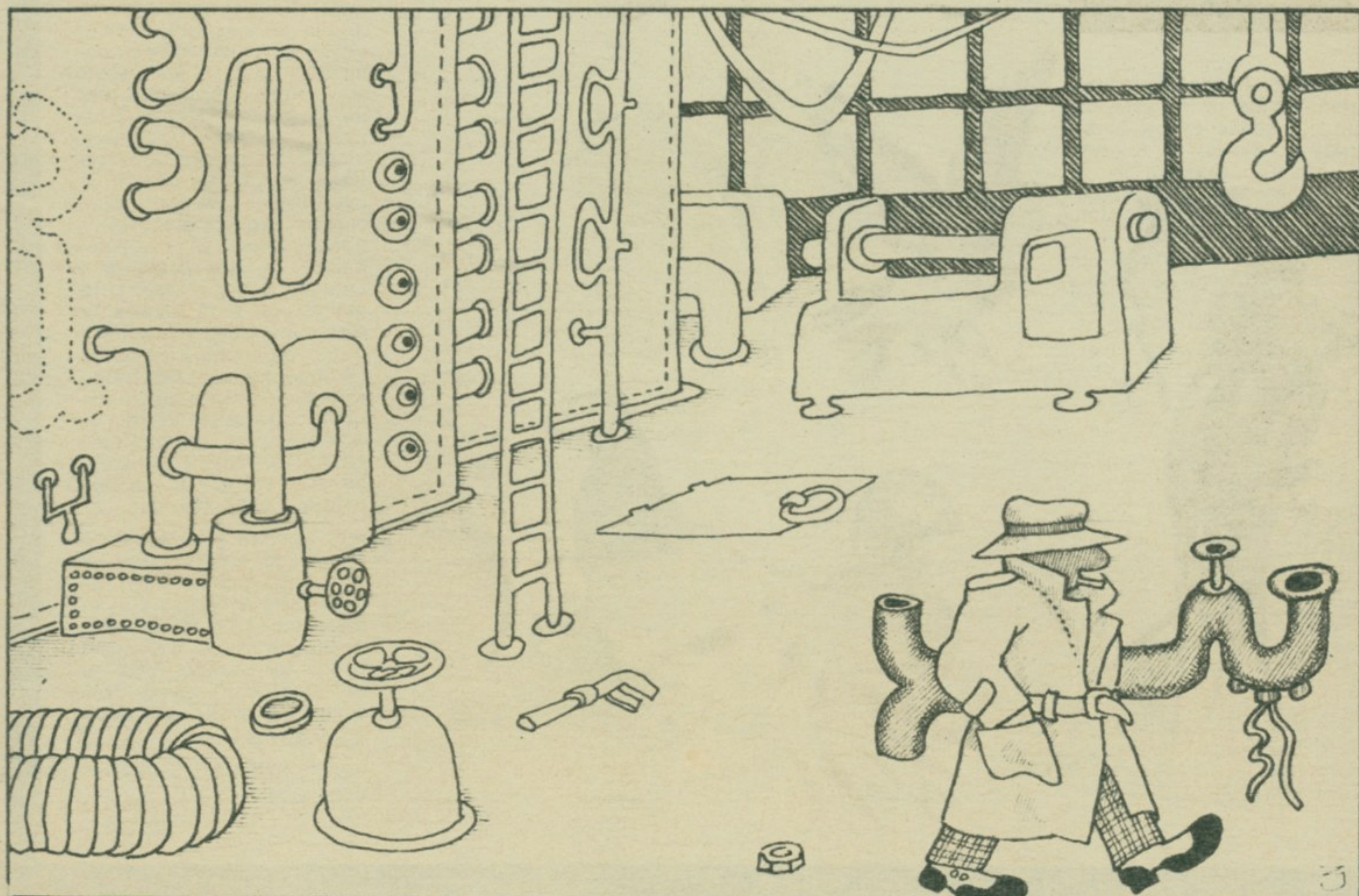
**МОДЕРНИ
КРАДЉИВЦИ
ПОСЛОВНИХ
И ВОЈНИХ
ТАЈНИ СТЕГЛИ
СУ У
МИКРО-
ЕЛЕКТРОНИЦИ
МОЋНОГ
САВЕЗНИКА:
ОНА ИХ ЈЕ
ОПРЕМИЛА
УРЕЂАЈИМА
ПОМОЋУ
КОЈИХ МОГУ
ИЗ ВЕЛИКЕ
ДАЉИНЕ
ДА ГЛЕДАЈУ
КРОЗ ЗИДОВЕ,
ДА СЛУШАЈУ
КРОЗ ПРОЗОРЕ
И ДА
БУДУ ГДЕ НИСУ.
ВЕЋИНУ
ПОДАТАКА
ДОБИЛИ СМО ОД
ШЕФА ЈЕДНЕ
ЛОНДОНСКЕ
ОРГАНИЗАЦИЈЕ
ЗА ИНДУСТРИЈСКУ
КОНТРА-
ШПИЈУНАЖУ**

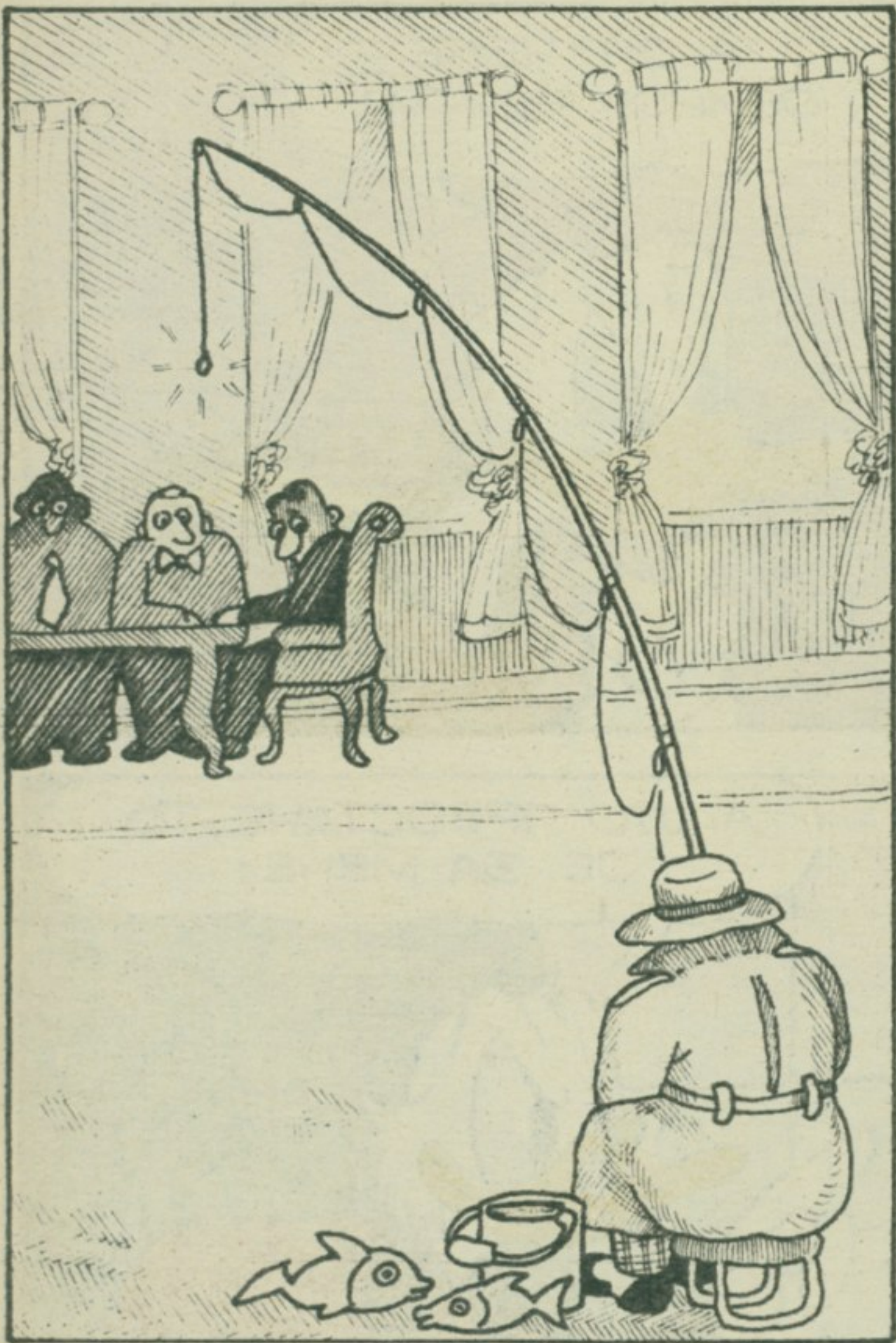
ним часовницима, па чак и у обичним електричним утикачима. Још су мањи они који се уграђују у зуб или у пластични омотач електричне жице. Најтанушнији имају надимак „уши од власи“, једва су дебљи од најфиније жице и веома лако и неопажено могу да се сакрију у зидне тапете или, на пример, у течност за чишћење пращине са дрвеног намештаја.

Но то тамо снима?

Претпоставимо, ипак, да шпијун није успео да продре у просторију која га живо занима и у њој угради прислушкивач. Шта му је преостало да предузме како би испунио задатак за који је позамашно плаћен?

Па, прозор, на пример. Он ће, рецимо, да стане на супротну страну улице, уперити у прозорско стакло ласерски зрак и овај ће се рефлектовати натраг у фо-

то-електричну ћелију. Сваки разговор у соби изазива вибрације стакла, њих хвата невидљиви светлосни зрак и оне се потом „преводе“ у речи, односно добија се верна конверзација вођена у просторији баш као да се шпијун лично у њој налазио. Слично се може постићи и помоћу радара, али је у том случају неопходно обложити прозорско стакло танким невидљивим металним слојем што компликује ствар.

Уколико су за крају идеја или готових резултата потребне и слике, то неће представљати никакав проблем. Свако ко је гледао неки савремени шпијунски филм зна да постоје минијатурни апарати за тајно снимање важних докумената. Модерним фотографским сочивима могу са раздаљине од сто метара да се добију савршено читки снимци текстова куцаних стандардном писаћом машином!

Постоје, такође, и многи апарати засновани углавном на снимању инфрацрвеним зрацима или поступку појачања слике. Захваљујући томе шпијун може да направи fine снимке и у мрклом мраку. Најновија достигнућа су ипак са поља телевизије: већ постоје мале ТВ камере не веће од цепног рачунара, а највеће наде полажу се у убрзане радове на видео-камери димензија свега шеснаест кубних центиметара!

Да би „бацио око“ у неку неприступачну просторију, шпијун се може послужити и једном од тех-

ника модерне медицине. Кад хоће да завире у унутрашњост болесниковог тела, доктори понекад употребљавају дугачко танко оптичко влакно на чијем је врху сићушно сочиво. Оно се увлачи у одређени орган не озлеђујући га, а слика коју „види“ сочиво враћа се дуж оптичког влакна и може се погледати и снимити на његовом другом крају.

Шпијун ће сличну справу протурити низ вентилациону цев и лепо видети све што се догађа у просторији стојећи код излазног отвора. Такво влакно, дебело свега који милиметар, може и да се угради у, само увеличавајућим стаклом видљиву, рупу неког преградног зида, на пример.

Контрашпијун враћа ударац

Необуздано бујање индустријске шпијунаже довело је, као што се могло и очекивати, до вапаја за ефикасним мерама контрашпијунаже. Први кораци за које је јавност са знала учињени су 1979. године када је у отменој лондонској четврти Мејфер, где се налази и хотел „Хилтон“, отворена продавница „Каунтерспај“ (преведено с енглеског: „Контрашпијун“).

Радња је, у ствари, британска филијала америчке компаније CCS Communication Control Inc. која прави и избацује на тр-

жиште најразноврсније справе и уређаје за контрашпијунажу, даје савете о мерама обезбеђења и има школу за обучавање заинтересованих у разним техникама шпијунаже и контрашпијунаже — пошто се више заиста не зна где престаје једна а почиње друга.

Богато опремљен „Каунтерспај“ нуди свакоме ко је заинтересован широк избор уређаја за откривање прислушкивача — од детектора скривених у наливперу или ручном сату, до скупљих и компликованијих за уграђивање у зидове, подове, ормаре и многа друга неочекивана места. Још је упечатљивији избор мајушних направа које свом власнику непогрешиво дају знак чим се у његовом присуству укључи било какав прислушкивач.

Ако неко жели да своју телефонску линију обезбеди од радозналих ушију, „Контрашпијунови“ стручњаци ће му уградити одговарајући детектор, а, за сваки случај (и веће паре), и направу која телефонски разговор чини потпуно неразумљивим за сваког ко не поседује одређени уређај за дешифровање.

Ниједно име, ниједан назив

Питали смо летос једног од шефова „Каунтерспаја“, који је желео да остане анониман, како иде посао.

— Никад боље — одговорио је. — Индустријска шпијунажа је у очигледном порасту јер су наше услуге све траженије. Не посредно пошто је радња отворена, пет великих британских компанија платило је да се у свим њиховим просторијама провери има ли прислушкивача и у три су и нађени. Данас, после три године постојања, повремено нас позивају готово све веће фирме, а имамо и велики број приватних купаца.

Шеф „Каунтерспаја“ није желео да открије ниједно име, чак ни називе првих пет компанија које су му се обратиле, јер је посао суперповерљиве природе.

Индустријски, или било који, шпијун и даље ће се служити већ опробаним методама које важе деценијама: подмићивањем, уценом, крађом, инфилтрацијом, али се електронска ера неповратно умешала у његов посао као, уосталом, и у остале области људског живота. Савремена Мата Хари може да се појави у виду неодољиве заводнице, али исто тако и у облику микропроцесора чија је заводљива моћ далеко слабија, али је, зато, мањи, јевтинији, невидљивији и — неупоредиво поузданији.

Бојана Дожић

ЉУБИЦА ИЛИТИ РОЖАЛИЈА

Био је то један од безбројних хришћанских мученика. Живео је у доба цара Комода, у 2. веку наше ере, а живот је изгубио на начин нимало редак у то време. „Принеси жртву Аполону!“ наредио му је управник римске провинције. Хришћанин је то одлучно одбио, и за казну је погубљен. У свему томе необичан је само један податак: мученик се звао Аполоније. Назван је, дакле, по истом оном богу кога ни по цену живота није хтео да слави!

Историчари су утврдили да први хришћани, ма колико иначе фанатични у својој вери, нису имали ништа против „паганских“ имена. О томе напросто нису ни размишљали. Многи од њих, као и Аполоније, носили су имена изведена из имена грчких и римских богова. Ориген, један од „црквених отаца“, родом је из Египта, добио је то име које значи „рођен од Хоруса“ (а Хорус је египатско божанство) мада су му и родитељи били хришћани. Други црквени отац, свети Амброзије, имао је брата по имену Сатир. Ако знамо да је сатир у грчкој митологији шумско биће, човек-јарац, прождрљив и похотљив, очекивали бисмо да се добар хришћанин згрози од таквог имена...

Тек у четвртм веку проширило се схватање да би хришћанин морао и самим својим именом да изражава побожност. Тада су скована нова грчка и латинска имена, понека прилично чудна и убрзо заборављена, као Евангелије, Мартирије („мученик“), Елпидије („који се нада“), Деограцијас („богу хвала“), Кводвултдеус („шта бог хоће“), друга сачувана до данас, као Атанасије („бесмртни“), Анастас („васкрсли“), Христофор („доносилац Христа“), Макарије („блажени“) итд.

Ипак, знатно већу популарност стекао је обичај да се деца крштавају именима светаца и апостола. Међу најранијима су били Петар и Павле, затим имена четворице еванђелиста (писаца јеванђеља) — Матеј, Марко, Јован и Лука, па Јосиф, Никола и друга, а међу женским Ана, Марија, Магдалена итд. Таква имена су се на посебан начин „умножавала“: поједини њихови носиоци и сами су касније проглашени за свеце, а калуђери и други побожни људи радо су своје првобитно име замењивали светачким. Отуда је, рецимо, само светаца по имену Јован до данас забележено ништа мање него 994!

Ипак, ни у доба највеће верске затуцаности, ова имена никада нису стекла потпуну превагу, јер су им у словенским крајевима „конкуренцију“ правила словенска имена, а у западној Европи она од

германских основа, као Роберт, Едвард, Амалија и сл. Црква је била довољно мудра да се не меша у избор имена. Једино је 1566. године, после сабора у Тренту, који је у Католичкој цркви спровео назадне идеје против реформације, донет пропис да се деца крштавају само именима из календара. Кад се испоставило да тај пропис мало ко поштује, решено је да бар друго име (католици по правилу добијају два или више крсних имена) буде светачко.

У старим регистрима крштених једне цркве у околини Сења, наш научник Павле Рогоћ пронашао је овакве примере: „Божица илити Анастажија“, „Љубица илити Рожалија“, „Цвета илити Виценца“, „Вука илити Марија“. Можемо претпоставити да су побожне сељанке биле сасвим задовољне тим компромисом. За рођаке и пријатеље, рецимо, она је Љубица, а истовремено с неба — тако бар тврди господин жупник — света Розалија штити своју „имењакињу“...

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ДОГОД МЕ СТРИЦ БАЈА
ОВАКО ПЛАЊА, ЈА СЕ
НЕЋУ ОБОГАТИТИ...

... А ОН НЕЋЕ
ОСИРОМАШИТИ!

А КО **ТЕБЕ** ПЛА-
ЊА, СТРИЦЕ?

НИКО!
ЈА СВИМА
ПЛАЊАМ!

А ШТО ПРЕОСТАНЕ, ТО
ЈЕ ЗА МЕНЕ!

ЈА НЕМАМ
ЗАГАРАНТОВАН
ЛИЧНИ ДОХОДАК!

МЕНИ **НИКО** НЕ ГАРАНТУЈЕ
ДА ЋУ РЕДОВНО ДОБИЈАТИ
ПЛАТУ...

ХМ...

ШТА ЈЕ САД,
СТРИЦЕ?

МОЖДА БИ ТРЕБАЛО
ДА ТРАЖИМ ПОМОК ОД
БИРОА ЗА ЗАПОШЉА-
ВАЊЕ!

ИСТИНИТА
ДЕТЕКТИВСКА
ПРИЧА

ИЗГУВЉЕНО ПАМЋЕЊЕ

МАДА ЈЕ СВЕ ГОВОРИЛО ПРОТИВ ЊЕГА, БОРА ПАНИЋ ЈЕ УПОРНО ТВРДИО ДА СЕ НИЧЕГ НЕ СЕЋА. ЊЕГОВИ ОДГОВОРИ ЗВУЧАЛИ СУ ТАКО ИСКРЕНО ДА СЕ ИНСПЕКТОР КОЈИ ЈЕ ВОДИО ИСТРАГУ НИКАКО НИЈЕ ОДЛУЧИВАО ДА ЈЕ ЗАВРШИ.

Звоно на вратима тргло је из сна инспектора Милана Станковића. Када је погледао на будилник и видео да је од поноћи прошло само три сата, пожелело је да се дубље завуче под покривач. Међутим, звоно је поново одјекнуло. Знао је да нема друге, мораће да устане. Није се изненадио кад је отворио: становао је у новом насељу где није било телефона па му је дежурни милиционер био чест гост у касне сате. На брзину се обукао и кренуо за њим до кола. У току вожње милиционер му је објаснио да је пре неколико сати у суседном месту обијен аутомобил из којег је украдена већа сума новца и пиштољ марке „Збројовка“.

Вешто обијен „лептир“

Кад су стигли у М. већ је почело да свиће. Крај обијеног аутомобила стајала су два милиционера и криминалистички техничар који је већ скидао отиске прстију. Били су нејасни јер су, по мишљењу техничара, руке обијача биле прљаве. Милану није промакло да је „лептир“ стакло вешто одваљено и да је непознати поред отисака на вратима, оставио и трагове блата на предњем седишту и на поклопцу касете у којој су се налазили новац и пиштољ. Под хаубом је пронађена црна мушка ташна у којој се налазила паста за зубе, машиница за бријање, паковање жилета, два сапуна и један брисач са обијених кола.

На влажној земљи поред аутомобила били су уочљиви трагови гума од бицикла. Јасно се видело да су шаре на њима различите.

Власник обијене „шкоде“ испричао је Милану да је око поноћи са прозора стана приметио да се неко врзма око кола. Изишао је на улицу и покушао

да повицима заустави непознатог, али је овај успео да умакне на бициклу. По његовој процени, обијач је био крупан тридесетогодишњак.

Инспектор није био баш сигуран да може много да се поузда у ову процену: улично осветљење је било слабо а власник „шкоде“ узбуђен. Ипак, није му преостало ништа друго већ да крене од тог описа. Направио је план рада и поделио задужења. Он сам је одлучио да најпре поразговара са особљем оближње кафане која је радила до касно у ноћ. Ту је сазнао да су претходне вечери, поред осталих гостију, били и радници са градилишта које се налазило у истој улици. Дуго су седели и пили. Један од њих задржао се до поноћи. Свестан да то још ништа не мора да значи, Милан је одлучио да га потражи.

Где је била ташна?

Мада није знао име човека с којим је желео да разговара, није му било тешко да га нађе. Сви радници становали су у баракама крај самог градилишта и већ су били на ногама. Један од њих рекао је Милану да је његов друг из собе Бора Панић дошао у собу после поноћи.

— Да ли он има бицикл? — заинтересовао се инспектор.

— Има — потврдио је човек.

— Не знам како је синоћ уопште успео да се добезе на њему, био је прилично пијан кад је дошао.

— А где је сада? — упитао је Милан.

— Ено га, још спава — одговорио је овај.

И заиста, кад је Милан ушао у собу, Бора је лежао обучен преко неразмештеног кревета: на оделу и рукама јасно су се видели трагови блата. Требало му је доста времена да се расани. Збуњено је посматрао милиционере који су претресали његове ствари и ормане у соби.

После пола сата није било ни једног кутка у соби у који нису завирили али од новца и пиштоља није било ни трага. Упркос томе Милан је рекао Бори да се спреми и крене с њим у станицу милиције. Једног од милиционера задужио је да доведе бицикл: требало је упоредити шаре на гумама.

Када се коначно нашао у својој канцеларији, прво питање које је поставио Бори било је шта је радио претходног дана и вечери.

— Пошто сам завршио посао, кренуо сам до продавнице и купио машину за бријање, сапуне, жилете и пасту за зубе и све то ставио у ташну. Враћајући се у барак свратио сам у кафану и тамо затекао другове с посла. Попио сам мало више па кад су они кренули на спавање, остао сам још мало. Не знам колико је сати било кад ми је пришао један од гостију и рекао да се

неки дечак врзма око мог бицикла и да хоће да га украде. Био сам уверен да су то смислили моји другови како би ме намамили да изађем из кафане и пођем на спавање па сам, ето, остао за столом.

— А ташна, где је била, на бициклу или поред вас? — упитао је Милан.

— Не знам, не сећам се... — па рекао сам вам већ да сам био пијан.

Кад му је инспектор показао црну ташну, потврдио је да је његова. Отисци гума са бицикла поклапали су се са онима пронађеним крај обијеног аутомобила. Исти су били и трагови блата.

Разговор с колегом

— Боро, јесте ли ви обијели „шкоду“ и узели новац и пиштољ? — упитао је Милан.

— Не знам, не сећам се — поновио је још једном човек пред њим.

Формално, било је доста доказа да се случај оконча. Недостајали су само пиштољ и новац. Ипак, Милан никако није могао да се одлучи да стави тачку на истрагу: Бора је, бар тако му се чинило, прилично искрено одговарао. Осим тога, распитујући се о њему, сазнао је да воли да попије али да важи као поштен човек. „Два пара очију више виде од једног“, помислио је Милан и решио да се консултује са колегом Жарком Јаковљевићем. Нашавши се испред његове канцеларије, чуо је како се овај обраћа пегавом дечаку који је стајао крај врата:

— Петре, сачекај десетак минута у ходнику па ћемо наставити разговор.

Видећи га у послу Милан је већ хтео да се врати, али га је Жарко задржао.

— Уђи! Петра сам намерно послао у ходник. Стари смо знаници. Живи сам са оцем који је јутрос дошао да пријави да последњих неколико дана троши веће суме новца. Одакле му, није успео да сазна. Он наравно зна да дечак краде и кад год нешто примети дође да каже...

— Позови дечака да уђе, хтео бих да разговарам с њим — прекинуо га је Милан у пола реченице.

Убрзо се показало да је разговор са Петром био пресудан за окончање истраге коју је водио Милан. Знате ли због чега? Да ли сте погодили, проверите на страницама „Мале поште“.

Кенгури, рекло би се, чудно делују: кад скачу кроз аустралијску дивљину грациозни су као газеле, а кад ходају незграпнији су и од самог нилског коња. Стиче се утисак да је за све торбаре трчање кудикамо мање напорно од ходања. И, за дивно чудо, то је сушта истина.

Психолог Ричард Тејлор са Харвардовог универзитета ставио је пар црвених кенгура на ергометар (покретна трака — за мерење рада мишића) и, приморавши их да се крећу различитим брзинама, установио да они доиста троше мање кисеоника — према томе и мање енергије — трчећи брзином од 40 километара на час него при три пута споријем ходу.

Што дуни сном

Ово је само једна од загонетки кретања које је доктор Тејлор проучавао у својој лабораторији у Конкорду, Масачусетс. У току последње деценије он је, између осталог, истраживао узроке због чега кунџ воли да скаче, пони да каска, црв да се увија — што може да доведе до решења веома практичних дилема.

Што се кенгура тиче, Тејлор је утврдио да становници аустралијског континента две трећине своје снаге добијају из еластичке енергије која се у њиховом телу сакупља између скокова. Приликом ходања те снаге готово да нема, али код трчања она омогућује овим гломазним животињама да с лакоћом праве дуга путовања између извора воде.

Мада је кенгур једина животиња код које се потребе за енергијом смањују са повећањем брзине, сличан механизам наводи друге животиње, а и људе, да при одређеној брзини природно прелазе у трк како би еластичност свог тела искористиле за повећање ефикасности. Где се та енергија акумулира у телу?

Приликом експеримената на ергометру Тејлор је уочио да животиње не мењају учесталост скокова у складу са променом брзине него да, једноставно, код бржег кретања скокови постају дужи. То одудара од претпоставке да се еластичка енергија прикупља у прекомерно развијеним Ахилсовим тетивама. Пошто се тетиве једино затежу и опуштају приликом удара ногом о тле, оне не могу да контролишу учесталост скокова.

Вршећи многобројне огледе са разним живо-

ПРОФЕСОР ТЕЈЛОР РАЗБИЈА ЗАБЛУДЕ

ТРЕБА ИМАТИ ЛЕЂА

БЕЗ ОБЗИРА ДА
ЛИ ЖИВОТИЊА
ПУЗИ, ХОДА, ТРЧИ,
КАСА ИЛИ ГАЛО-
ПИРА, ПРИРОДА ЈЕ
ОБДАРИЛА ДА Е-
НЕРГИЈУ КОРИСТИ
НА ВРЛО РАЦИО-
НАЛАН НАЧИН.

тињама — мишевима, пацовима, псима, коњима — Тејлор је закључио да учесталост скакања одређује леђа. Кретање код кичмењака, по њему, не одређује ного него читаво тело, и то на тај начин што се леђа при одређеним брзинама затежу и опуштају.

Својеглаве мачке

У Харвардовом Музеју зоологије постављени су многобројни уређаји за испитивање кретања различитих животиња, међу којима и три паралелна ергометра погодна за испитивање многобројних

врста, од тарантуле до понија. У току петнаест година рада испитане су стотине припадника 63 различите животињске врсте. Оглед се састојао у томе што се свакој животињи причврсти маска са кисеоником и мери количина утрошеног приликом кретања различитим бр-

зинама на ергометру. Тејлору и многобројним истраживачима који из читавог света долазе у Музеј зоологије највише муке у овом послу, како сами тврде, задају својеглаве домаће мачке.

На Тејлоровим уређајима проверене су многе теорије о енергетици животиња. Овај научник је, на пример, још пре десет година доказао да је позната тврдња да све животиње троше исту количину енергије по граму телесне тежине на једнаком путу — за ту теорију и неке сродне својевремено му је додељена и Нобелова награда — заправо погрешна. Испоставило се, рецимо, да миш од 30 грама троши хиљаду пута више енергије по јединици тежине на истом растојању него пас од 20 килограма. Најприхватљивије објашњење је, по свој прилици, у томе да мало створење мора много брже да покреће ноге да би стигло куд је наумило.

Лоптица сночица

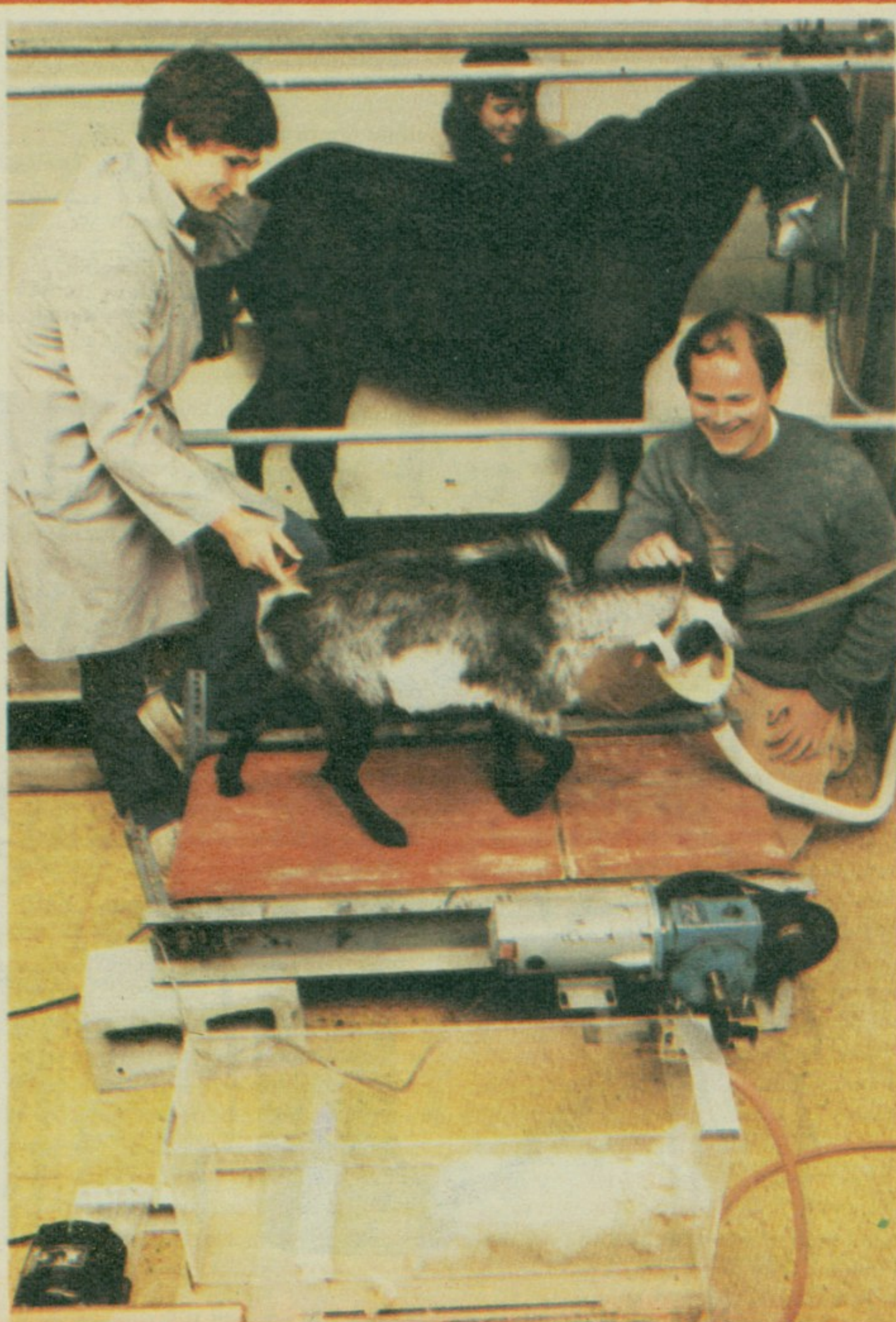
Најтврдоглавија заблуда коју су Тејлорова истраживања срушила свакако је тврдња да све животиње користе више енергије за трчање него за спорији ход на истом растојању. Наиме, утврђено је да већина животиња, укључујући и људе, троши исти број цула по јединици пута без обзира на брзину — наравно под условом да трче или ходају на природан начин.

Сви кичмењаци, како се показало, мењају свој ход применом једног од два основна механизма, или њиховом комбинацијом. Они користе гравитациону „потенцијалну енергију“ — ону исту због које ће се флаша гурнута са стола разбити на поду — која се акумулира и ослобађа при сваком кораку. Код трчања, каска или галоп, енергија се прикупља у растегнутим мишићима и тетивама, а затим се ослобађа када се мишићна влакна скрате — отприлике онако како се сабија и шири лопта која одскакује са тла. У нормалним околностима коришћење енергије за кретање је „разборито“.

Атлетичар који трчи брзином од 15 километара на час може енергију да троши мање „разборито“ ако хода истом том брзином (брзо ходање), али његово кретање тада подсећа на кенгурово геганье и захтева више енергије. Истину за вољу, то и није неки елегантан начин да се надмудри мајка природа.

Е. Ј.

Нова сазнања о кретању: псић, коза и коњ на покретним тракама доктора Тејлора (десно).

ГДЕ ЈЕ АФТАБ?

ПОДИГАО ЈЕ МАЛИШАНА СА ЗЕМЉЕ, ПРЕБАЦИО ГА ПРЕКО РАМЕНА И ПОЧЕО ДА ЧЕНА. СМРТ? СПАС? ВИШЕ НИ САМ НИЈЕ ЗНАО... СКАМЕЊЕН ОД УЖАСА ЗУРИО ЈЕ У ПЛАМЕНИ ОБРУЧ КОЈИ СЕ СТЕЗАО ОНО ЊИХ.

Да би се од Давангера, града у Индији у коме живим, стигло до Бангалора, човек мора сатима да се клацка у возу, али сам се ипак обрадовао том службеном путу: послове ћу посвршавати за неколико сати, а остатак времена провести са сестром и њеном породицом.

Циркус ми није био ни на крај памети, али ко да одоли деци? Деветогодишњи Афтаб, седмогодишња Газала и петогодишњи Талат су тако силно желели да виде кловнове...

— У реду, будете ли спремни до пола пет, водим вас — рекао сам на крају.

Требало је видети то троје: мислим да су поставили светски рекорд у брзини умивања и облачења.

Шатра је била дупке пуна. Ред за редом зајатурених дечијих лица. Моје мало друштво било је ћутљиво: непомично су седели на својим местима и очима које су се цаклиле од узбуђења гутала све што се догађа у рингу. Пола сата програма протекло је зачас.

Онда се из једног од горњих редова проломљено крик:

— Ватра!

Сви су нагнули ка излазима. Запаљено се кров шатре, ватра се распламсавала невероватном брзином.

Морао сам што пре да изведем децу. Једном руком подигао сам Газалу, другом Талата, а Афтабу довикнуо да ме прати док сам се, носећи малишана, кроз гомилу пробијао ка излазу. Срећом, карте смо купили у послед-

њем тренутку па смо добили јевтина и слаба места — тик поред једног излаза...

Завлада је несписива паника. Занесена и весела публика претворила се у обезглављену, унезверену масу... Не знам како сам успео да се пробијем до излаза. Знам само да сам се, стежући Газалу и Талата у наручју, најзад обрео напољу.

Тек кад сам малишана спустио на земљу, синило ми је: Афтаб... Мора да га је тај подивљали људски штампедо раздвојио од нас... Боже, па оставио сам га унутра.

Што сам мирније могао, рекао сам деци да ме сачекају ту где су. Послушно су климнули главама и ја сам потрчао назад у запаљену шатру.

Унутра је био пакао: јара, дим од кога се паљене парчад шаторског платна која су ви ништа није видело, дриска и запомагање, за- ве...

Јорећи са свих страна падала људима на гла- Избезумљено сам дозивао Афтаба, али се мој глас губио у тој тунгули.

Онда сам, недалеко од себе, зачуо његов глас:

— Ујаче... Ујаче...

Заклањајући лице рукама јурнуо сам у ватру. Лежао је на земљи. Ипак смо имали среће. Чуо ме је и смогао снаге да се одазове пре него што се онесвестио.

Тек тада сам погледао око себе: налазили трена у трен све више стезао. Од јаре и дима смо се у пламеном обручу. Обручу који се из једва сам дисао, гумени ђонови на мојим ципелама су се топили.

Једно никакко нисам смео да дозволим: да ме обузме паника. Тада сам га утледао. На неколико метара од мене, избезумљен од страха, тешко дахући, стајао је лав. Погледи су нам се сусрели... Не скидајући очи с мене почео је да се спрема на скок...

У једном једином моћном скоку прелетео је преко ватреног зида. Мирис нагорелог меса испунио ми је ноздрве. Успео је. Ја нисам имао снагу лав. Како да извучем Афтаба одавде?

Подигао сам малишана са земље, пребацио га преко рамена и почео да чекам. Смрт? Спас? Више ни сам не знам... Не знам ни колико сам тако, скамењен и на ивици снага, зуррио у ватру која нас је опкољавала.

Снажан млаз воде готово ме је оборио с ногу. На месту где је до малопре дивљала ватра, страшно шиштећи, стубови паре покупљали су увис. Ватрогасци! Не испуштајући Афтаба затетурао сам ка пролазу који су отворили у пламеном обручу.

Изнео сам га напоље, додао првом спасиоцу на кога сам налетео, а сида ми је одједном позлило. Скљскао сам се на земљу, некако смогао снаге да четвороношке отпужем даље од гужве и онесвестио се.

Када сам отворио очи, бледи од страха и ћутљиви, нада мном су стајали Афтаб, Газала и Талат. Насмешио сам им се.

За страшни биланс несреће сазнао сам тек касније. Тог црног 7. фебруара 1981. из шатре у Бангалору није изашло осамдесет шесторо деце, жена и мушкараца.

Насер Албадри

СВАКО ИМА СВОЈЕ ОСТРВО

Арапско племе Маадан живи у мочварама међуречја Еуфрата и Тигра, у близини заједничког ушћа ових двеју река. Свака породица има своје острвце и на њему своју колибу саграђену од трске и лишћа палме. Овакво станиште је примитивно, али има једну предност: лако се поново сагради ако буде срушено за време поплаве,

фабрикама хартије у Басри. Веза острвљана с „великом земљом“ одржава се чамцима чија се конструкција није изменила за последњих 5000 година!

На острвцима усред блатишта живи око 30 хиљада припадника племена Маадан, а по околним блатиштима још 60 хиљада. Мада омладина одлази на школовање у веће гра-

а реке се тамо често изливају. Ови острвљани хране се рибом, воденим птицама, а на неким острвцима гаје пшеницу, пиринач, поврће. Многе породице држе биволе. Између острва и спољашњег света одржава се жива трговина. Племена Маадан продаје трску и шаш

дове Ирака, многи се после завршене школе враћају. Чувени истраживач Тор Хејердал, који је посетио ова острва, писао је да ако се спремност на осмех и смех сматра мером за срећу, онда он није видео срећнијих људи од припадника племена Маадан.

ЉУБАВ ПРЕМА СЛОНОВИМА

Валтер Неринг, службеник у одељку за слонове зоолошког врта у Крефелду у СР Немачкој, научио је своја два слона да од својих сурли направе мостић преко кога он

слободно прелази. Њихова „тачка“ привлачи многе посетиоце зоолошког врта. Валтера су већ више пута позивали да пређе у циркус, али он остаје веран свом зоолошком врту.

ТО ЧУДНО СТВОРЕЊЕ

Бели краљевски лешинар има огрлицу од сивкастог перја, беле помало непријатне очи, бела леђа и трбух а крила црна. Ипак, оно што највише карактерише ову чудну птицу су брадавице и квргице ра-

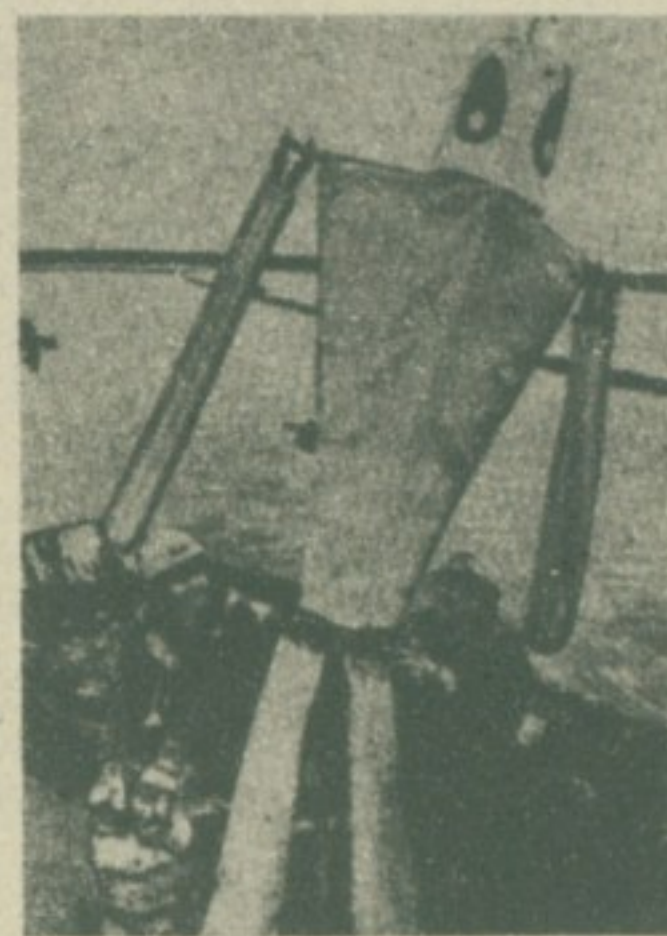

зних боја на њеном кљу-ну које јој (да ли се и вама тако чини) не стоје баш најлепше? Али, против природе се ништа не може.

Станишта краљевског лешинара су шуме и шумљене равнице средње и Јужне Америке. Ту се групе од 25 или више ових птица могу видети како лете са изванредном лакоћом слично албатросима. Иначе, амерички стрвинари су највеће да-

СТРАШИЛА КОЈА СПАСАВАЈУ

У близини Атабаске, у Канади, где се налазе огромне насlage нафто-носног песка, изграђено је велико језеро за прикупљање воде загађене отпаcima од прераде песка. У прво време су на овом језеру страдале многе водене птице: спуштале су се на површину воде покривену слојем нафте, перје им се натапало и слепљивало. Нафтом утрљане птице најчешће су биле осушене да утину. Да би их расте-

рали и тако спасли, радници на преради песка спустили су на површину загађеног језера око стотину јарко-наранџастих страшила снабдених аутоматским „гасним топом“ из кога, уз непријатан и застрашујући звук, сваких пола минута избија порица пропана. Птице се више не спуштају на језеро.

К. В.

ПТИЦА ОД ПРЕКО СЕДАМ МЕТАРА

У Лос Анђелесу, у Калифорнијском природњачком музеју, реконструисана је, на основу костију нађених у Аргентини, највећа птица која је икад летела на овом нашем свету. Птица је имала распон

крила од 760 центиметара, а од врха кљуна до краја репа била је дугачка 3,3 метра. Научници су јој дали латинско име »argentavis magnificens« што значи аргентинска величанствена птица. Још није

сасвим јасно када је живео овај крилати дин који је, највероватније, предак данашњег јужно-америчког кондора. Научници наводе веома широк временски распон: пре пет до двадесет пет милиона година. У сваком случају, ове диновске птице изумрле су пре но што се човек појавио на земљи.

Судећи према праћи кљуна и распореду перја на врату, argentavis magnificens била је птица грабљивица, а не птица лешинар (интере-

сантно је да птице које се хране лешинама имају голу шију, вероватно да на вратном перју не би остајали остаци хране која трули).

ОПЕТ — СФИНГА

Египатски археолози саопштавају да је сфинга у Гази остарела и почела да се распада. Тако је, на пример, из њене леве задње ноге већ испало око 120 каменова оставивши „рану“ чије су размере два са три метра. Они сматрају да је на реду глава сфинге, разуме се ако се у међувремену не нађе неки начин да се заустави процес ерозије изазван дизањем нивоа подземних вода, природним силама и загађеном атмосфером.

Према једном предлогу оштећена места на сфинги требало би нагнати специјалним синтетичким лепком, према другом целу статуу треба покривати огромним стакленим звоном. Најзад, нашли су се и такви који предлажу да сфингу закопају у суви и врели пустињски песак као што је и била закопана до 1926. године када су је француски истраживачи потпуно откопали.

ДЕСЕТ СЛАВНИХ ЉУДИ У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ ВОЗАЧИ АМБУЛАНТНИХ КОЛА:

ЛУИС БРОМФИЛД (1896—1956), књижевник
МАЛКОЛМ КАУЛИ (1898—), књижевник и издавач
ВОЛТ ДИЗНИ (1901—1966), цртач стрипа и „краљ“ цртаног филма
ЏОН ДОС ПАСОС (1896—1970), књижевник
ЏУЛИЈАН ГРИН (1900—), књижевник
ЕРНЕСТ ХЕМИНГВЕЈ (1899—1961) књижевник
СОМЕРСЕТ МОМ (1874—1965), књижевник
РОБЕРТ ХИЛИЈЕР (1895—1961), песник
СИДНИ ХАУАРД (1891—1939), драмски писац
АРЧИБАЛД МАК ЛИШ (1892—), песник

ТУТАНКАМОНЕ, ТУТАНКАМОНЕ...

Кад би се старим Египћанима омакло да претерају у пићу плаћали би теревенку мамурлуком од кога им је у глави данима бубњало. Треба их разумети, имали су изврсну вина, с једном једином маном — била су много јака. До овог закључка дошао је недавно амерички професор Леонард Леско.

Професор је месецима проучавао „налепнице“ на винским ћуповима пронађеним у Тутанкамоновој гробници. На свакој су, као што је и ред, наведени подаци: порекло и врста вина. Испоставило се да су Тутанкамон и његови поданици навелико цецчили сува бела вина позната по томе што су питка и јака.

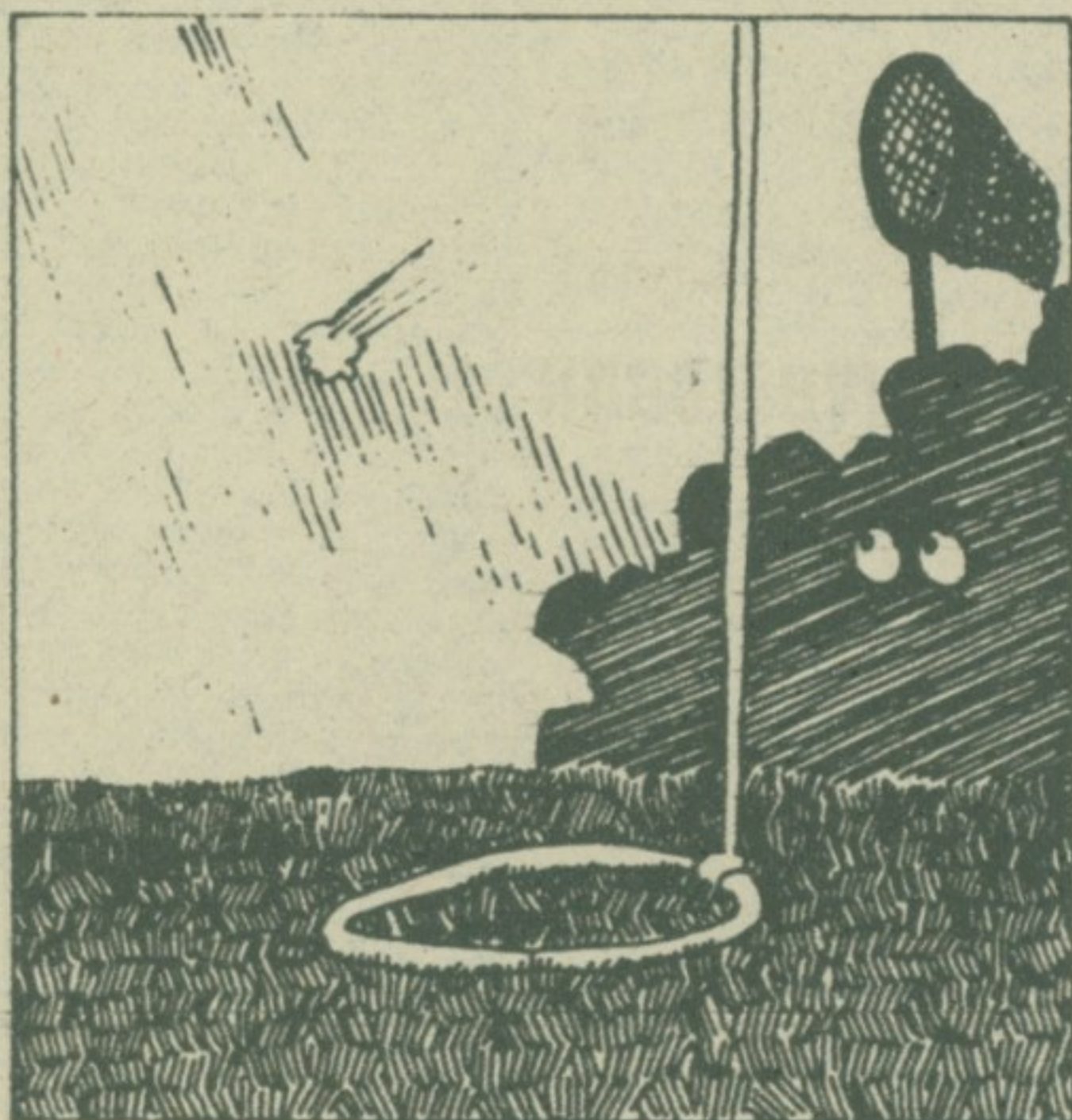
У ЗАСЕДИ — НА КОМЕТУ

Да би се открила нова планета треба утрошити много времена. С ретким изузецима лов на комете може да потраје неколико десетина година и често остане без резултата. Јапански астроном — аматер Секи, који је открио до сада шест нових комета, почео је да трага за њима августа 1950. године, а тек у октобру 1961. успео је да открије своју прву комету утврђивши на „лов“ 993 часа чистог рада.

Литвански студент Чернис провео је крај телескопа 808 часова пре него што је са својим колегом Петраускасом

Његов јапански колега Икеија открио је своју прву комету већ после 135 часова бдења у току једне једине године. Американац Вајтекер спазио је нову комету већ треће ноћи. Највише среће ипак је имао Јапанац Мори који је открио две комете у току једног часа!

Деветог фебруара 1986. године у близини Сунца проћи ће чувена Халејева комета која се јавља сваких 76 година. Али, астрономи сматрају да ће се помоћу јаких телескопа ова комета моћи пратити већ 1984. године. У том периоду ова комета ће бити не-

нашње птице летачице као и најкрупније познате птице за које се зна да су постојале! Оне се све могу препознати по голој глави и шупљим носдрвама. Због недостатка носне преграде добија се утисак рупе која је избрушена кроз кљун. Друга јединствена одлика ових птица је потпун недостатак гласа јер немају доњи грклан (syrinx). Поред свега тога, одликује их и способност лебдења и шестарења која је можда развијенија више него код иједне друге копнене птице америчког континента.

„уловио“ 31. јула 1980. године нову комету. То је за сада последња комета откривена са територије Совјетског Савеза. Око шест година (683 часа ноћног бдења) жртвовао је Енглец Ол-кок да би најзад доживео успех.

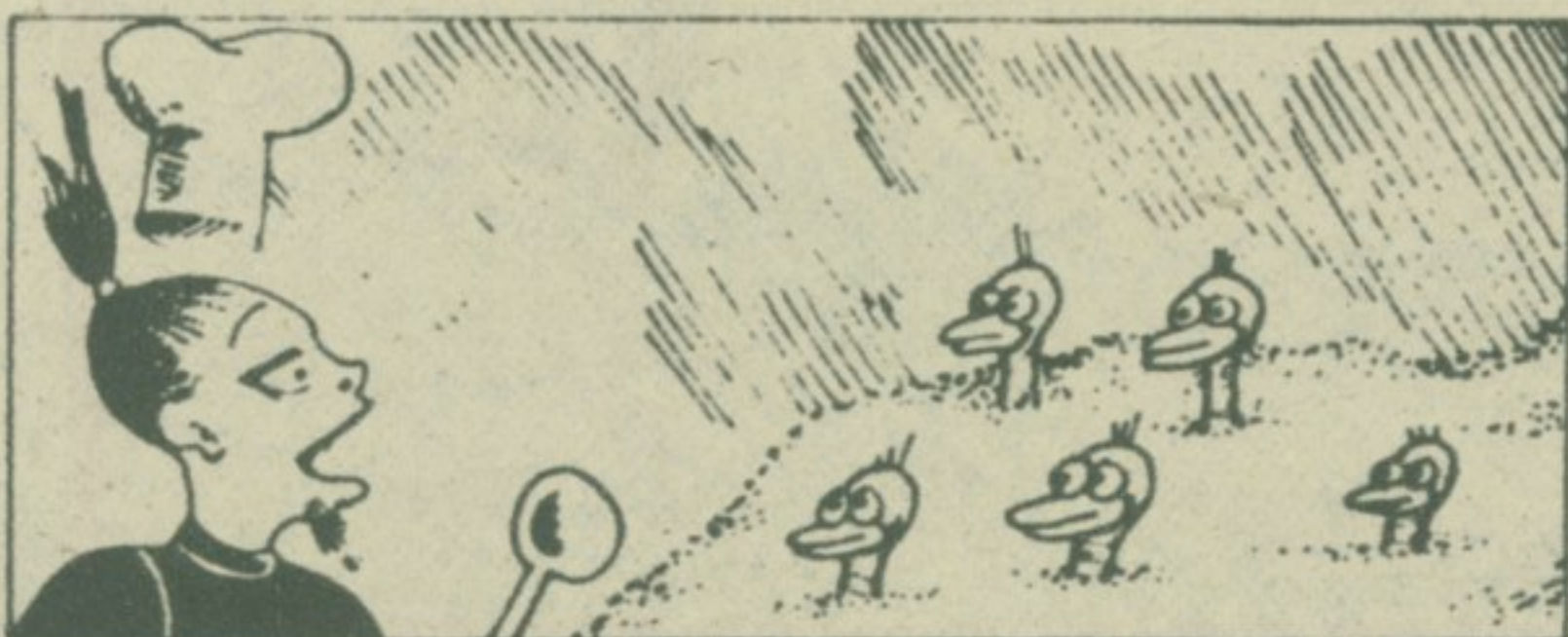
Али, има и срећних случајева. Аустралијски астроном — аматер Бредфорд, који је до сада открио већ једанест комета, своју прву репату лепотицу „чекао“ је од јануара 1971. до марта 1972. године, утврђивши у осматрању неба „свега“ 200 часова.

исцрпан извор астрономских истраживања од којих се могу очекивати занимљиви закључци. Треба додати да су од свих дугопериодичних комета а таква је и Халејева јер се јавља једном у 76 година, откривених у 19. и 20. веку највећи део открили астрономи аматери — 98 односно 74 одсто! То је сасвим разумљиво јер је рад на опсерваторијама планиран за сваки минут и астрономи професионалци немају времена за лов на комете.

ЖУМАНЦЕ И ПО...

На око, у кајгани, кувана — нисте ваљда мислили да су то једини могући начини да се јаје припреми? Кинески гурмани су се, рецимо, некада сладили јајима која су месец дана пре-

лежала закопана у мешавини соли, влажне глине и пепела. Шта је један према шест месеци колико је прописивао други кинески рецепт по коме су јаја наведено време прово-

дила закопана у соли и куваном пиринчу што им је, тврдили су источњачки сладокусци, давало неодољиво привлачљив мирис вина од пиринча. Но, посланица над посланицама било је јаје које је педесет година прележало у кречу, соли, пепелу и чају. Где то? Па такође у Кини.

Н и пун километар од центра Костањевце, једног од најстаријих и најмањих градова Словеније — има само 600 становника — налази се цистерцитски самостан који је 1234. године основао гроф Бернхард Шпанхајмски. Самостан је по његовој замисли требало да помогне развој пољопривреде и пружи тамошњој властели подршку па је, поклањајући му околна имања, одлучио да не буде шкрте руке. Цистерцити, припадници једног огранка бенедиктинског реда, прихватили су грофову дарожљивост веома благонаклоно и узвратили је на очекивани начин. Узајамна подршка између самостана и града потрајала је све до краја 13. односно почетка 15. века када су самостану пресахли сви извори прихода осим оних које су остваривали сами цистерцити.

Ствари су кренуле још горе кад је 1530. године једна трећина самостанског имања подељена — ускоцима. Опасност од Турака потиснула је цистерците у други план па су се они, на извесан начин, нашли у запећку у ком су остали доста дуго, све до 1667. године када је њихова економска моћ поново почела да јача. Само век касније њихов опат барон Тауфер помислио је да су се стекли сви услови да се поврати некадашњи утицај самостана па је, у складу с тим, одлучио да преуреди и прошири постојеће зграде. За тако нешто, поред добре воље и одговарајуће суме новца, била му је потребна и сагласност Крањског сабора. И управо о њу саплео се амбициозни опат.

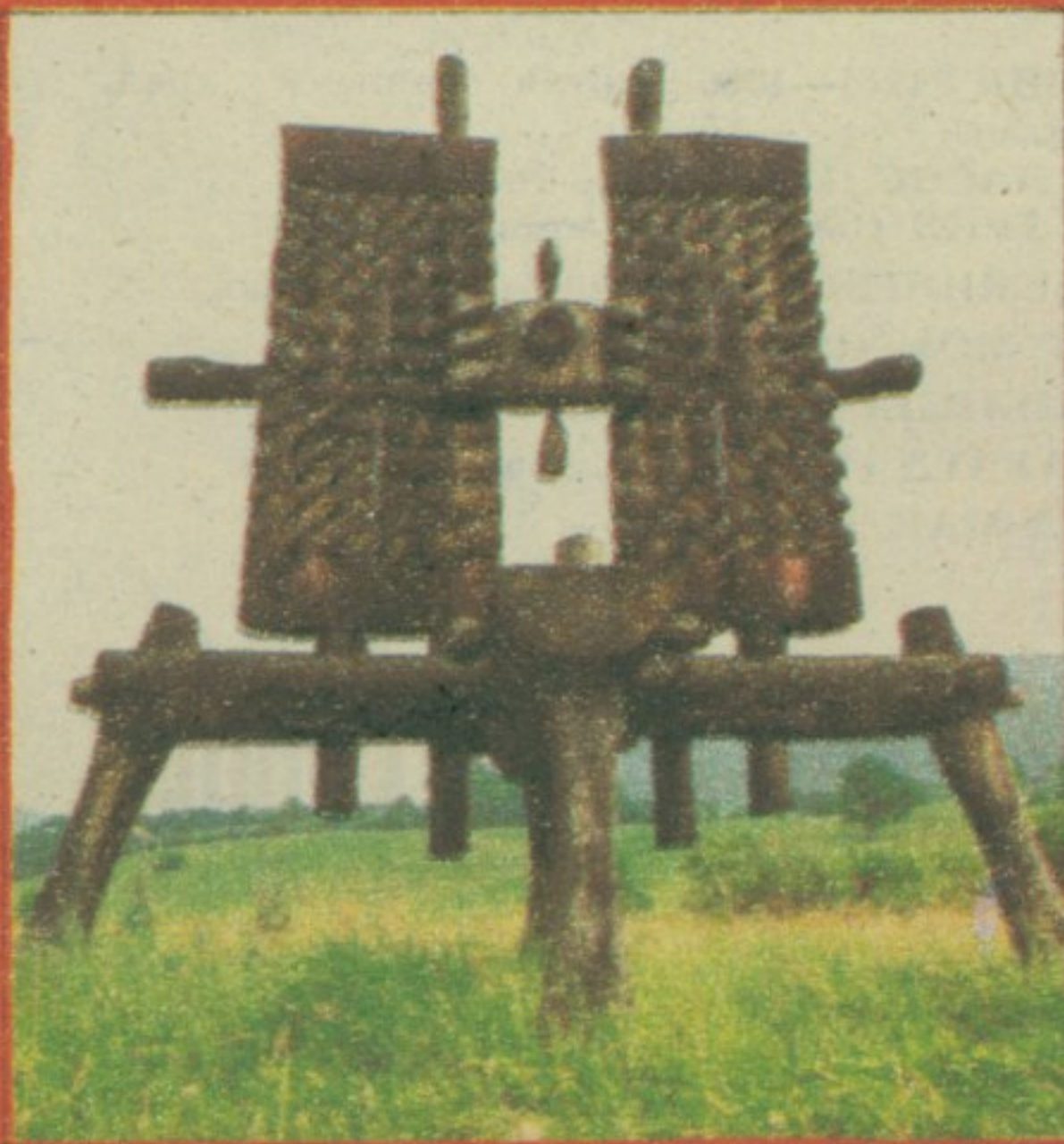
Наиме Сабор је, под утицајем најугледнијих грађана Костањевце, захтевао да самостан у својим просторијама ос-

нује обичну пучку школу. Цистерцити, који очигледно нису опростили граду што се два века раније према њима незахвално понео, нису показали ни најмање размивања за културне потребе Костањевчана. „Пола одгоја је мање него никакав одгој“, написали су Крањском Сабору и уз пут споменули како они, заправо, живе у врло скученом простору. Како овај одговор нимало није одговарао истини, Сабор је одлучио да самостан — растусти. Тако је неславно пропао један од првих покушаја грађана Костањевце да приближи културу народу.

Педесетих година овог века самостан се поново нашао у центру пажње: житељима Костањевце опет се учинио идеалним местом за ширење културе. Тако је под његовим сводовима од 1956. године почео редовно да се одржава Долењски културни фестивал. Наравно, то није све. Огроман простор око некадашњег самостана нудио је велике могућности па је вајар Јакоб Савиншек у јесен 1960. године дошао на идеју да се организује изложба на отвореном. Али, одмах се наметнуло питање шта изложити? Било је предлога да то буду скулптуре у камену, пецпчару, али се од њих одустало у корист — дрвета. Нимало случајно, наравно: у околини Костањевце 320 хектара налази се под шумама, углавном храстовим. Идеја да се ради у дрвету одмах је прихваћена па је већ следеће године у Костањевцу позвано 11 вајара из света и земље. У Крањковским шумама посечено је 11 столетних стабала, пренето у двориште самостана и — Форма виза је почела да се рађа.

У простору око некадашњег самостана нашло

ГАЛЕРИЈА НА ОТВОРЕНОМ

Лапајна Тоне, Југославија

Антонина Висоцка, Пољска

ПОЛА МАЊЕ НЕГО=НИШТА

је своје место преко 100 монументалних скулптура, дела око 80 вајара из 27 земаља. Овогодишњи симпозијум, 22. по реду, окупио је уметнике из Канаде, Индије, Венецуеле, Савезне Републике

Немачке, наше земље и Јапана. Занимљиво је да после Југословена, а било их је 50, највише вајара долази из Јапана. Поред Форме виве у Костањевци, они раде и у Сечи крај Порторожа, Равнама

на Корошкем и у Марибору где су, по угледу на костанјевичку, настале галерије на отвореном.

О. Вукадиновић
Снимци:
Љ. Патригић

Коичиро Шимада, Јапан

Бата Марјанов, Румунија

Јане Зорко, Југославија

Фридрих Еберхард, СР Немачка

Еисаку Танака, Јапан

Луис Муњиз, Кенја

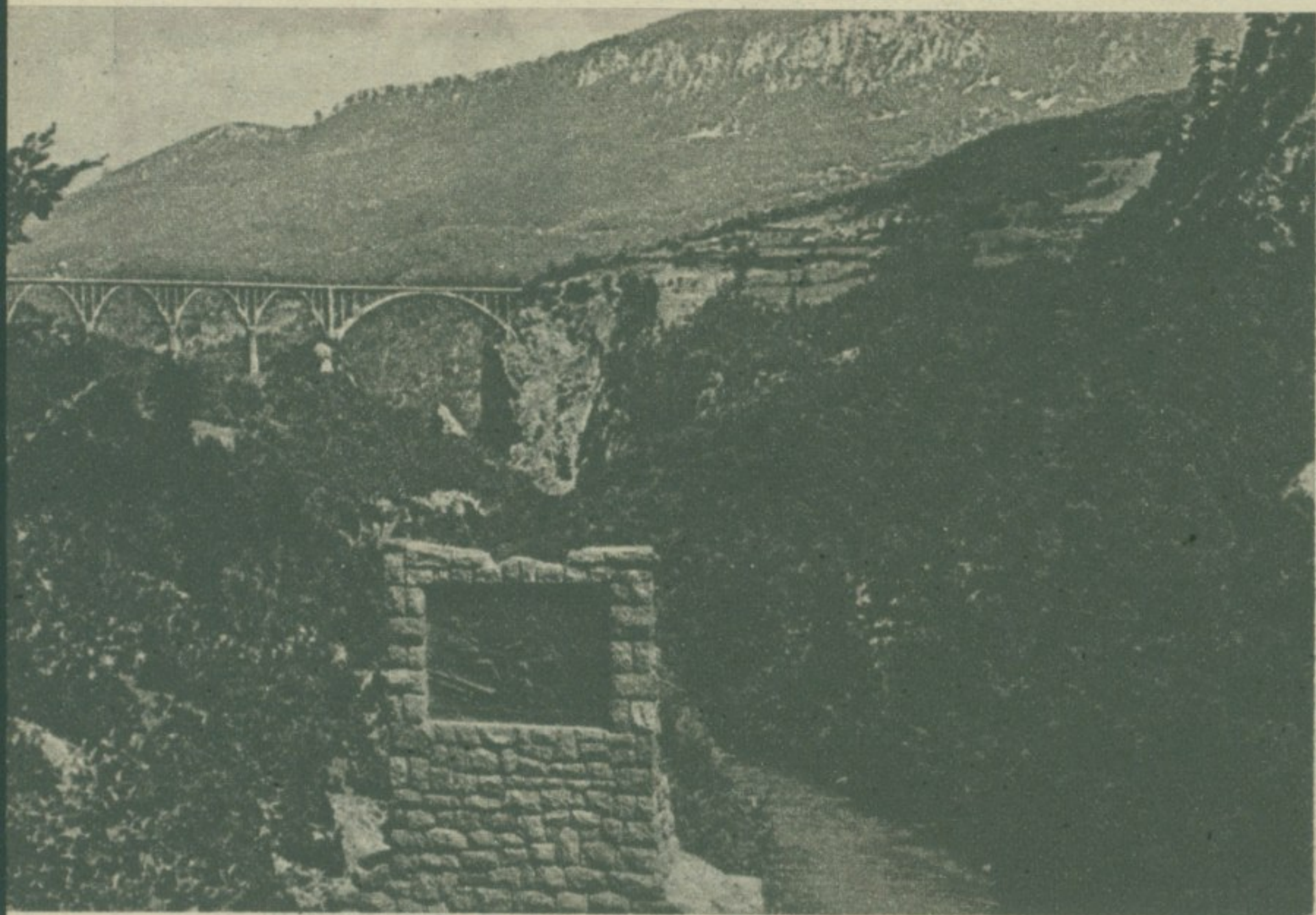
Душан Тршар, Југославија

Ђорђе Креча, Југославија

Тоне Демнар, Југославија

НА ТАРИ, СПОМЕНИК...

господару Црне Горе и он је, на крају, пристао да прими Вука Криваћевића. Са издајницима, рекао је, не разговара.

— Барјактаре Вуче Криваћевићу, 'оћеш ли учинит све што ти речем? — уместо поздрава дочекао га је књаз.

— 'Оћу, господару, у подне и у поноћ — спремно је одвратио барјактар.

— Својом руком убиј Трипка издајника те опери

НИСАМ ЈА ИЗДАЈНИК

Неколико стотина метара
ниже од познатог
моста на
Ђурђевића Тари
налази се споменик
војводи
Трипку Ђаковићу.

Страшна је била та 1862. година. Црногорци је и данас помињу као „Омер-пашину годину“. Злогласни турски војсковођа Омер-паша Латас, у свом другом походу на Црну Гору, попалио је Цетиње и начинио прави покољ међу разједињеним племенима тек настале Књажевине. Многа племена су после тога морала да признају турску врховну власт, међу њима и Шаранци и Језерци, племена између Таре и Дурмитора. Тешко су то прихватили. Главари нису смели једни другима да погледају у очи кад су кренули за Мостар да се као нови поданици поклоне везиру и од њега и званично приме наредбу о именовању за главаре племена. Наиме, везир је само потврђивао дотадање главарство јер је, веровао је, једино на тај начин могао да има какву-такву контролу над племенима.

За војводу Шаранаца и Језераца везир је одредио Јоксима Кнежевића који је и до тада био војвода. Велика је то онда била власт — војвода је за собом имао готово пет стотина пушака. Али, Јоксим Кнежевић, ратник који је безмало цео свој век провео борећи се против Турака, није могао да прихвати да га везир потврђује за војводу, да буде турски чиновник. Чим се вратио из Мостара, једноставно се повукао. Требало је изабрати новог војводу.

Клевете

Није онда било лако у Црној Гори изабрати главару. Тешком муком је неко неком другом могао и хтео да призна да је бољи јунак или разумнији човек. Зато није ни чудо што је избор двадесет четворогодишњег барјактара Трипка

Ђаковића за војводу Шаранаца и Језераца у првом тренутку и изазвао изненађење: „Па он је тек почео да се брије!“ Сви су, истина, знали да се таквих јунака мало рађало у овим крајевима, али су многи, посебно старији, овим избором били повређени. Ништа нису могли да измене јер га је именовао књаз Никола а потврдио везир. Завист је, међутим, остала.

На муци великој био је и млади војвода: као турски поданик морао је често да „кокетира“ с плевалским Турцима, чак и да прима поклоне од њих. Истовремено, с нестрпљењем је очекивао сваки глас, и миг, са цетињског двора да би, мимо знања Турака од којих је примао и редовну плату, радио онако како је то у том тренутку одговарало црногорској Књажевини. Млади војвода је вештином и храброшћу брзо стекао поштовање многих који су у почетку били против његовог војводства. Али не свих...

Ускоро је, било је лето 1866, преко Новице Церовића, тадашњег сенатора и човека који је својевремено на Цетиње донео главу злогласног Смаил-аге Ченгића, до књаза Николе стигао глас да је војвода Трипка Ђаковић издајник, да се толико зближио с Турцима да је само питање дана кад ће прећи у мухамеданску веру. Књаз је веровао свом сенатору и убрзо је у Шаранце стигао глас да остали главари, на све могуће начине, оспора-

вају првенство војводи.

Никад теже дане није упамтио Трипка Ђаковић, сви су га избегавали и пакостили му на сваком кораку. Мучио се војвода да-нима, одгонетао шта то може да буде. У том тражењу узрока због чега се све то збива са Цетиња му је, преко једног верног пријатеља, дошао глас да што брже дође под Орлов крш и брани не само окаљани образ него и главу, јер су га погано оклеветали код господара.

Ићи ћемо заједно!

Бесане су биле те ноћи војводине: знао је да на Цетињу може лако да изгуби главу али је, опет, добро знао да је окаљани образ у овим крајевима гори од смрти. У добар час, како то и данас кажу у Црној Гори, у његов дом је свратио барјактар Вук Криваћевић, његов саборац из готово свих ратних окршаја и гласовити јунак. Војвода Трипка Ђаковић му је све потанко испричао и, на крају, поверио да је намеран да сам оде на Цетиње и покуша да књазу Николи објасни да су гласови које је чуо — лаж.

— Нећеш, војводо, сам ићи на Цетиње док сам ја жив! — готово је поскочио Вук Криваћевић кад је чуо за то. — Ићи ћемо заједно, па или да се одбранимо или да обојица, заједно, погинемо.

... Петнаест дана су Трипка и Вук, сваког јутра

— ЈА ТИ
ЧУВАМ ТАРУ
ОД ТУРЧИНА,
ГОСПОДАРУ,
И НЕЋЕ
ЈЕ ПРЕЋИ
ПРЕНО МЕНЕ
ЖИВА!
— ОБЕЋАО ЈЕ
ТРИПКО
ЂАКОВИЋ
КЊАЗУ
НИКОЛИ
КОЈИ
МУ ЈЕ
ТРЕНУТАН
РАНИЈЕ
ОДУЗЕО
ВОЈВОДСТВО
И НАРЕДИО
ЗАПЛЕНУ
ИМОВИНЕ.

у одређено време, одлазили у дворску канцеларију на Цетињу тражећи пријем код господара Црне Горе. Узалуд. Књаз Никола није ни помишљао да их прими, за њега је Трипка био издајник и тачка.

И онда је књаз Никола морао да оде до Ријеке Црнојевића, и послом и одмором. Можда је веровао да ће се коначно ослободити досадних главара, али се Трипка и Вук нису тако лако предавали. Пошли су за књазом и његовом пратњом. Изгледа да је ова необична потеря дојадил

част племену, а за војводу наредићу Шаранцима и Језерцима да изаберу тебе или кога ти речеш! — говорио је књаз наглашавајући реч по реч и испитивачки одмеравао Вука Криваћевића. — 'Оћеш ли, барјактаре?

— 'Оћу, господару, сад одмах пред твојим двором, ако треба. Само ћу први фишек њему у чело а други одмах себи у чело.

— А што, барјактаре, други себи у чело?

— Зато, господару, што ја знам боље од икога да Трипка није издајник, него ти је вјернији и од мене и од оних који су га оцрнили, пасја их ређа изјела! — одговорио је Вук Криваћевић.

Књаз се намрштио, испод ока одмерио барјактара и нервозно почео да шета по соби. Сад је и он сам био на муци: не само што ће изгубити војводу Трипка, њега је већ прежалио, него ће остати и без таквог јунака какав је био Вук Криваћевић. После неког времена готово се брецнуо:

— Нека уђе Трипка!

Војвода честито није ни ступио пред књаза а господар Црне Горе сасуо је на њега праву бујицу увреда пропраћених и понеком псовком.

— Војвода одсад нећеш бити — грмио је књаз на Трипка Ђаковића. — Још ћу наредити главарима шаранским да ти заплијене сву покретну имовину. А ако од кога чујем да си поново шуровао с Турцима, затријет ћу ти огњиште.

Трипко је ћутао као за-
ливиен. Знао је да књазу
нити може нити сме да
противуречи. А кад му је
књаз рекао да може да и-
де, готово муклим гласом
је прозборио:

— Све је свето што ти
кажеш, господару, само ја
нијесам издајник... Ја ти
чувам Тару од Турчина.
Неће је прећи преко мене
жива.

Два пријатеља, готово не
проговоривши реч уз пут,
вратили су се у Шаранце.

Муке пљеваљских Турана

За новог војводу Шара-
наца и Језераца одмах је
постављен Бајо Поповић, а
главари су, поштујући
књажеву наредбу, бившем
војводи запленили сву сто-
ку. Књаз, међутим, није
седео скрштених руку:
преко својих поверљивих
људи распитивао се код о-
колних племена о Трипку
Цаковићу. Гласови које је
добрио у првом тренутку су
га поразили а онда обрадо-
вали, и то како. Трипко
Цаковић није издајник,
оклеветали су га.

Три-четири месеца после
разговора на Цетињу, по

књажевом налогу (везир је
и то потврдио), Бајо Попо-
вић је вратио војводство
Трипку Цаковићу. (Од тада
је у овим крајевима остала
изрека: „Кратко к'о Бајово
војводство“).

Време је пролазило. Није
било нимало лако радити
за интересе Црне Горе, а
Турке убеђивати у покор-
ност. Храбар ратник и
уман човек, Трипко Цако-
вић је то успевао. А онда
је, 1875, букнуо херцего-
вачки устанак, Црна Гора
је отворено стала на стра-
ну устаника. На челу сво-
јих саплеменика војвода
Трипко је од првог дана
буне прелазио Тару и на-
падао турске карауле, све
до утврђених Пљеваља.
Читаво подручје од десне
обале Таре до Пљеваља
било је сад под контролом
Трипке Цаковића. Турци
нису смели да промале
главу из утврђеног града.

Јесен се већ полако над-
носила и над ове планин-
ске крајеве кад је Пље-
ваљцима стигло појачање.
Нису дангубили, силна
војска одмах је кренула да
казни дрске „невернике“.
Шаранци су били свесни
да се тешко могу супрот-
ставити бројнијем неприја-
тељу, али бежати главом
без обзира нити су могли
нити су хтели. Под борбом
пазећи да сачува што је

могуће више људи, војвода
Трипко се са својим рат-
ницима повлачио према
Тари. Повремено је, углав-
ном под заштитом ноћи, у-
падао у турске редове и
наносио им осетне губитке.
Међутим, бројчана премоћ
и уредно снабдевање све
више су долазили до из-
ражаја и Шаранци су,
повлачећи се, стигли до
Таре.

Мост

Војводи Трипку Цакови-
ћу било је јасно да је само
питање дана када ће Тур-
ци прећи Тару. Помоћ није
ниоткуда могао да очекује,
а књазу је дао завет да
Турци неће прећи Тару
преко њега живог. А да
брани реку до последњег
човека, то није могао да
дозволи, то би био злочин.

Растрзан мислима шта да
учини, војвода целе ноћи
уочи 11. октобра 1875. није
могао да се скраси на јед-
ном месту... Сунце је дру-
гог дана добро одскочило
кад је позвао своје четовође
и заповедио им да преко
узаног дрвеног моста пре-
веду војску на леву обалу
Таре и ушанче се у стена-
ма изнад дивље реке.

— Идите ви, ја ћу остати
на мосту. Оћу да прегона-

рам са Турцима, можда ћу
речима моћи да их обуздам
— рекао је на крају запа-
њеним четовођама.

Неки од њих су заустили
нешто да кажу, али су о-
ћутали видећи да је војво-
да намрштен. Двојица-тро-
јица су чак помислила да
је књаз био у праву кад је
Трипку оптужио за шуро-
вање с Турцима: ето, сад
хоће да их моли за ми-
лост?!

Црногорци су се повукли
на положаје, а војвода
Трипко је остао на среди-
ни моста (била су то за-
право четири брвна пове-
зана гвожђем са малом др-
веном оградом, не шири од
метар и по). Турци су већ
избили на саму десну оба-
лу Таре и, видећи војво-
ду самог на мосту, радосно
су завикали мислећи да је
ту остао да се преда.

У буљуку су се Турци
спустили ка мосту и два
по два, више их није могло
стати, кренули према три-
десет шестогодишњем вој-
води Шаранца и Језера-
ца. Кад су стигли на ме-
тар-два од Трипке Цако-
вића, војвода је муњевито
исукао сабљу и прва дво-
јица, готово на пола пресе-
чени, стрмоглавили су се у
реку. Други су, неми од
изненађења, за тренутак
устукнули, Трипко је
притрчао и још двојици

дошао главе. Ни следећа
двојица нису боље прошла.
Али, рука је малаксавала,
Турци су се прибрали и
одјекнуо је пуцањ из ку-
буре. Војвода је само бо-
лно јекнуо и пао. Већ сле-
дећег тренутка притрчало
је неколико Турака и
Трипко Цаковић је сасе-
чен. Главу су му однели у
Пљеваља...

Недуге затим књаз Ни-
кола је на Цетиње позвао
Трипкову породицу и дао
им издржавање. У исто
време на Цетињу је, као
ратни извештач из херце-
говачког устанка, боравио
и новинар лондонског
„Тајмса“, извесни Стилман.
Чуо је за причу о погибији
војводе Трипке Цаковића
и опис догађаја послао
свом листу. Истовремено је
направио скицу Трипкових
последњих тренутака на
основу које је, скоро деве-
десет година касније, по-
литички споменик, рад вајара
Душана Николића.

Причу смо забележили
по причању професора
Вукмана Цаковића, једног
од потомака војводе Трип-
ка и човека који је најви-
ше заслужио што је после
толико година спомеником
обележен овај догађај.

П. Милатовић

ДОШЛИ СМО ДА ИХ БИЈЕМО

Велики руски вој-
сковођа Александар
Васиљевич Суворов,
рођен 13. новембра 1730.
године, провео је детињ-
ство на малом породичном
имању у селу Кончан-
ском, у новгородској гу-
бернији. Његов отац, ге-
нерал Василије Иванович,
веома штедљив, чак шкрт
човек, избегавао је да
сину доводи учитеље, па
је дечак у знатној мери
био препуштен самом се-
би. Могао је слободно да
долази у очеву прилично
богату библиотеку у којој
је било највише војних
књига. Александар је у
почетку напросто гутао
сваку књигу, али што је
више читао све више су
га привлачиле војне ве-
штине. Посебно су га за-
нимале књиге из војне
историје, њих је знао да
прочита и, по неколико
пута. Обдарен интелиген-
цијом и бујном маштом,
мали Александар је у
мислима водио битке и
учествовао у походима
заједно са Ханибалом и
Цезаром.

Кад је једном приликом
споменио оцу како би
највише од свега желео
да постане војник, отац
се успротивио због њего-
вог нежног здравља и
слабе телесне грађе. Алек-
сандр није одустајао па
је израдио сопствени си-
стем физичког васпитања

и придржавао га се са
нимало дечијом истрај-
ношћу и упорношћу. Спавао је и лети и зими
поред отвореног прозора,
поливао се свакодневно
хладном водом, одбијао
да носи топли веш, сати-
ма јахао по јакој киши и
ветру не би ли некако у-
верио оца да је способан
за војну службу. Побеђен
синовљевом упорношћу о-
тац га је 1742. године упи-
сао у гардијски Семјо-
новски пук.

Дуг је био пут Алек-
сандра Суворова од ка-
плара до титуле генерал-
лисимуса. Пуних педесет
година Суворов је готово
непрекидно ратовао, во-
дио је 63 битке и ниједну
од њих није изгубио. У
историји је остао као је-
дан од највећих војско-
вођа. До смрти је остао
веран свом принципу да
свуда греба давати лични
пример. Тако се и пона-
шао — до дубоке старо-
сти спавао је искључиво
на сену, устајао би чим
би се огласили први пе-
тлови, никада није носио
бунду већ само обичан
војнички копоран, возио
се чезама или јахао ко-
зачког коња. Таквог вој-
сковођу војници су про-
сто обожавали, он је за
њих био жива легенда за
коју су у свако доба били
спремни и живот да дају.

О животу славног Су-

ворова написане су број-
не књиге, али су остале
забележене и многе анек-
доте о њему. Једна од
њих најбоље говори ка-
ква је личност био.

У седмогодишњем рату
Суворову је било наређе-
но да са одредом козака
следи кретање пруских
трупа и да их, по мо-
гућству, узнемирава. За
једну ноћ Суворов је
прешао око 40 километа-
ра и ускоро се нашао

пред непријатељем. Пред
њим је била река, али
моста нуде.

— Напред! — викнуо је
будући војсковођа и први
се бацио у воду. Козаци
су, следећи његов пример,
препливали реку. Нашли
су се пред градињем Лан-
дебергом.

— Град је наш! Ура!
На јуриш! — узвикнуо је
Суворов.

— У граду су пруски

хусари — одговорише му
војници.

— Њих и тражимо!

— Зар не желите да
дознамо колико их има?

— Зашто? — упитао је
Суворов. — Ми смо до-
шли да их бијемо, а не
да их бројимо!

Пруски хусари су ра-
збијени и заробљени.

Велики војсковођа А-
лександар Суворов умро
је 1800. године од после-
дња многобројних рана
задобijenих током дуго-
годишњег војевања.

Црта и пише:

Бошко Стаматовић

ДИКАН И ПРЕТЊА СА ОРИОНА

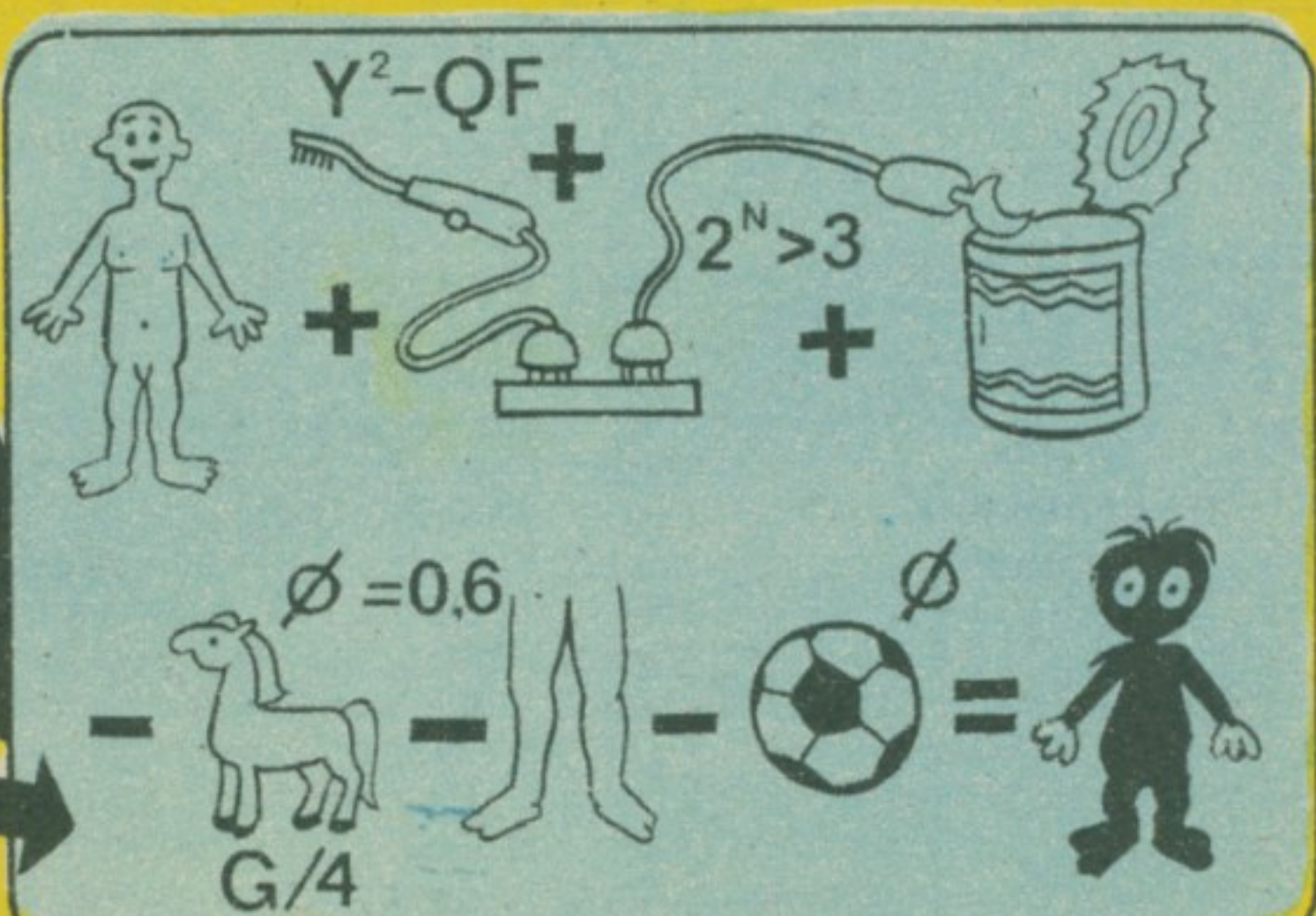
ВЕЛИКИ ДОГАЂАЈИ
ИЗ ДАЛЕКЕ
БУДУЊНОСТИ

ПОВЕЗАЌУ
СЕ СА
ЕКРАНОМ...

...И ЕВО ВАМ
ПЛАНОВА ПСИХО-
ЗРАКА!

НА ПРВИ ПОГЛЕД
ТО ЈЕ НЕШТО
ПРОСТО АЛИ
ИПАК НИШТА
НЕ РАЗУМЕМ.

НИ ЈА
НИШТА
НЕ СХВА-
ТАМ.

КАО ДА ЈЕ
НЕКА
НАУЧНА
ВРАШБИ-
НА...

ИЛИ
НЕКИ
ИЗУМ
ДА СЕ
БРЗО
ПОЦРНИ.

ЗА ТО ВРЕМЕ НА ОРИОНУ...

ПАЖИЊА! ПАЖИЊА! ОБА-
ВЕСТИТЕ ПРЕМУДРОГ
ЗГРАБОНА ДА НАМ
СЕ ПРИБЛИЖАВА БРОД
СА ПЛАНЕТЕ ЗЕМЉЕ!

ПРЕМУДРИ
ЗГРАБОНЕ,
ДОЛАЗИ ЈЕДАН
БРОД СА
ЗЕМЉЕ. ВЕРО-
ВАТНО НЕКА
ДЕЛЕГАЦИ-
ЈА.

ОДЛИЧНО,
ДВАПОСТОЛЕ!
ИСПРОБАКЕ-
МО НА ТОЈ
ДЕЛЕГАЦИЈИ
ПСИХО-
ЗРАКЕ!

НА
ДИКАНО-
ВОМ БРОДУ
ПОЧИЊУ
НЕВОЉЕ
СА РО-
БОТОМ
ЖИКОМ.

НЕШТО
БУ ИМ
ОДСВИ-
РАТИ!

ДРОНГ
БРОНГ

ДРАНГА
МРАНГА

ЦИНГЕ
ЛИНГЕ

ВРУМА
ВРУМА

ХРКЕТЕ
МРКЕТЕ

ТРАНГА
ДРАНГА

ЗДРУМ
ЗДРАМ

ПРЕСТАНИ С
ТОМ ЛАРМОМ!

ОВО ЛАРМА?
ПАТО ЈЕ МОЈА
НАЈНОВИЈА
КОМПОЗИЦИ-
ЈА "СВЕМИР-
СКА ЕТИДА"!

НИЈЕ МИ СЕ
УЧИНИЛО
ДА ЈЕ ТО
МУЗИКА.

А ТАКО?!
НЕ СВИЂАТИ
СЕ? Е ОНДА
БУ ЈА
ОВАКО!

БРОД ЈЕ СТАО!
ШТА ТО ЗНАЧИ?
ЖИКО, ДА НИ-
ЈЕ НЕКИ
КВАР?

ЈА САМ
ЗАУСТАВИО
БРОД ЈЕР ВИ
НЕПРЕКИДНО
ВРЕБАТЕ
МОЈ ПОНОС!

ИДУЋЕГ ПЕТКА: ЖИКА ОДБИЈА ДА ПРИМИ ОРДЕН!

Флаш Гордон: САЗЕЗ ПРОТИВ МИНГА

ПРЕМА ФИЛМУ ДИНА ДЕЛАУРЕНТИСА - ЦРТА АЛ ВИЊЕМСОН

III ДЕО

У НЕБЕСКОЈ ПАЛАТИ КРАЉА ВУЛТАНА...

ДА БИ СПАСЛИ ЗЕМЉУ, ФЛАШ ГОРДОН, ДЕЈЛ АРДЕН И ДОКТОР ХАНС ЗАРКОВ ДОПАЗЕ НА ПЛАНЕТУ МОНГО, КОЈОМ ВЛАДА МИНГ НЕМИЛОСРДНИ. БЕЖЕИ ОД ОКРУТНОГ ВЛАДАРА КОЈИ ЖЕЛИ ДА СЕ ВЕНЧА СА ДЕЈЛ, ФЛАШ СА ВЛАДАРОМ АРБОРИЈЕ, ПРИНЦОМ БАРИНОМ, ПАДА У РОПСТВО ПЛЕТЕНИХ ЉУДИ И ЊИХОВОГ КРАЉА ВУЛТАНА...

ПРЕ НЕГО ШТО НАС ИСПОРУЧИШ МИНГУ, ВУЛТАНЕ, ПОДСЕЋАМ ТЕ НА ИМПЕРАТОРОВ ЗАКОН ДА СВАКОМ ЗАРОВЊЕНОМ ПРИНЦУ МОНГА МОРА ДА СЕ ПРУЖИ ПРИЛИКА ДА СЕ У ДВОБОЈУ ИЗБОРИ ЗА СЛОБОДУ?

ВРЛО ДОБРО! КОГА РЕШ ИЗАБРАТИ ЗА ПРОТИВНИКА?

ЊЕГА!

НЕКОЛИКО МИНУТА КАСНИЈЕ, ФЛАШ И БАРИН СУ СЕ СУЧЕЛИЛИ У ВУЛТАНОВОМ БОРИЛИШТУ.

ПОД ВАМА ЈЕ ДИСК КОЈИ ЛЕБДИ И МОЖЕ ДА СЕ НАГНЕ И ЉУЉА. ВАШ ЗАДАТАК ЈЕ ДА САВЛАДАТЕ ПРОТИВНИКА, А ДА НЕ СКЛИЗНЕТЕ СА ДИСКА...

ХА-ХА, ДО ДОЛЕ ЈЕ ДУГ ПУТ!

НЕКА БОРВА ПОЧНЕ!

Сви вултанови поданици са-
купили су се да посматрају
спектакл. Међу њима су се наш-
ли и два нова посетиоца

Ох, Заркове,
погледај! То је
флаш!

Видим,
дејл!

Барин, мајстор у овој
борби, дивље је на-
падао...

Их! Ово је
досадно!

Када је вултан притиснуо дугме,
из диска су избити низови ноже-
ва оштрих као жигет...

У ГЛЕДАЛИШ-
ТУ, ДЕЈЛ ЈЕ
БОЛНО ВРИС-
НУЛА...

ФЛАШЕ,
ВОТИМ ТЕ!
ПРЕОСТАЛО ЈЕ
МАЊЕ ОД
ДВАНАЕСТ
ЧАСОВА ДА
СПАСЕШ
ЗЕМЉУ!

ТО ЈЕ
ДЕЈЛ

НА ЗВУК ДЕЈ
ЛИНОГ ГЛАСА,
ФЛАШОВИМ
МИШИЦИМА
ПОТЕКЛА ЈЕ
НАДЉУДСКА
СНАГА. МОГ
НИМ ЗАПЛА-
ХОМ ОДБАЦИО
ЈЕ БАРИ-
НА...

ОН ПРО-
ПАДА...

У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ ФЛАШ
ЈЕ ЗАГРАБИО БАРИНА ЗА РУКУ...

ПОПНИ СЕ НА ДИСК!

АТИ, ТИ СИ ПОБЕ-
ДИО... ШТА ЈЕ
САД ОВО?

НЕШТО ШТО
МИ ЗЕМЉАНИ
ЗОВЕМО
ХУМАНОСТ!

С-СПАСАО СИ
МИ ЖИВОТ... УВЕК
БЕ БИТИ УЗ ТЕ-
БЕ!

ИЗНЕНАДА, СА НЕБА...

ВИДИ?
БРОД!

И МАЛИ РА-
КЕТОПЛАНТ
ТО ЈЕ
КЛИ-
ТАСТ

ВУЛТАНЕ, ПРЕ-
ДАВЕШ ОДМАХ
ОВЕ БЕГУНЦЕ, ИЛИ
БЕ ЦАРСКА ФЛО-
ТА РАЗОРТИ
ТВОЈЕ КРАЂЕВ-
СТВО У АТО-
МЕТ.

ПРИНЦЕ
БАРИНЕ,
ХАПСИМ
ТЕ ЗАЈЕД-
НО СА
ОВИМ
ЗЕМЉАНИ-
НОМ?

КАКО СИ
САЗНАО
ЗА НАС?
АУРА?

ТАЧНО! РЕКЛА НАМ ЈЕ
СВЕ УЗ МАЛО УБЕЂИВА-
ЊА!

ГОЉЕН НЕКОНТРОЛИСАНИМ БЕСОМ
ЗБОГ КЛИТУСОВОГ ОХОЛОГ ОСТЕХА,
ОПАСИО ЈЕ
СКОЧИО...

ТИ, МА-
НИЈА-
ЧЕ?

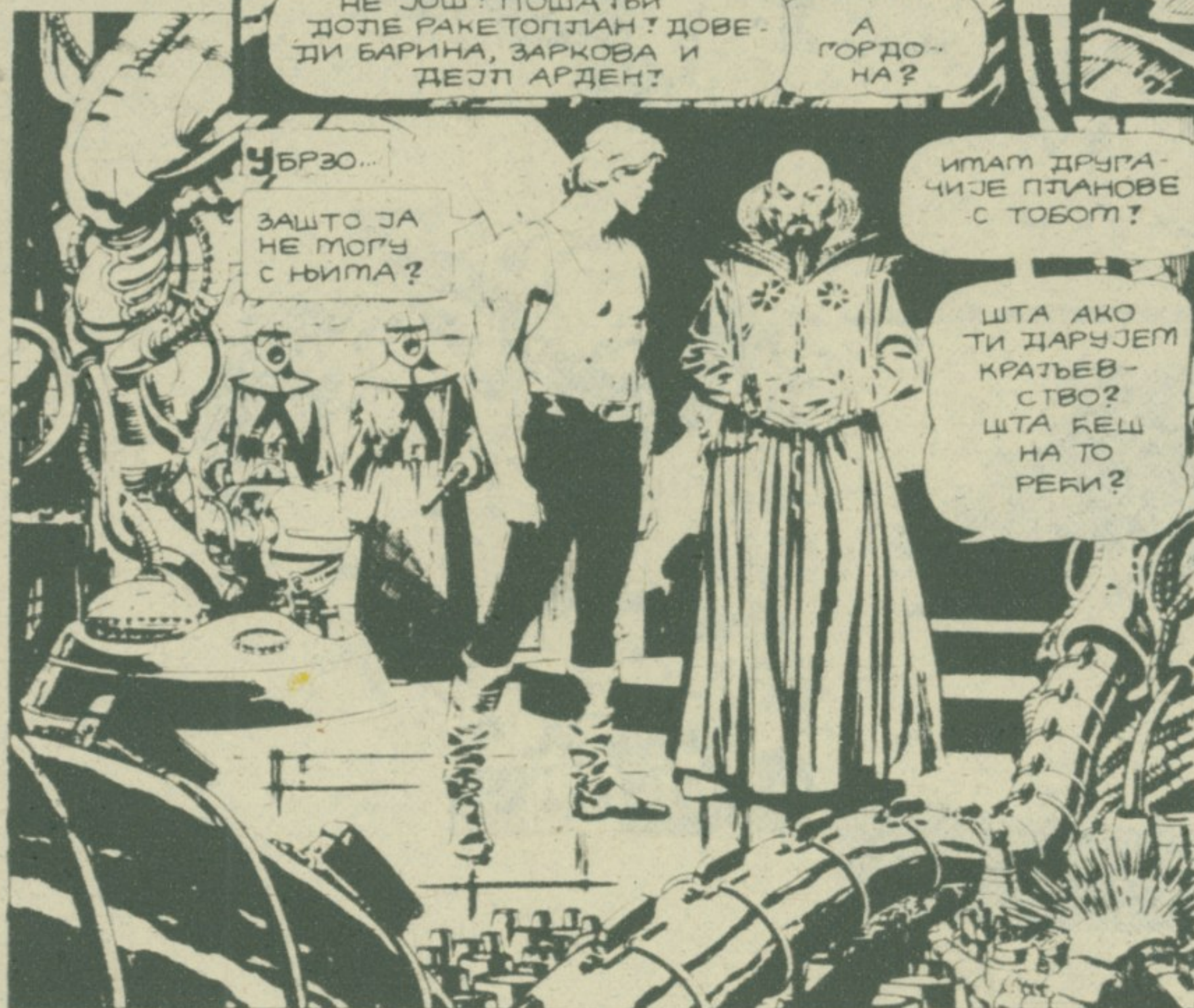

И БАЦИО МИН-
ГОВО ГЛАВНО
ОРУЖЕ
СТРАХА
У
СМРТ.

ТИ УСИЈАНА
ГЛАВО, ИЗА-
ЗВАО СИ УНИ-
ШТЕЊЕ МОГ
КРАЂЕВ-
СТВА

НЕ, ВУЛТАНЕ, ОН
НАМ ЈЕ ПОКАЗАО
ПУТ! ВДРЖИ СЕ
СА НАМА
И БОРИ
СЕ!

ТЕБЕ НАРОД СМАТРА ЈУ-
НАКОМ? ПРЕЖИВЕО СИ СВА-
КУ ПОГИБЕЉ МОНГА, ТВОЈЕ
ИМЕ СЕ ШАПУКЕ НА УЛИЦА-
МА... УБИО СИ ЧАК И СТРАШ-
НОГ КЛИТУСА? КО БИ БОЉЕ
ОД ТЕБЕ УПРАВЉАО КРА-
ЉЕВСТВОМ?

ОПОЗВАЖЕ-
ТЕ НАПАД
НА
ЗЕМ-
ЉУ?

ПОСЛЕ ЗЕМЉОТРЕСА И ПЛИМСКИХ
ТАЛАСА НАРОДИ ЗЕМЉЕ НЕЋЕ БИТИ
ИСТА ЉУДСКА БИГА КОЈИХ СЕ СЕЃАШ!
ОНИ ЋЕ БИТИ ПОСЛУШНИЈИ, ПОГОДНИЈИ
ДА ЊИМА ВЛАДАШ У ИМЕ МОНГА?

МИСЛИТЕ, РОБО-
ВИ? А ШТА ЋЕ БИ-
ТИ СА
ДЕЈЛ?

ОНА ЈЕ ИЗУЗЕТНА!
ОЖЕНИЋУ СЕ ЊОМЕ
И ПОСЛАТИ НАШ ЦАР-
СКИ ПОРОД ДА НА-
СЕЛИ ТВОЈУ ЗЕМ-
ЉУ?

ВИ СТЕ
ЉУДИ...

ЗНАЧИ, ТВОЈ ОД-
ГОВОР ЈЕ НЕТ-
ШТЕТА, ВИШЕ БИХ
ВОЛЕО ДА ТЕ ВИ-
ДИМ КРАЈ СЕБЕ
НЕГО РАСПРЕШЕ-
НОГ У АТО-
МЕ?

АТИ, НЕКА БУДЕ
ТАКО? СТРАЖО,
ВРАГАТО СЕ У ЦАР-
СКУ РАКЕТУ? ЗЕМ-
ЉАНИНА ПРЕ-
ПУСТИТЕ ЊЕ-
ГОВИ СУДБИ-
НИ?

САМО НЕКОЛИКО СЕКУН-
ДИ ПОШТО ЈЕ ЦАРСКИ
ЧАМЦАЦ ЗА СПУШТАЊЕ
УЗЛЕТЕО...

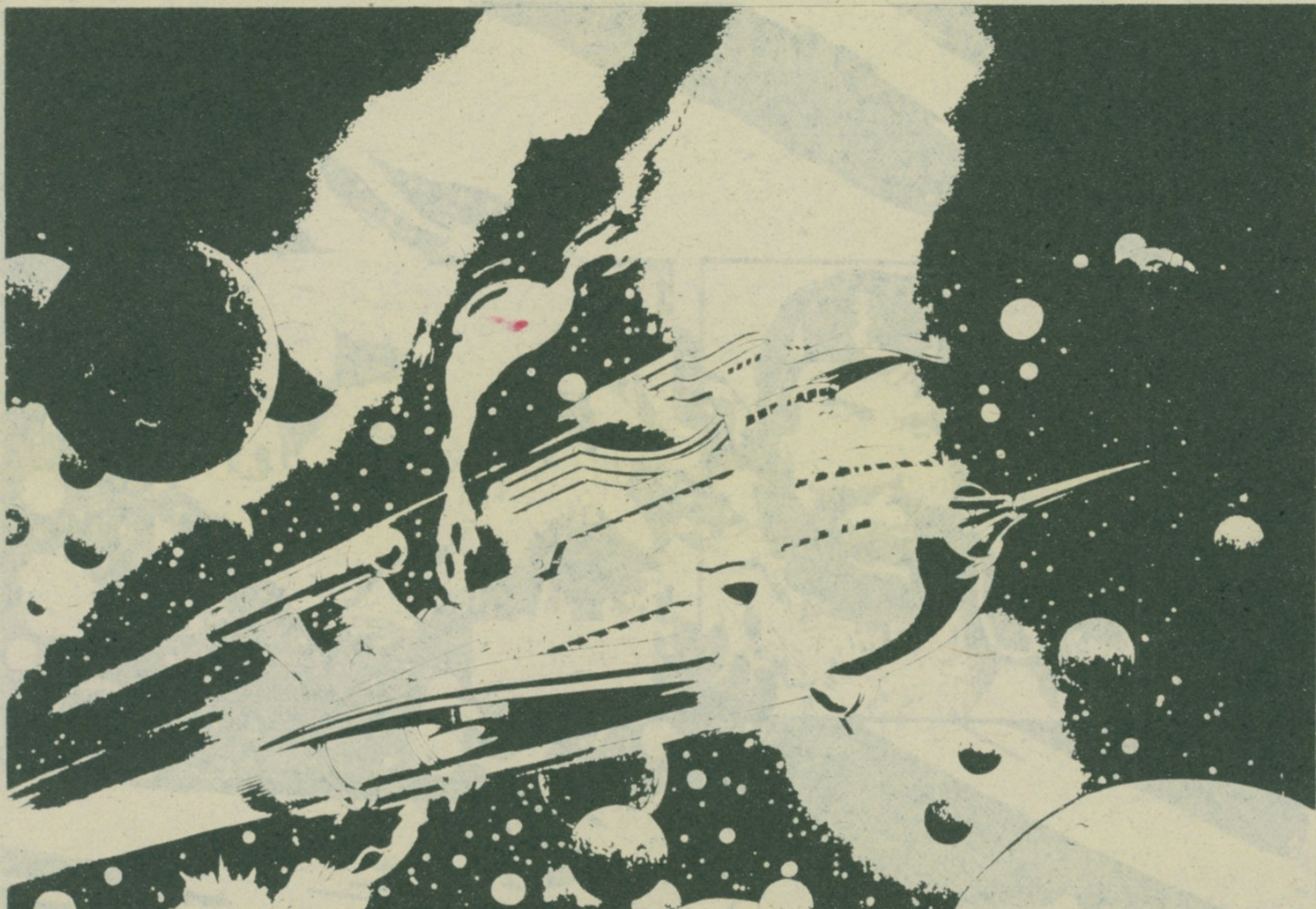
ПОД НЕПРЕКИДНОМ ВАТРОМ,
ЗРАЦИ СВЕТОСТИ КОЈИ НО-
СЕ ЧУДЕСНУ ГРАБЕВИНУ ЗА-
ДРХТАЛИ СУ И ПОЧЕЛИ ДА
СЕ ГАСЕ... МОНГА ПАЛА-
ТА ПОЧЕЛА ЈЕ ДА ПА-
ДА...

НЕ ЗНАМ КАК-
ВА ЈЕ ОВО НАПРА-
ВА АЛИ ОН МИ
ЈЕ ЈЕДИНА
НАДА ДА
СЕ ОДАВДЕ
ИЗВУЧЕМ
ЖИВ!

ФЛАШ ЈЕ ОЧАЈНИЧКИ
ПОКУШАВАО ДА ПО-
КРЕНЕ ЧУДНО ВОЗИ-
ЛО ДОК СЕ ПОД
ПАЛТАТЕ ПРОПИЊАО
ИСПОД ЊЕГОВИХ
НОГУ...

КРЕКЕТ
ХОУЧ-ЛИ ПО-
ЊИ НА ВРЕ-
МЕ?

ДОК ПАЛТАТА
ПАДА И СВЕ
НАЈБОЉЕ НАЈЛИКЕ
ИЗВОРА ЕНЕРГИЈЕ
У ЊЕНОМ СРЕДИШ-
ТУ ШИРЕ СЕ И НА-
ПРЕЖУ А ЗА
ТИМ

Минг се вратио у град Минго, водећи
дест, Заркова и Барина као заробљени-
ке.

Сутрак је на месецу Арборизи лете-
ћи људи се чучали на стаблима, опхр-
вани турним кристима.

Била су то храбра ство-
рења, вултане, ниста сме-
ти напустити човека ко-
ји нас је ослободио кли-
мат.

Међу избеглицама су принц
Вултан и његов први официр, Ларо.

У СПАВАЊОЈ СОБИ У ПА-
ЛАТИ, ДЕЈЛ АРДЕН И ПРИН-
ЦЕЗА АУРА СУ ЧЕКАЛЕ...

КАКО ДА ТИ КАЖЕМ КОЛИКО МИ
ЈЕ ЖАО, ДЕЈЛ, ИЛИ ДА ОЧЕКУЈЕМ ДА МИ
ОПРОСТИШ? БИЛА САМ ТАКО ПОКВАРЕНА?
НИСАМ НИ ЗНАЛА КАКАВ МИ ЈЕ ОТАЦ,
ДОК НИЈЕ НАРЕДИО ДА МЕ МУЧЕ!

НИЈЕ ВАЖ-
НО? ОБЕКАЛА
САМ МИНГУ
ДА БУ НАС-
ТОЈАТИ ДА
БУДЕМ ДОБ-
РА СУПРУГА
АКО ПОШЕ-
ДИ ДОКТОРА
ЗАРКОВА
И БАРИНА?

МОЈ ОТАЦ НИКАДА
НИЈЕ ОДРЖАО
РЕЧ?

ДОБИТЕ, МИНГЧЕ-
КАТ ПОЧИЊЕ ВАШЕ
ВРЕМЕ СРЕ-
ЋЕ!

ИЗГУБЉЕ-
НА САМ,
АУРАТ НИШТА
ВИШЕ НЕ МО-
ЖЕ ДА МЕ
СПА-
СЕ!

ОХ,
ДЕЈЛ!

У ТОМ ЧАСУ, ВИСОКО НА НЕБУ,
ФЛАШ ГОРДОН СЕ РАКЕТОМ СПУШ-
ТАО ПРЕМА СВЕТЛУЦАВИМ ВРХО-
ВИТА ГРАДА МИНГА...

А У МИНГОВОЈ КОНТРОЛНОЈ
СТАНИЦИ...

ФЛАШ ГОРДОН:

ДА, ГЕНЕРА-
ЛЕ КАТА, НА
РАКЕТО-
ЦИКЛУ ЛЕ-
ТЕВИХ
ЉУДИ?

ПУЦАЈТЕ
КАД БУДЕ НА
ДОМЕТУ?

ФЛАШ ЈЕ У РАКЕТОЦИКЛУ ПОКУШАВАО ДА
ИЗБЕГНЕ ВАТРУ СА КОНТРОЛНЕ СТАНИЈЕ...

ОБАВЕШТЕЊЕ СВИМ ГОСТИМА НА
ВЕНЧАЊУ ДОК ЧЕКАТЕ ДА ПОЧНЕ ЦЕ-
РЕМОНИЈА, МОРИ БЕТЕ НА СВИМ ЕКРА-
НИМА ДА ПОСМАТРАТЕ ПОГРУБЉЕЊЕ
ИЗДАЈИЦА БАРИНА И ЗАРКОВАТ

42

Али,
принцеза ау-
ра је успела
да утакне
својим чу-
варима и ушчу-
ња се у цар-
ски затвор.
Учукавши се
неопажено,
опалила је
зрак у мони-
торски си-
стем папа-
те...

... и брзо ослободила ба-
рина и заркова ...

АУРА?

ТИХО? НЕМАМО
МНОГО ВРЕМЕНА?

У међувремену, прогоњен царском
борбеном ракетом...

Флаш је настојао да се
сакрије у слоју облака...

Смањите брзину! Пус-
тите набој у конденса-
торе да наелектрише-
мо облак и припремите
преже да покупимо гор-
доново тело!

ОГРОМНО ПРАЖЊЕЊЕ НА-
ПОНА ИЗ КОНДЕНЗАТОРА
РАТНОГ БРОДА НАЕЛЕКТРИ-
САЛО ЈЕ ОБЛАК...

ФЛАШ Е ПРОБИО КРОЗ ВРХ ЈС-
КОМЕШАНОГ ОБЛАКА НЕКОЛИКО
СЕКУНДИ ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ СВЕ
ПЛАНУ-
ЛО...

НАША
ЗАМКА
ЈЕ УСПЕЛА?
ЗА ПЕДЕСЕТ
СЕКУНДИ
БЕ СТИГЛИ
ИСПОД
НАС?

СВИМ
ВОБАМА
ОБРУШИ-
ТЕ СЕ НА
МОЈ
ЗНАК?

ЛЕТЕКИ ЛУЏИ
ИЗНАД НАС? ПОНИ-
РЉ?

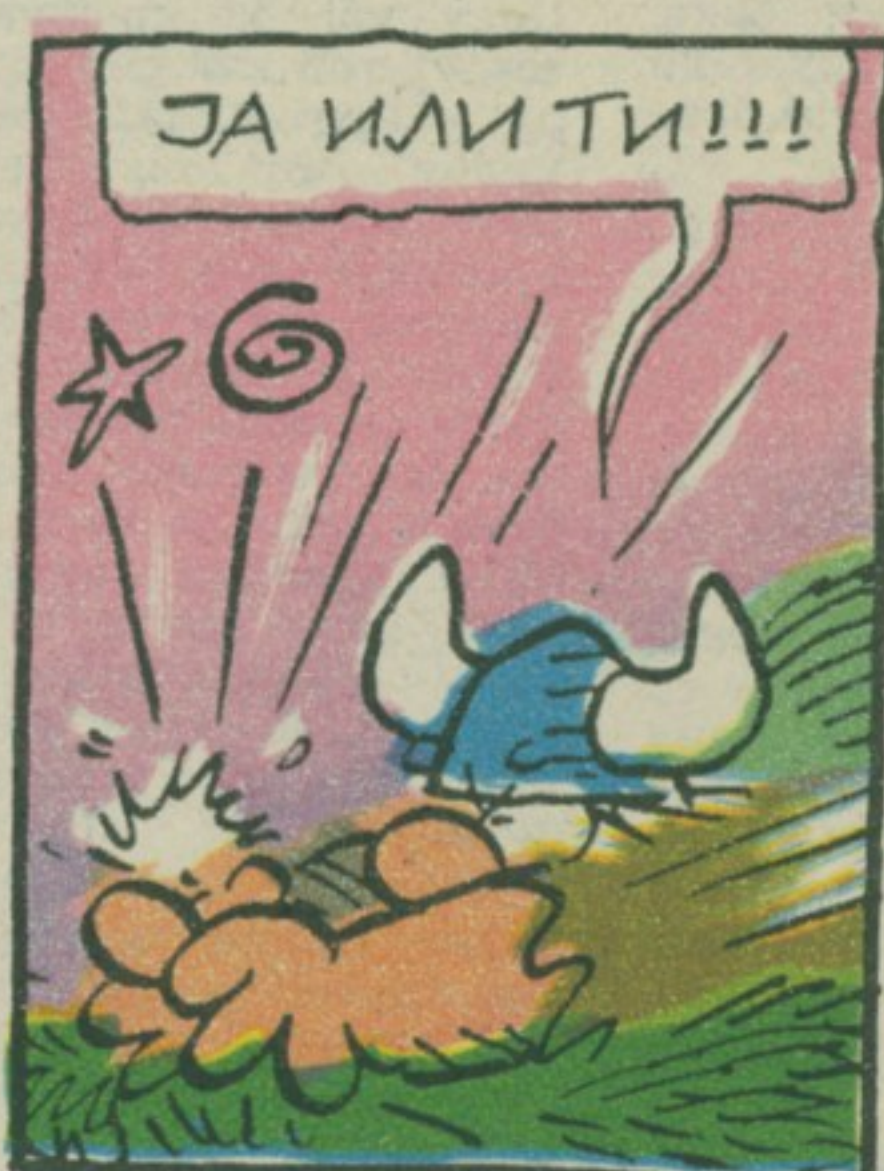
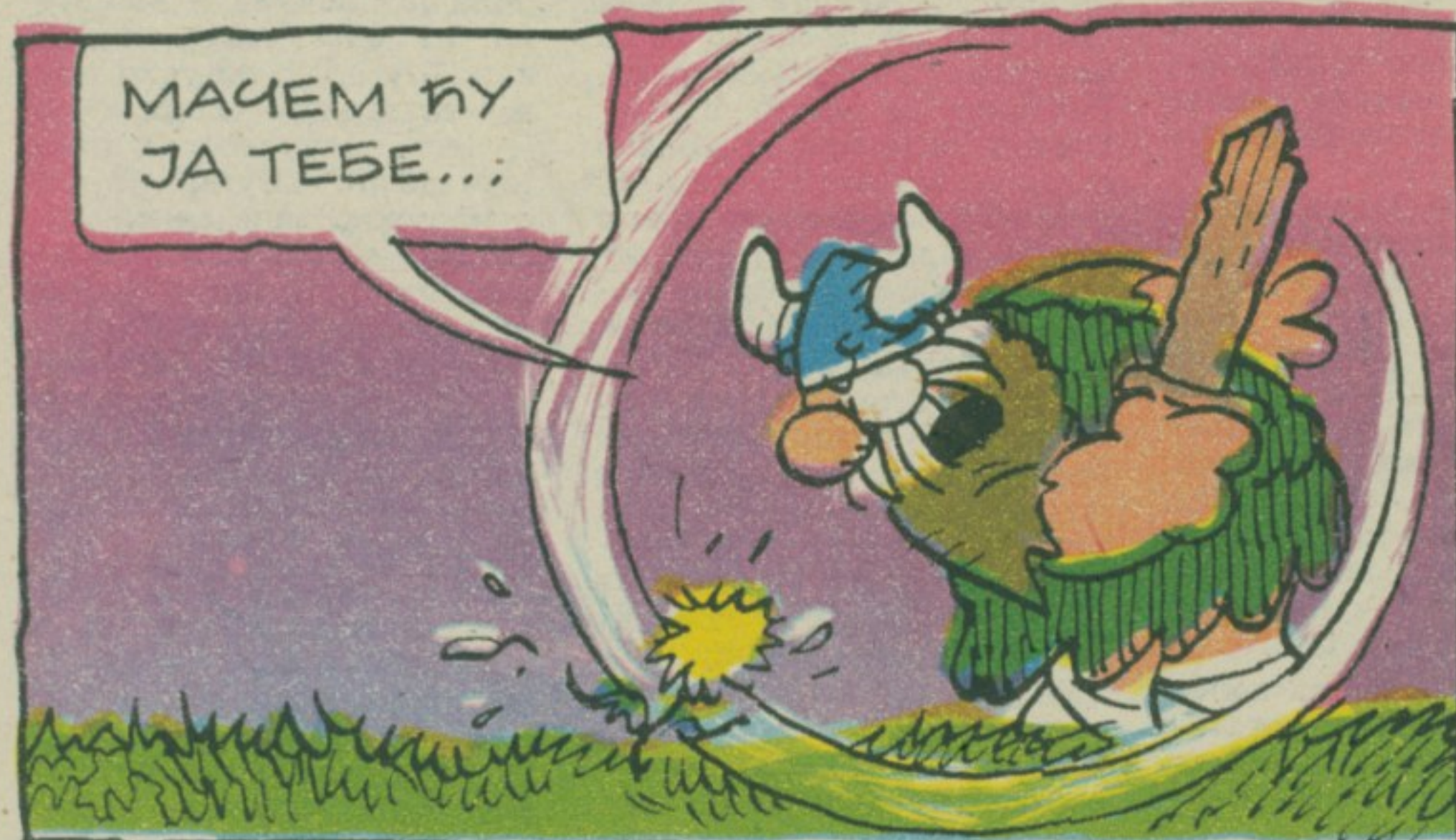
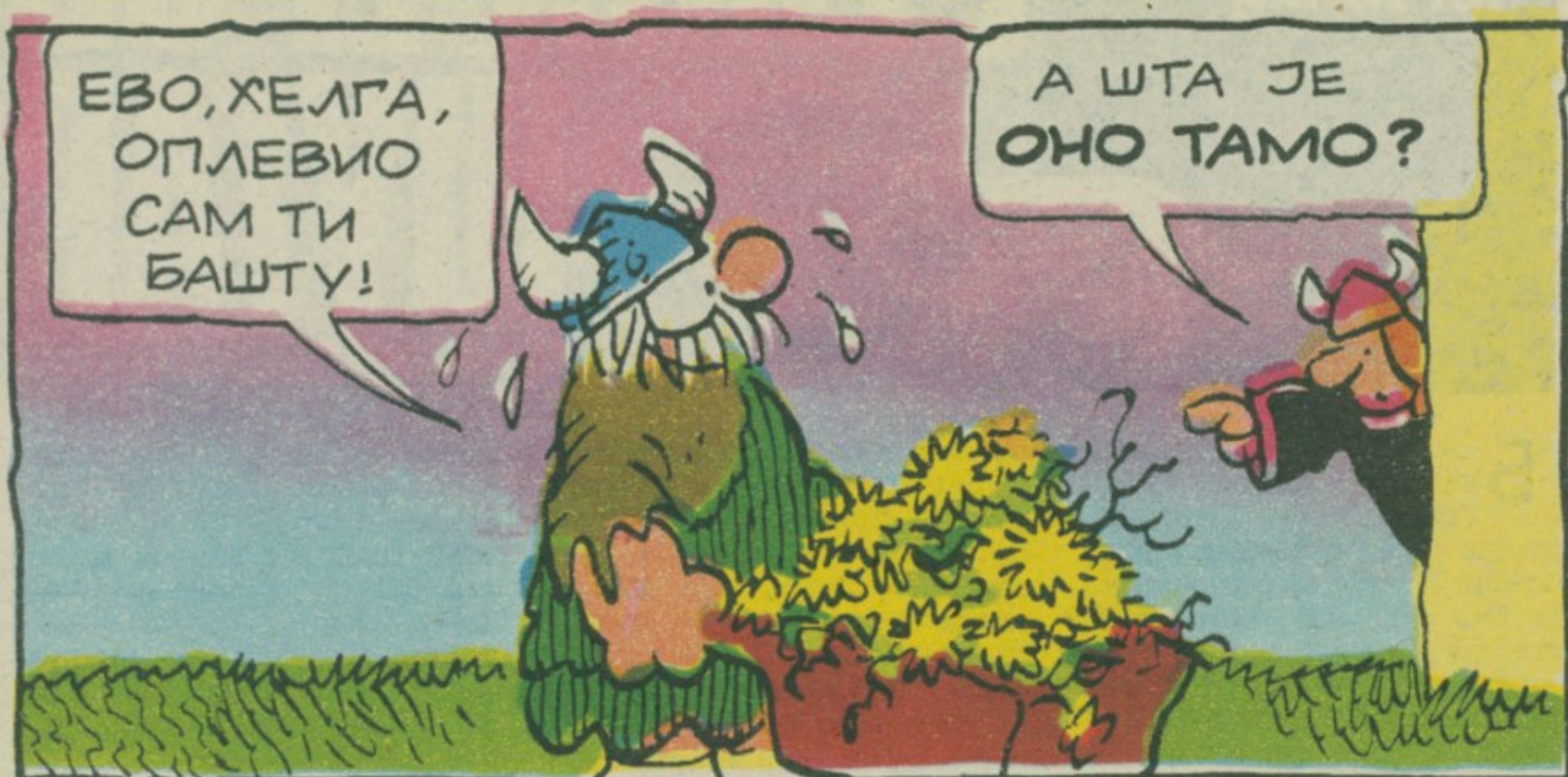
ОПЖЕ
ЕЖВИ?

Али, флаш и летеки
луџи већ су се стуш-
тити на средњи одсек
борбене
ракете ...

Dik
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ДОВЕРОВ ПРАШАК И РОБИНЗОН КРУСО

Током многих десетина година Доверов праашак био је најчешће употребљавано средство против кашља. Најстарији лекари и данас памте како су првих година своје праксе преписивали болесницима овај лек. Тек у последње време лек је изашао из употребе.

Доверово име познато је у целом свету захваљујући баш том леку који је он изумео. Међутим, о животу овог енглеског лекара зна се обично веома мало или се ништа не зна и поред тога што је он живео веома бурно. Довер је био не само лекар већ и — пират!

Томас Довер се родио 1662. године у грофовији Јоркшир, завршио је Оксфордски универзитет а потом и медицински колеџ у Кембриџу. Био је асистент лекара Сиденхем познатог у целој Европи — „енглеског Хипократа“, како су га савременици називали. Сам Довер је имао веома развијену праксу у лучком граду Бристолу.

Довер, међутим, није био задовољан ухадним животом угледног лекара. Привлачила су га узбуђена и далеке прекоморске земље с њиховим неизмерним богатством.

У Енглеској су у то време кружиле легенде о баснословним богатствима и злату које су с далеких путовања доносили морнари-гусари. С благословом енглеског краља и парламента, а уз благослов цркве, морнари-гусари нападали су трговачке бродове Шпанаца и Француза и пљачкали приобална насеља у Карипском мору и америчким колонијама. Енглеска је водила беспощадан рат против Шпаније и гусарење је било један од начина да се противнику нанесе што већа штета. Због тога овим пиратима није претила опасност да буду обешени на неком лондонском тргу.

Године 1708. Томас Довер се укрцао као други

капетанов помоћник на фрегату „Војвода“ која је заједно с фрегатом „Вовоткином“ запловио према обалама Америке. Пловидба је била тешка, исцрпљујућа. Тражећи храну и воду за пиће брод је 31. јануара 1709. године допловио до неког острва. Било је то острво Ма-а-Тјера које се налази на око 600 километара западно од Чилеа.

Довер је с групом морнара кренуо чамцем према острву сматрајући га ненастаним. Неочекивано, из шипражја на обали кренуо им је у сусрет човек који је, како им је касније испричао, провео на острву потпуно сам више од четрдесет година! Био је то мориар Александар Селкирк који је због сукоба с капетаном за казну био испржан на острво. Онај исти Селкирк који је касније Данијелу Дефоу послужио као прототип за Робинзона Крусоеа.

На даљој пловидби фрегате су са успехом нападе и опљачкале неколико шпанских насеља. Гусарима је нарочито велик плен донео напад на градић Гуајакил у Еквадору. Та десантна операција била је изведена под непосредном Доверовом командом.

Тек после три године фрегате (а с њима и Селкирк) вратиле су се у завичај. Плен који су донеле, кад се одбију сви трошкови, износио је 170 хиљада фунти стерлинга, што је за оно време била огромна свота.

Последње године живота Довер је провео у Лондону. Постао је члан Краљевског лекарског друштва и имао велики круг пацијената. Године 1732. објавио је књигу „Завештање старог лекара“. У њој је и донео рецепт за свој познати праашак против кашља који се у медицинској пракси задржао преко 200 година! Мало је лекарских рецепата који би се могли похвалити тако дугим веком.

К. В.

МОЈ
КУЋНИ
ЉУБИМАЦ

РЕЖИСЕРОВ ШУГАР

Било је лето. Као и сваке године мој стриц из Београда дошао је да с нама проведе одмор. За тај месец колико је био код нас одлазио је стално у посете својим пријатељима. Ми иначе живимо у источном делу Љубљане, а тамо свако зна за омиљену Зајчку добраву (Зечју дубраву). Деца јој тепају „Зајчки“. Та Зечја дубрава названа је тако зато што су некада давно многобројни зечеви јурцали њеним ливадама. Сад је, међутим, тамо један пријатан локал скривен у храстовој шуми. Тамр се окупља старо и младо. Мој стриц се тамо сваког дана сретао са својим старим пријатељима из рата. Оживљавали би своја сећања. Разуме се да нису цело преподне проводили само сручући кафецу, понекад су знали да дођу кући мало исувише „раздрагани“.

Мој стриц је веома волео мога брата и није престајао да размишља како да му набави псета. Није смео да га купи јер то нису дозвољавали наши родитељи, а ни дека и бака. Ипак, једног дана пружила се прилика да се и мој брат домогне пса.

Било је врело, сунчано подне које је мој стриц преседео са својим пријатељима уз пиво. На крају су почели да играју карте. Онај ко изгуби требало је да плати рунду. Убрзо се веселом друштву придружио један познати словеначки режисер који је са собом водио љупку црну пудлицу. Стриц се загледао у псета и — идеја се родила. Режисер се убрзо расположио и заборавио да је заправо кренуо да прочета пса. Хвалио се како је

он на картама непобедив. Стриц је брже-боље искористио прилику и понудио му да игра с њим. Ако режисер изгуби, има да се опрости од пудлице, а ако победи, стриц ће њега повести на излет до Бледа. Речено — учињено!

Стриц је шаливиџија, али и лукав картарош. Простодушног режисера је брзо средио и тај је морао да се поздрави са својим псом. Псета се звало Шугар. Стрицу га је предао заједно с лепим ланцем. Кученце се у почетку одушевило новим газдом, али било је то вероватно зато што му је досадило да седи под столом. А тек стриц! Зајапурио се од среће што је могао мом брату да преда куче. А брат! Озарио се од среће и почео сместа да се бави псом. Дао му је воде, нахранио га, почео да га четка и мази. Шугар је у почетку све то са захвалношћу примао, али кад је пала ноћ а ми хтели да га одведемо у подрум на спавање, побунио се. Шугарче је било навикло на боље услове живота. Почео је да цвили. Целу ноћ је проплакао и тек ујутро кад смо га извели у шетњу мало се примирио. Али онда је опет почео да се буну. Ступио је у штрајк глађу. Једва да је онушио чак и телеће месо. Стриц је говорио да ће после периода прилагођавања од неколико дана све бити у реду, да ће се навикнути на новог газду који тако лепо брине о њему. Брат се није уопште одмicao од кучета. Тако је прошло прво Шугарово преподне код нас.

А онда је почело послеподне. Најпре је, пун кајања, стигао режисер и испричао мојој баки и деки

како је његова десетогодишња кћи код куће неутешна јер је псето њено. Међутим, ни мој брат ни стриц нису хтели да врате куче, иако је Шугар наваливао да иде с правим господаром. Није било помоћи, режисер је морао да оде сам.

Убрзо после њега дојурила је плачући и вриштећи из свег гласа његова кћи. Шугар је појурio правој газдарици. Замрсио јој је лепу плаву косу и лизао јој нос. Шугар јој се придружио завијањем. Још ни сада не знам ко је више завијао: Шугар, његова газдарица или мој брат. Брат није хтео да се одвоји од пса, стриц га је подржавао и доказивао девојчици да му је њен отац продао пса и да она мора с тим да се помири.

Мојој мами је било доста тога циркуса. Било јој је жао девојчице, а и кученца које је желело да буде са својом газдарицом. Упркос братовом незаустављивом плачу вратила је кученце девојчици, а брату је обећала да ће добити право, живо кученце. Брат је цео дан преплакао...

Најзад смо добили Дика. Сада он има већ осам година. Брат и ја мислимо да је изузетан пас. Воле га и мама и тата. Дик је шпиц, па иако није ишао у школу за псе, зна много. Улицу прелази на прелазу за пешаке. Кад је гладан, лаје. Мој брат је сада у војсци, али Дикову слику носи у новчанику поред слике своје девојке.

Бојана Берце
Рјава ц. 33
ЉУБЉАНА — ПОЉЕ
(хonorар 1500.00 дин)

рост од неколико стотина година, данашњи научници утврдили су да се ради о творевинама из каменог доба! Тако је слика белог слона по њима стара преко четири и по хиљаде година. Методом Ц-14 откривен је један велики слој на сликама чија старост износи 5.600 година. Најстарије творевине процењене су на осам хиљада година, а старост им је одређена не само по начину живота који је приказан на сликама, пронађеним остацима оруђа, „сликарској школи“, већ и другим најсавременијим методама које познаје модерна наука. Али, ни то није био крај.

Ново изненађење дошло је пре неколико година кад је један млади археолог ископао већи број сте-

ВРШЊАЦИ СА ЈУГА АФРИКЕ

**ЕНГЛЕСКИ
СТРУЧЊАЦИ
ПРЕВАРИЛИ
СУ СЕ НЕ
У СТОТИНАМА
НЕГО У
ХИЉАДАМА
ГОДИНА**

Међутим, испоставило се да цртежи из подземља који су задивили свет нису једини, па ни најстарији.

Пре двадесетак година у пустињским областима северне Африке пронађена је пребогата колекција необичних цртежа и слика али на отвореном простору. У пределу масива Тасили, на југу Алжира, на стенама од сувог пешчара откривена је најбројнија збирка слика које приказују људе и животиње у покрету: ту су бели дошљаци са севера, црни људи са југа, смеђи досељеници са истока... Рачуна се да у овој области има укупно четрдесет хиљада цртежа и слика а да је цела галерија настала пре отприлике осим хиљада година кад је Сахара била зелена, пуна шума, језера, река и разноврсне дивљачи. Цртежи под ведрим небом сачували су се захваљујући изузетно сувој клими.

Био је то само почетак читаве серије открића која још траје.

НОЈЕВА МАСТ

Кад су енглески истраживачи још у прошлом веку пронашли неке црте-

же на стенама у пределима јужне Африке, доста површно приписали су их тадашњим становницима и протумачили као илустрацију борбе домородаца с белим освајачима. Однедавно је на овој територији која обухвата данашњу Јужноафричку Републику, Зимбабве, Мозамбик и Танзанију откривено преко три хиљаде места са сликама и цртежима а данашњи научници им придају много више важности јер је откривено да су већма стари. По неким истраживачима — југ Африке поседује најбогатију колекцију праисторијске уметности на свету. Осим изванредне уметничке вредности, ови цртежи нам омогућају да сазнамо много више о људима који су настањивали ова просторства пре много хиљада година.

Цртежи су урезивани у стену кременом или каквим оштрим предметом и најчешће приказују разне врсте животиња, а на сликама у планинским пределима појављује се и боја, најчешће црвена и црна, понекад уз додатак беле и жуте. Научници су утврдили да су жуту и црвену прастановници југа Африке добијали од окера или

руде гвожђа (хематита или лимонита), док црна потиче од иситњеног дрвеног угља а бела од — гипса или каolina.

Стручњаци још нису сигурни каква је течност употребљавана за припремање боје, али натађају да је боја морала бити врло ретка јер су линије веома fine. Претпоставља се да би то могла бити нојева маст која остаје течна и кад се охлади а можда је додавано и беланце од јаја неких птица.

Ови прасликарски нису били само мајстори цртежа и боје, умели су одлично да изаберу посебну врсту стене која је најбоље примала и чувала боју. Сликали су на потпуно отвореном простору, понекад на местима која су заклоњена од кише али никад у тамним пећинама где би им било потребно вештачко светло као што је то рађено у пећинама Шпаније и Француске.

БЕЛИ СЛОН

И док су британски истраживачи слике на стенама процењивали на ста-

на са сликама из слојева старих више од 14 хиљада година! Што је веома интересно, ове слике могу по својој уметничкој вредности да се сврстају у највредније благо које нам је оставио праисторијски човек.

Све ово навело је научнике на закључак да је уметност Јужне Африке много старија од оне у Сахари, а одмах затим појавило се питање утицаја. Он се и за цртеже, и за слике на камену, и за оруђа изгледа кретао од југа према северу, а не обратно као што се то раније мислило. По мишљењу већине археолога из досадашњих анализа произилази да је уметност прастановника југа Африке, пребогата, изразита и изворна „вршњак“ палеолитских пећинских цртежа и слика у Европи (Шпанија и Француска) које су врхунац свог уметничког израза доживеле пре петнаест хиљада година!

Тако се показало да Африка није само колевка људског рода, где су пронађени остаци наших предака стари преко три милиона година, него и колевка уметности.

М. Чатиновић

КОРАК
БЛИЖЕ ЗВЕЗДАМА

ПРТАЈАЖНИК У СВЕМИРУ

ЛАНСИРАЊЕМ
РАКЕТО-
ПЛАНА
АПРИЛА
ПРОШЛЕ
ГОДИНЕ
ЧОВЕК СЕ
САСВИМ
ПРИБЛИЖИО
ОСТВАРЕЊУ
НЕЉЕ
ДА НА
ВИНЕНД
ОДЕ
И У
ВАСИОНУ.

Тренутак лансирања ракетоплана: узлетао је на леђима система комбинованог од резервоара за гориво и две ракете. Да би се неутралисала велика топлота настала приликом поласка, постоље је заливено са милион и триста педесет хиљада литара воде.

Готово пола милиона људи окупило се у Кејп Канавералу у Флориди да испрати у свемир летелицу као пјавица припијену уз ракету. Летелица је названа „Колумбија“ или „Спејс шатл“ што у преводу значи — комички ткачки чунак, мада нимало не подсећа на део ткачког прибора већ је име узето као ознака ствари која се креће тамо-амо.

За неупућене „Колумбија“ је авион јер на њега личи. Има труп, реп, крила, пилотску кабину, стајни трап. Ипак, није авион. Летелица је означена као ракетоплан, односно пројектована да се вине као ракета, у орбити се креће попут васионског брода, а на Земљу спушта планирањем као једрилица. Пилотска кабина је опремљена друкчијим инструментима и за друге услове летења од инструмената у авиону, док су три ракетна мотора на репу намењена да успињу ракетоплан. Кад обаве тај посао, погасе се због утрошеног горива и до повратка летелице на земљу „мртва“ су ствар. Постоје и два маневарска мотора, али су њихова сврха и конструкција различите од главних ракетних. Служе за маневрисање у орбити и кочење приликом преласка са сателитске на путању спуштања. Крила су намењена планирању — ракетоплан се спушта на Земљу као једрилица. Да није тога не би ни била потребна.

На више места у штампаним напшао сам на податке о четири лансирања ракетоплана „Колумбија“. Неке инсерте гледао сам и на телевизији. На жалост, цео текст о првом лету „Колумбије“, а он је најзначајнији, нисам до сада видео. Молим да га „Политикин забавник“ донесе.

Стеван Никчевић
Београд, Молерова 78

Тврдоглави компјутер

Прво лансирање „Колумбије“ са посадом обављено је 12. априла прошле године. Требало је да се то учини два дана раније, али... Девет година мукотрпног рада стотине стручњака и још неколико хиљада радника запослених у фирмама које су испоручивале делове умало да буде обезвређено. Лет је отказан због грешке у компјутерима. Наиме, ниједан пилот не може да обавља операције вођења ракетоплана прецизношћу коју намеће овакав лет. Најважнији посао обављају четири компјутера. Уграђен је и пети да контролише та четири. На дан лансирања ракетоплана компјутери су се узјогунили и разишли у складности, кажу за „само“ 60 хиљадити део секунда. Премного! Електроничари су се дали на посао.

Посматрачи на ракетодрому нису се разишли. Стрпљиво су чекали у

једном углу огромног просторства Кејп Канаверала у чијој се близини и данас башкаре алигатори по мочварама.

Летелица је кренула два дана касније у 7 часова, 9 минута и 3 секунде. Само помоћу својих мотора не би се могла отети Земљиној тежи. Зато је прикопчана за лансирачки систем који ју је понео у висине а касније се одвојио и пао. Систем је комбинован од резервоара за гориво и по једне ракете (бустера) са сваке стране.

Призор лансирања био је величанствен. Чинило се да цин носи на леђима патуљка и да му овај каже: „Изнеси ме уз планину, после ћу моћи и сам!“

Пројектом је руководио стручњак НАСЕ Роберт Томсон. Лако је присуствовати лансирању, тешко је било доћи до тог дана. Пред групом стручњака нашло се много проблема. У грубим цртама све је било лепо замишљено, али је неколико проблема предста-

вљало непремостив зид. На пример, материјал за спољни зид летелице. Морао је да буде јак, лаган и отпоран на топлоту и до 3 хиљаде степени Целзијусових која настаје услед трења приликом пробијања ракетоплана кроз слојеве атмосфере. Васионски брод је једно, а ракетоплан друго. Васионски брод узлети и спусти се једном и никад више — ракетоплан је предвиђен и за стотину летова. По спуштању на Земљу чека га обично прање и чишћење, а затим поново пут у свемир. Напрезање материјала је изузетно велико. Томсонова екипа успешно је решила енигму отпорности материјала. Јер, „Колумбија“ је после лансирања 12. априла 1981. посетила свемир још три пута!

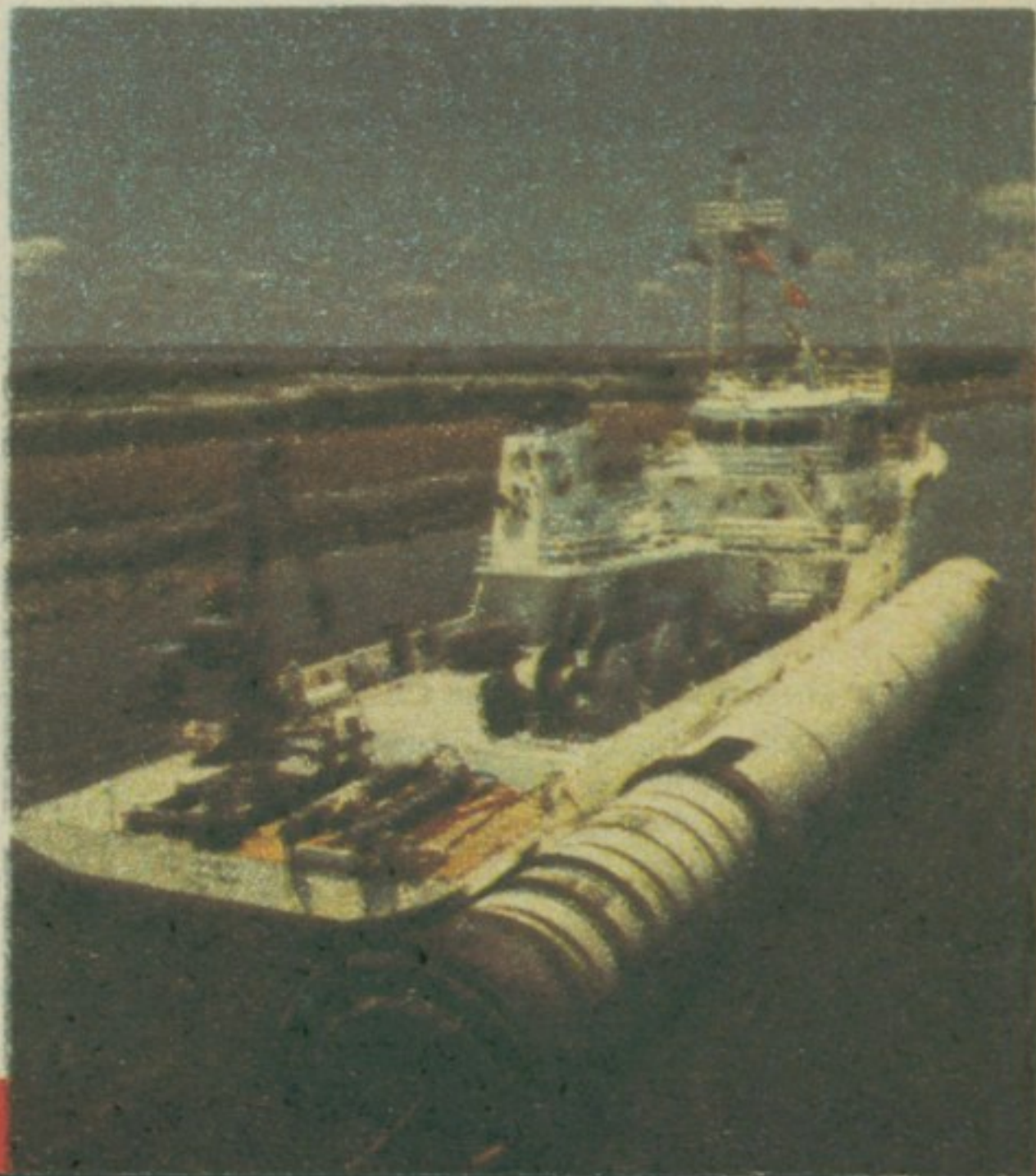
Први лет, међутим, био

је неизвесност. Шта ако ракетоплан скрене с путање и остане да кружи у свемиру? Како ће се понашати током повратка на Земљу? Астронаути, педесетогодишњи Џон Јанг и четрдесет трогодишњи Роберт Крипен прихватили су се задатка посаде. Јанг је иза себе имао 27 година летачког стажа и четири лета у свемир. Крипен се није могао похвалити толиким бројем часова летења нити је икад пре тога био у свемиру. Јангу је припало пилотско, а Крипену копилотско место.

Девојна за све

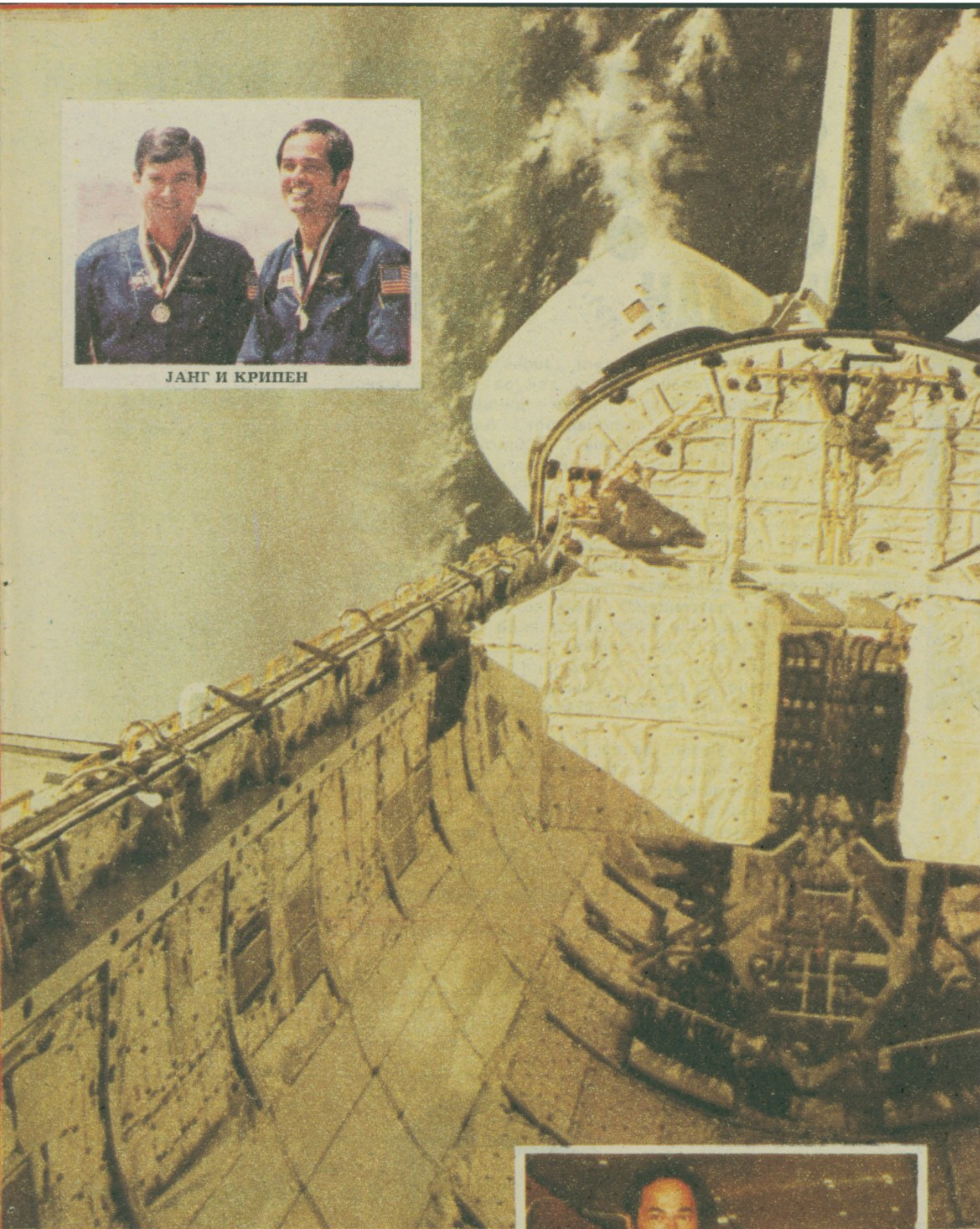
Сва четири лета „Колумбије“ нису изведена због спектакуларности.

Ракете, такозвани бустери, отпали су после два минута и десет секунди лета и пали у океан. Патролни чамац их је вратио у базу.

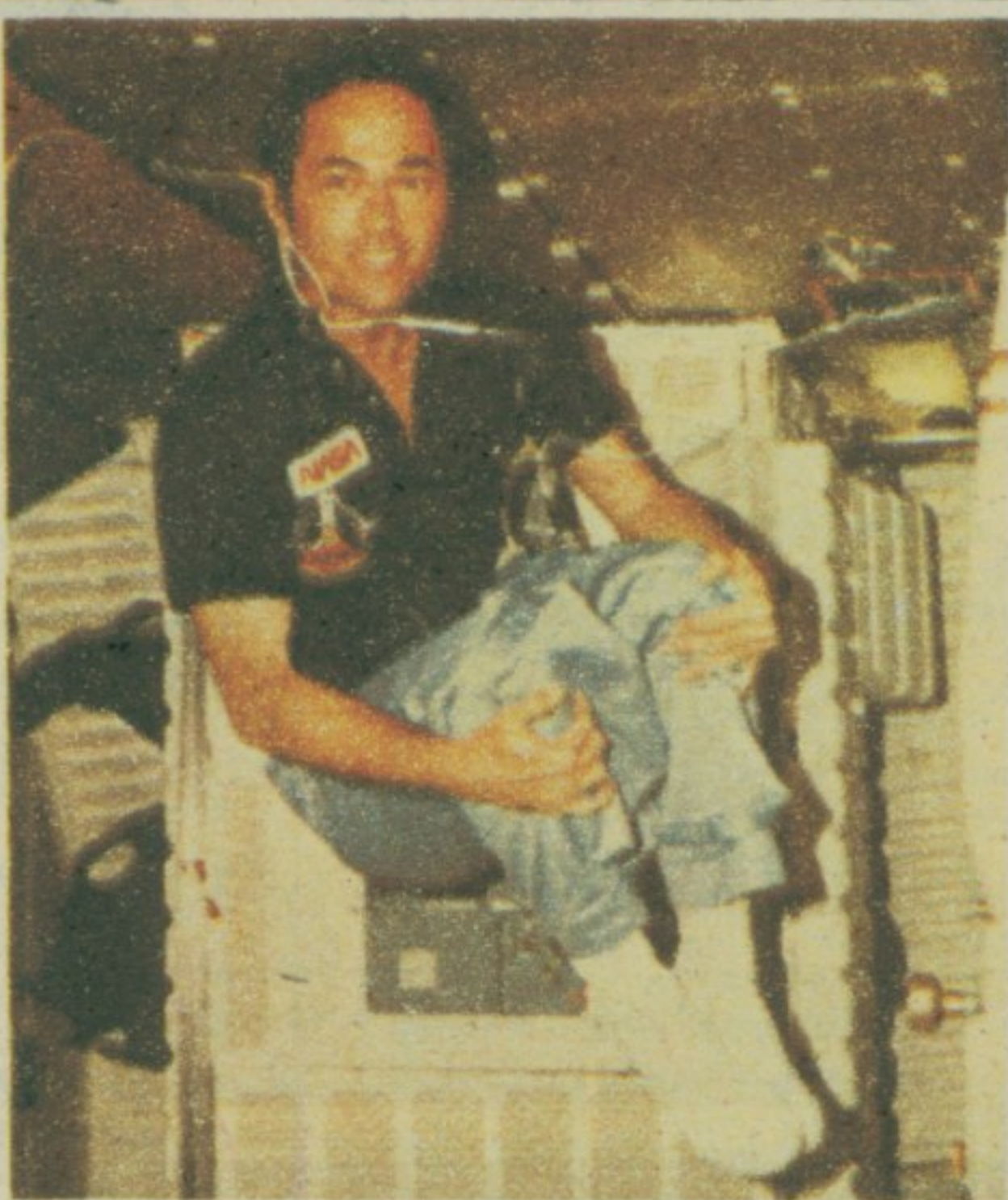
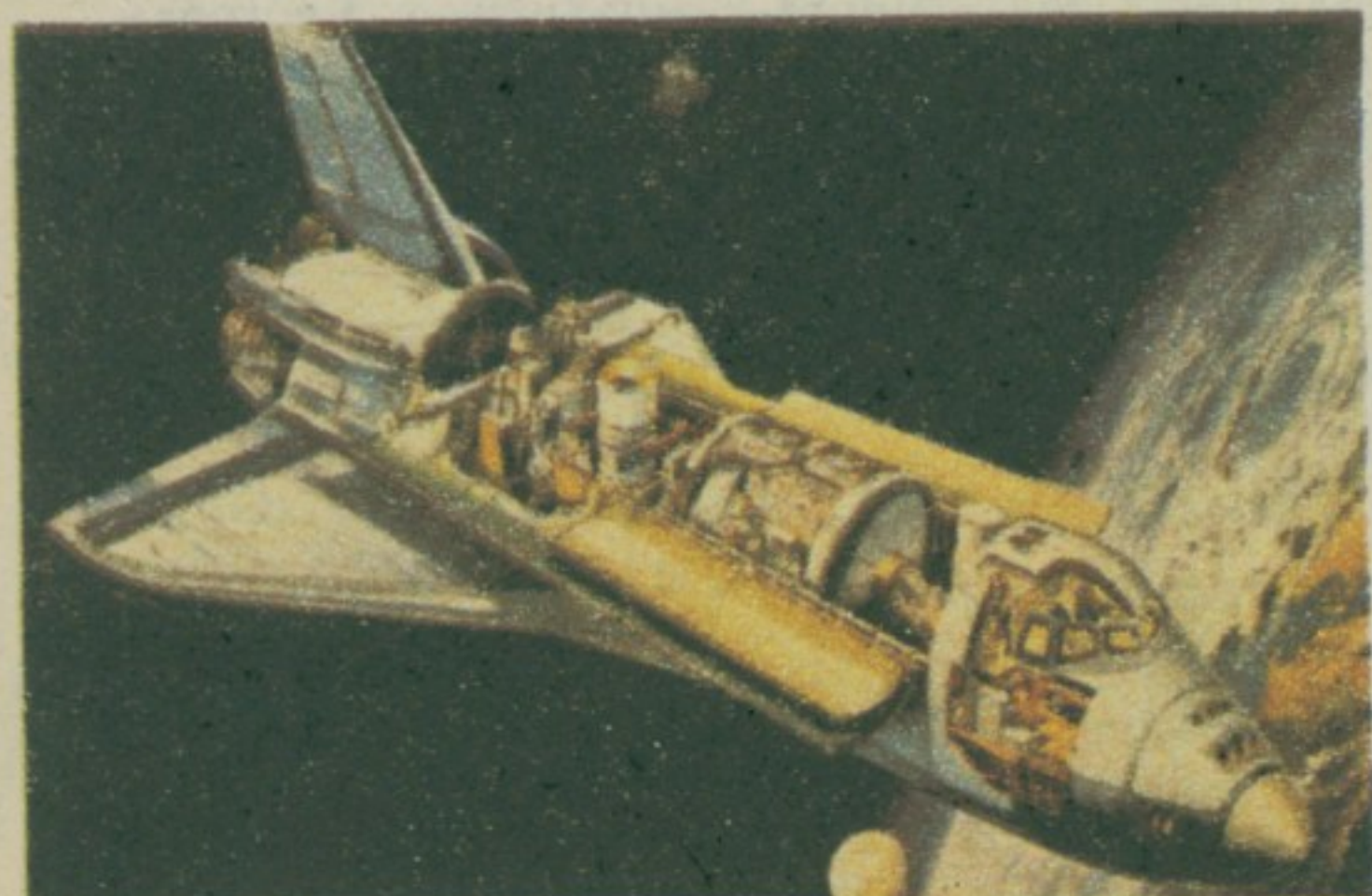

ЈАНГ И КРИПЕН

У орбити су врата пртљажника отворена. На слици се види део простора за терет и реп ракетоплана.

Цртач је верно насликао „Колумбију“ замисливши и врсту терета који може да понесе.

Током пута Крипена је веома забављало бестежинско стање.

Мисија је коначно реши-
ла проблем човековог де-
лања у васиони. Додуше,
он је и до сада могао да
излази из капсуле и о-
бавља одређене операције
у свемиру. Све то није
много вредело јер је за
занат потребан и алат,
опрема, резервни делови.
То није могло да стане у
капсулу где се и човек јед-
ва креће. У пртљажник
„Колумбије“ и те како
може да се утовари. Ра-
кетоплан ће износити у
орбиту чак два сателита
одједном! Моћи ће да их
поставља у жељену по-
зицију, може да поведе
техничаре да „горе“ на
миру раде, може у пр-
тљажнику да прими и
путнике који желе да се
о викенду прошетају све-
мирским пространством!
Већ се чује да ће НАСА
изнајмљивати пртљажник
ракетоплана за 150 мили-
јарди старих динара по
једној тури!

Најважније је да се
помоћу ракетоплана могу
у свемиру обављати нека
испитивања што је на
Земљи због гравитације,
тешко или готово немогу-
ће учинити. Предвиђено
је да 1985. године раке-
топлан изнесе у орбиту
један десетотонски теле-
скоп са даљинским у-
прављањем. Тако ће а-
строноми погледом про-
дрети у васиону седам
пута дубље, а она ће се
повећати пред њиховим
очима 350 пута! Исте го-
дине летелица ће део пу-
та повести сонду „Гали-
лео“ а онда ће она наста-
вити даље сама и завр-
шити на Јупитеру у по-
трази за органским моле-
кулама. Угледни физичар
Роберт Џестроу приметио
је:

— Порекло живота и
свемира су две велике
космичке мистерије. Ра-
кетоплан пружа наду да
нешто сазнамо о обе ми-
стерије!

За разлику од капсуле,
пилотска кабина раке-
топлана далеко је про-
странија. То доноси у-
штеду у трошковима и
времену за конструктор-
ски рад јер инструменти
не морају бити минија-
турни.

Максимум удаљавања
ракетоплана је хиљаду
километара од Земље.

После првог лета „Ко-
лумбија“ се спустила у
пустињу Мохави. Кад је
додирнула тле, кретала се
брзином од око 400 кило-
метара на час! По изла-
ску из кабине Јанг је из-
јавио:

— Људи су сада корак
ближе звездама!

Следећа три лета
прошла су без већег
публицитета.

Ти и будући летови већ
су ствар рутине.

М. Тодоровић

ЏУДАС ПРИСТ

JUDAS PRIEST

За касете „Хот Дог“ Шејки Стивенса и „Градске приче“ групе Парни ваљак дајем двије ЛП плоче „The Visitors“ и „Arrival“ групе Абба или продајем једну за 110 а две за 220 динара.

Винко Михановић,
Балканска 111
58000 Сплит

Купио бих све добро очуване синглове и ЛП плоче Здравка Чолића. Заинтересовани се могу јавити на адресу:

Хазим Летић,
Лукавичка 153
71000 Сарајево

Продајем следеће ЛП плоче: „Ако приђеш ближе“ Здравка Чолића, „Пут за исток“

БЕРЗА
ПЛОЧА

ЈОШ ЈЕДАН МИЛИОНСКИ ТИРАЖ

Енглесна група Џудас Прист (Judas Priest) постоји готово девет година, али су тек од 1977. у њихи интересовања публице жељне динамичног хеви-рона који је њихова специјалност. Албуми „Убис-гвена машина“ („Killing Machine“), „Британски челин“ („British Steel“), „Unleashed In The East“, „Циљ уласна“ („Point Of Entry“) и најновији ЛП „Жудња за осветом“ („Screaming For Vengeance“) — донели су групи Џудас Прист милионе присталица широм света, нарочито у Америци и Јапану где је овај бенд изузетно популаран.

Музику коју изводе сами чланови групе описују као „експлозивни хеви-метал пун динамине, енергије, мелодиозности и — елеганције“. Тренутно су међу најатрактивнијим саставима који могу да се виде и чују на концертним подијумима. Свани њихов концерт је представа за себе: јер, није само реч о класичној рон-нореографији, већ о жељи групе да својим обонаваоцима пружи нешто што ће памтити и што ће бити друкчије од стандардних рон-представа.

— Наша је жеља да се стварно одунимо својој публици, да јој прунимо сат-два одличног програма и добре забаве — нагне певач ове групе Роб Халфорд. — Зато је свани наш концерт врхунац рон-узбуђења, кулминација наше жеље да задовољимо публику. И још нешто: Џудас Прист не желе никога да обмањују. У нашој музици све је чисто и јасно и баш због тога наша публика не мора ништа да дешифрује. Она зна да смо ми ту због ње, а не обрнуто.

Корни групе „Мојој маме уместо матурске слике у излогу“ групе Рани мраз, ЛП плочу са музиком из филма „Национална класа“ „Црни лептир“ YU групе, „Message From The Country“ групе Мув, „48 Crash“ Сузи Кватро, „Дневник једне љубави“ Јосипа Лисац, „Nightflight To Venus“ групе Бони М, „Forever And Ever“ Демиса Русоса, „Битаига“ и

принцепа“ групе Бијело дугме, „J. L. Seagull“ Нила Дајмонда и „Црно-бијели свет“ групе Прљаво казалиште.

Ненад Говедаревић,
Наде Томић 11
18000 Ниш

Купујем касету „Е-гулопоке“ Жан Мишел Жара. Цена по договору.

Ненад Векић,
4. јул 18/17
23000 Зрењанин
тел. 023-42-666

YOU'VE GOT ANOTHER THING COMIN

Музика и текст:
Г. Тимптон/Р. Халфорд
Изводи: Џудас Прист

One life I'm gonna Live it up
I'm takin flight I said I'll never
get enough
Stand tall I'm young and kinda
proud
I'm on top as long as the music's
loud
If you think I'll still sit around
as the world goes by
You're thinkin like a fool cause
it's a case of do or die
Out there is a fortune waiting to
be had
You think I'll let it go you're mad
You've got another thing comin.
That's right here's where the
talkin ends
Well listen this night there'll be
some action spent
Drive hard I'm callin all the shots
I got an ace card comin down on
the rocks
If you think I'll sit around while
you chip away my brain.
Listen I ain't foolin and you'd
better think again
Out there is a fortune waitin' to
be had
You think i'll let it go you're mad
You got another think comin..
In this world were livin in we
have our share of sorrow

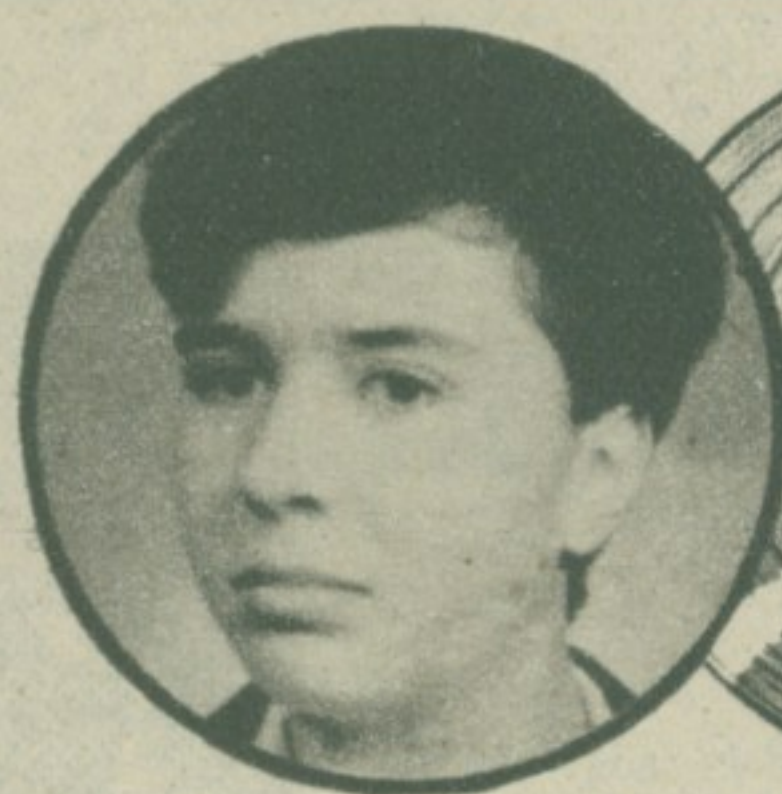
Answer now is don't give in aim
for a new tomorrow.
Oh so hot no time to take rest yeah
Act tough aint room for second best
Real strong got me some security
Hey I'm a big smash I'm goin for
infinty yeah.

ИЗ СМЕДЕРЕВА

У Смедереву је фебруара ове године основана група Компас. Иако група постоји неколико месеци ипак има доста обожавалаца. Воле их јер имају озбиљан приступ музици коју доста добро свирају. Чланови групе су: Зоран Михајловић — ритам гитара и композитор, писац свих текстова, Владимир Ранђеловић — бубњеви, Горан Јованов — бас гитара. Група има доста својих песама од којих су најлепше: „Шибација“, „Због једне мале“, „Ниси више клинка“, „Усијана глава“, „Золела је Здравка и Сребрна крила“, „Желим...“. Поред својих песама свирају и репертоар Рибље чорбе, Азре, Ватреног пољупца, Генерације 5 и Бијелог дугмета.

Свој први јавни наступ група Компас имала је у оближњем селу Вучаку.

Стево Драгић
Мајаковског 5
11300 Смедерев

МОЈ ИЗБОР

Зовем се Никола Николић и имам 15 година. Идем у средњу шнолу ОВО УО „Шеста гимназија“ у Београду. Волим рон музику и хтео бих да објавите мој избор најслушанијих композиција.

ДОМАЋЕ:

1. НЕЋУ ТИ ДАТИ — Рок машина
2. ВОЛИМ, ВОЛИМ ЖЕНЕ — Рибља чорба
3. СВЕ ЋЕ ТО МИЛА МОЈА ПРЕКРИТИ РУЗМАРИН, СЊЕГОВИ И ШАШ — Бијело дугме
4. НАТАЛИ — Тунел
5. ЕГОИСТА — Рибља чорба

СТРАНЕ:

1. DON'T BREAK MY HEART AGAIN — Whitesnake
2. GO DOWN — AC/DC
3. WOMAN FROM TOKYO — Deep Purple
4. LONG LIVE ROCK'N' ROLL — Rainbow
5. LIVIN'LOVIN' — Led Zeppelin

ЈЕСТЕ ЛИ ПОП - ЕКСПЕРТ

1. Група Софт Сел наступа као:
 - a) дуо
 - b) трио
 - v) кuartет
2. Певачица групе Вау-вау-вау зове се:
 - a) Тоја
 - b) Анабела
 - v) Дебора
3. Тин Вејмоут је вођа групе:
 - a) Токинг Хедс
 - b) Генг Оф Фор
 - v) Том Том Клуб
4. Други албум групе Зана зове се:
 - a) Зана II
 - b) Додирни ми колена
 - v) Обичне љубавне песме
5. Група Последња игра лептира снимала је свој албум првенац који се зове:
 - a) Коначно плоча
 - b) Последња игра лептира
 - v) Зона сумрака
6. Група Булевар снимала је нови албум. Који по реду?
 - a) други
 - b) трећи
 - v) четврти
7. Песму: „Произведено у Јапану“ (Made in Japan) пева:
 - a) Тоја Вилкокс
 - b) Ким Вајлд
 - v) Ненси Нова

8. Нови албум групе Риблиа чорба сниман је уживо:
 - a) у београдској хали „Пионир“
 - b) у љубљанској хали „Тиволи“
 - v) у загребачкој „Палати спорта“
9. Група Рок машина некада се звала:
 - a) Поп шоу
 - b) Поп машина
 - v) Рок шоу
10. Сеид Мемич Вајта је некада певао у групи:
 - a) Амбасадори
 - b) Код
 - v) Тешка индустрија

ТАЧНИ ОДГОВОР: 1в, 2в, 3в, 4в, 5в, 6в, 7в, 8в, 9в, 10в

ШКОЛА ГИТАРЕ

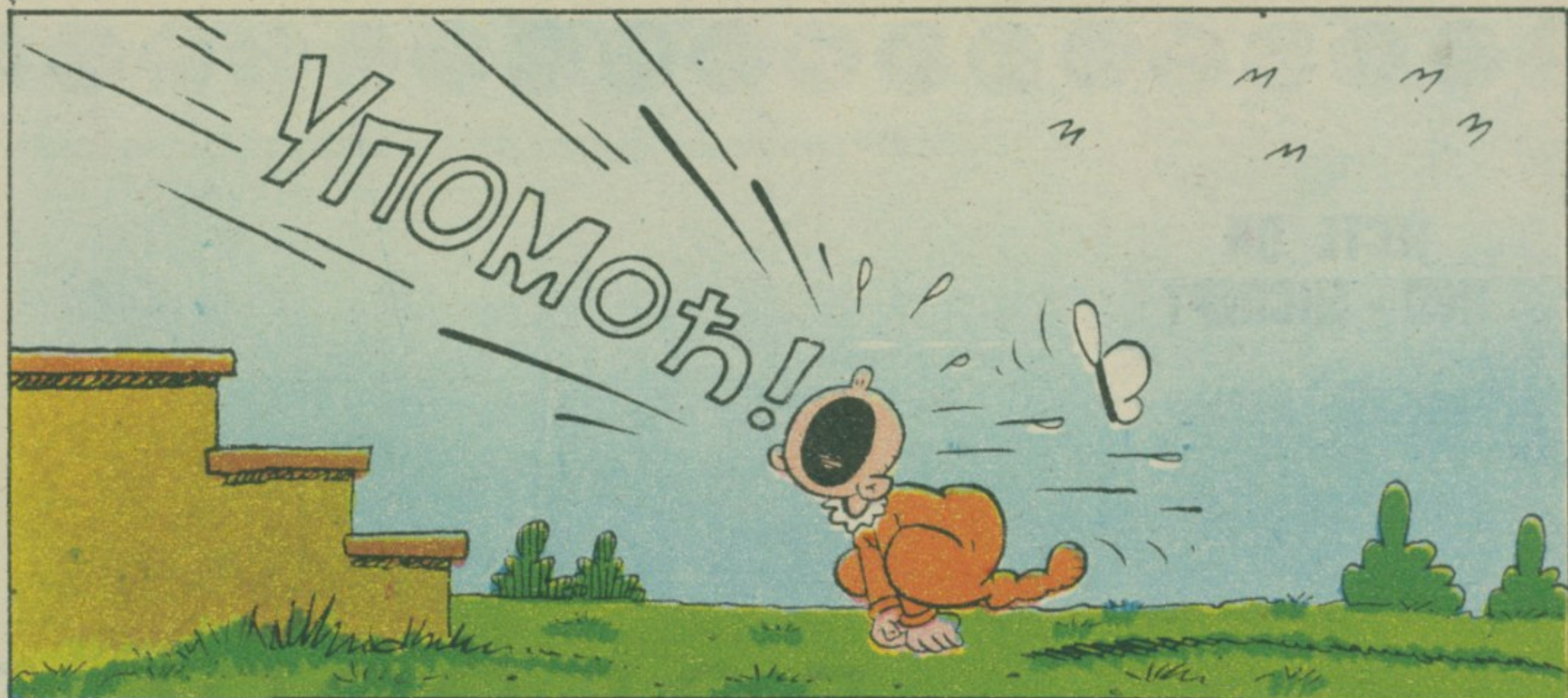
1. Акорди — 2. Теорија
3. Мелодије **180 динара**.
Плаћате поштару
Виши курс — **120 динара**
Васиљевић Милун
пост ресторат,
11001 Београд

ДОБРОВОЉНО РАДИМО У ПИОНИРСКИМ РАДНИМ БРИГАДАМА

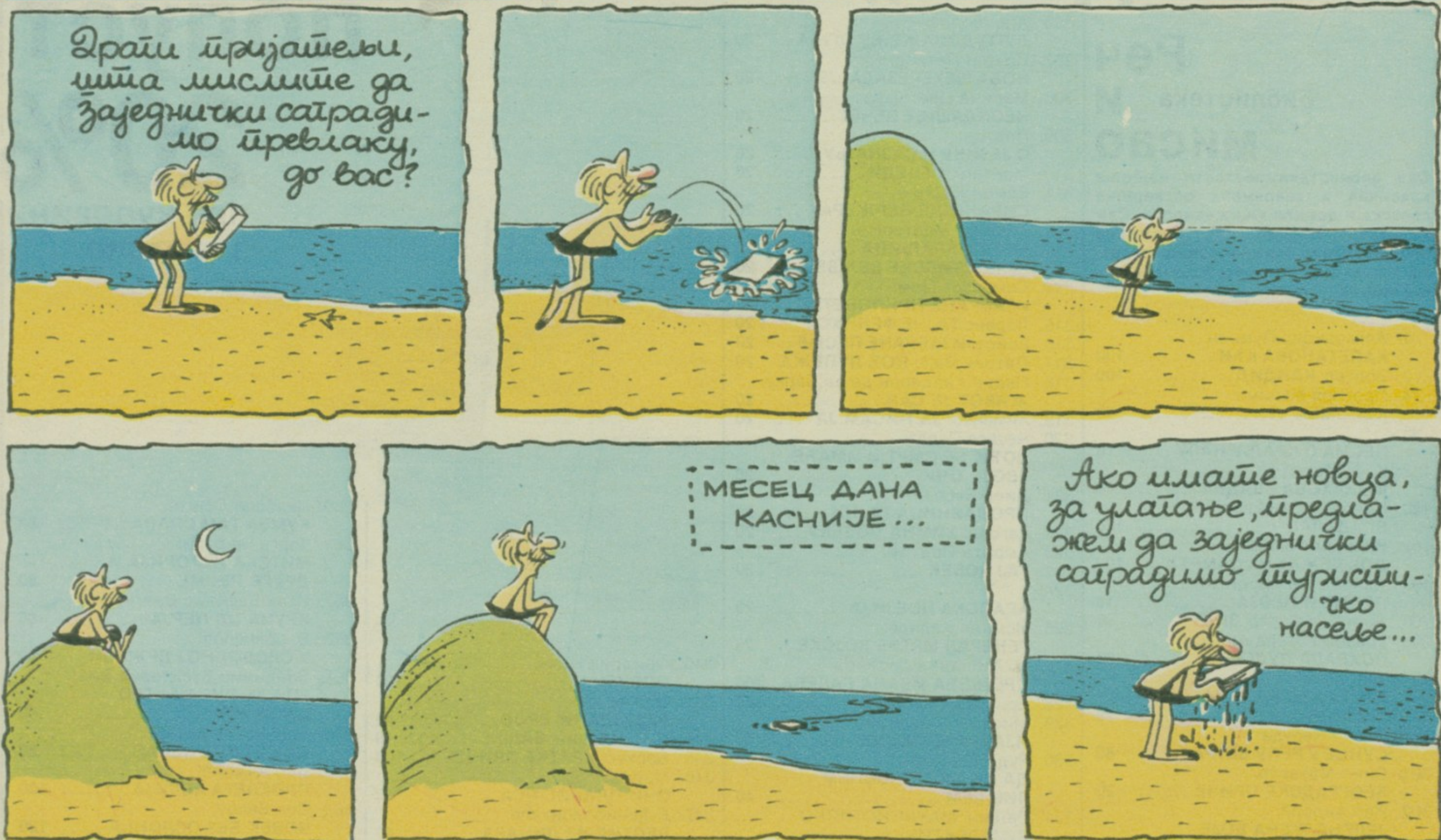
На омладинским радним акцијама учествују и пионери, па тако својим радом доприносе изградњи наше домовине. Обављају оне послове и задатке који одговарају њиховим физичким способностима и знању. Тако учествују у обнови и изградњи путне и водоводне мреже, постављају електро и телефонске мреже, изградњи пионирског дома итд. Али није само рад оно што радним акцијама даје непроцењив значај. То су и чврста пријатељства која сведоче о братству и јединству југословенских народа и народности, то су стечене радне навике, свестрана оспособљеност за општенародну одбрану и друштвену самозаштиту, то су и незаборавни сусрети с борцима НОБ и домаћинима. Да ли су пионери из ваше школе били већ на једној од републичких или савезних радних акција?

Није обавезно да то буде републичка или савезна акција. Заједно с омладинцима ваше школе или општине организујте локалне радне акције. Уредите фудбалско или кошаркашко игралиште, стазе за санкање и скијање, пошумите голети, уредите околину школе или зелене површине у вашој месној заједници. Све ово може бити узоран допринос пионира и омладинаца штедњи и стабилизацији привреде.

Љубљанска банка
О.Б. „Љу-банка“ Београд

ПЕРИНАРИ

СВАКОГ МЕСЕЦА 10 + 990 НАГРАДА
ЗА ЧЛАНОВЕ PEZ КЛУБА

Награде у октобру су:

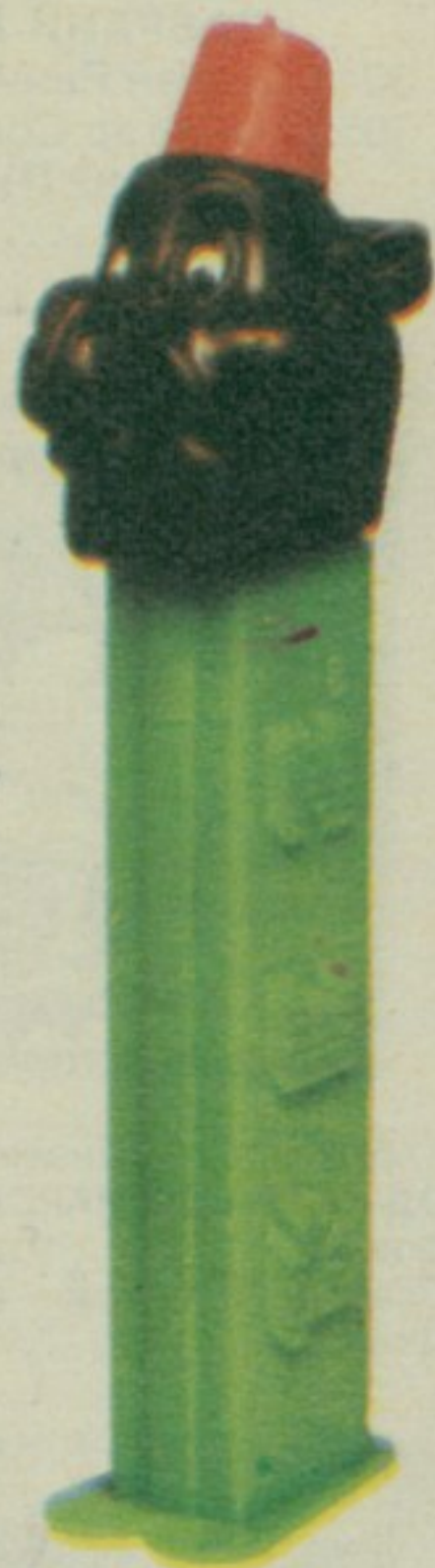
10 супернаграда — 10 PEZ вејровки
990 фијурица PEZ — камила

Награђене бројеве чланских карата PEZ,
објавићемо у Забавнику 29. октобра.

Послани и ти члан PEZ клуба!

Пошаљи 5 омота PEZ бомбона
и попуњен купон на адресу:

PEZ КЛУБ, 61110 ЛЈУБЉАНА, п. п. 38

Купон испуни (штампаним словима) исеци и налепи на дописницу

Презиме и име

Улица и кућни број

Место становања

поштански број

Датум рођења

ПОВОДОМ „МЕСЕЦА КЊИГЕ“ ПОПУСТ 20% при куповини за готово

Реч библиотека и мисао

Ова библиотека обухвата најбоља класична и савремена остварења светске и домаће књижевности. Сви књижевни родови, све књижевне епохе и готово све књижевности света, заступљене су у овој познатој црној књизи.

1. Александар Пушкин:	КАПЕТАНОВА КЊИ	100
2. Волтер: КАНДИД		100
14. Проспер Мериме:	КОЛОМБА	18
95.		
112. К. Ф. Мајер:	ПЕСМА О КРАЉУ НАЛУ	18
120. Николо Макијавели:	МОНАХОВА СВАДБА	18
162. Вилијем Фокнер:	ВЛАДАЛАЦ	120
199. Ђакомо Леопарди:	ДОК ЛЕЖАХ НА САМРТИ	100
200. Жан Пол Сартр: ЗИД		80
208. Еразмо Ротердамски:	ПЕСМЕ И ПРОЗА	80
251. Еме Сезер:	ДОК ЛЕЖАХ НА САМРТИ	80
285. Пабло Неруда:	КРСТАШКИ РАТОВИ	18
301. Симо Матавуљ:	ТИШИНЕ	80
302. Иво Андрић:	СУНЦЕ У РЕПУ ВЕТРА	20
303. Милан Кашанин:	БЕОГРАДСКЕ ПРИЧЕ	20
304. Стеван Раичковић:	ЈЕЛЕНА ЖЕНА КОЈЕ	20
305. Димитар Солев:	НЕМА	20
	ИЗБАРАНИ ЕСЕЈИ	20
	СТАВАН РАИЧКОВИЋ: ПЕСМЕ	20
	ДИМИТАР СОЛЕВ: КРУЖНО ПУТОВАЊЕ	20
	СЕНКЕ	20

306. Ацо Шопов:	ДУГО ДОЛАЗЕЊЕ ОГЊА	20
307. Иљф и Петров:	НОВА ШЕХЕРЕЗАДА	20
308. Марина Цветајева:	НЕОВДАШЊЕ ВЕЧЕ	20
309. Платон:	О ЈЕЗИКУ И САЗНАЊУ	20
310. Монтењ: ОГЛЕДИ		20
311. Едмон Ростан:	СИРАНО ДЕ БЕРЖЕРАК	20
312. Анри де Монтерлан:	МРТВА КРАЉИЦА	20
313. Кено: СТИЛСКЕ ВЕЖБЕ		20
314. Сомерсет Мом:	ИЗБАРАНЕ ПРИПОВЕТКЕ	20
315. Лоренс: ТАЈНЕ ФЕНИКСА		20
316. Елиот: ИЗБАРАНЕ ПЕСМЕ		20
317. Патрик Вајт: НОЋ ЛУПЕЖА		20
318. Педро Калдерон де ла Барка:	ЖИВОТ ЈЕ САН	20
319. Хименес: ЈА НИСАМ ЈА		20
320. Чезаре Павезе:	ДОТИ ЋЕ СМРТ И ИМАЋЕ	20
321. Дино Буцати:	ТВОЈЕ ОЧИ	20
322. Тагоре: ХИМНА ЧОВЕКУ		20
323. Амрита Притам:	ПРОДАВНИЦА ТАЈНИ	20
324.		
325. Арапска поезија		20
326. Исмаил Кадаре:	ГЕНЕРАЛ МРТВЕ ВОЈСКЕ	20
327. Владан Десница:	ПРОЉЕТА ИВАНА ГАЛЕБА	200
328. Ерих Кош: САТИРЕ		40
329. Миодраг Павловић:	ИЗБАРАНЕ ПЕСМЕ	40
330. Руди Шелинг:	ДА ЛИ ДА ТЕ ПОСПЕМ	40
331. Лењин: МАРКСИСТИЧКО	ЛИШЋЕМ	40
332. Ф. М. Достојевски:	ДИЈАЛЕКТИЧКА ФИЛОЗОФИЈА	40
333. Константин Паустовски:	КРОТКА	40
334. Александар Грин:	ТАКО ЈЕ ПИСАО	40
335. Осип Мандељштам:	БЕН-АКИБА	80
336. Славомир Мрожек:	СТАЊЕ ПОЕЗИЈЕ	80
	ПРОЛЕЋЕ У ПОЉСКОЈ	40
	ОСИП МАНДЕЉШТАМ: РАЗГОВОР О ДАНТЕУ	40
	СЛАВОМИР МРОЖЕК: ПЕСМЕ	40

340. Фридрих Ниче:	ОСВИТ	100
343. Џон Апдајк:	РАЗУЗДАНИ ЕРОС	40
344. В. С. Мервин: ВАШКЕ		40
345. Борхес: КРАТКЕ ПРИЧЕ		100
346. Маркес:	ОЧИ ПЛAVOG ПСА	40
347. Еуђенио Монтале:	ЛЕПТИР ИЗ ДИНАРА	40
348. Октавио Пас: ЛУКОВИ		40
349. Сартр: НОВИ ЕСЕЈИ		40
352. Бранислав Нушић:	ТАКО ЈЕ ПИСАО	80
353. Радомир Константиновић:	БЕН-АКИБА	80
354. Никита Станеску:	СТАЊЕ ПОЕЗИЈЕ	80
355. Пол Валери:	МЕЛАНЖ	80
356. Бруно Шулиц:	МАНЕКЕНИ	80
357-358. Маркс: КРИТИКА ХЕГЕЛА		160
359. Петер Хандке:	ГОЛМАНОВ СТРАХ	80
	ОД ПЕНАЛА	80
360. Леополд Сенгор:	КУМБА ТАМ СПАВА	80
361. Јорго Сефери:	МИТСКА ИСТОРИЈА И ДРУГЕ ПЕСМЕ	80
362. Исак Башевис Сингер:	КРУНА ОД ПЕРЈА	80
363. В. С. Најпол:	У СЛОБODНОЈ ДРЖАВИ	80
364. Владимир Булатовић Виш:	ШТА ЈЕ ПИСАЦ ХТЕО	80
365. Бранко Миљковић:	ДА КАЖЕ	80
366. Иво Андрић:	ДОК БУДЕШ ПЕВАО	80
367. Сол Белоу:	ПРОКЛЕТА АВЛИЈА	120
368. Маркс — Енгелс:	ЧОВЕК БЕЗ ОСЛОНЦА	120
369-370. М. Селимовић:	РАЈНСКИХ НОВИНА	120
371-372. Маркс — Енгелс:	ДЕРВИШ И СМРТ	240
373. Маркс — Енгелс:	О УМЈЕТНОСТИ	240

Све књиге су штампане латиницом у брошираном повезу, (пластификоване корице).

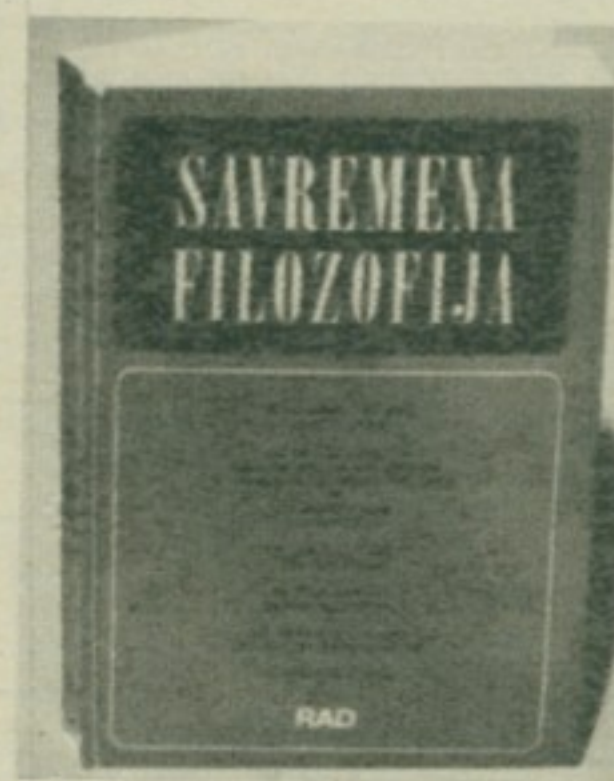
374. Ђорђе Милановић:
ОД ИКАРА ДО МАРСА
Формат 17×24. стр. 372.
Платно. Латиница.
Цена 420

376. Џон Чедвик:
МИКЕНСКИ СВЕТ
Формат 13×20. Стр. 288.
Платно. Латиница.
Цена 270

375. Џозеф Вајзенбаум:
МОЋ РАЧУНАРА И ЉУДСКИ УМ
Формат 14×20. Стр. 307. Броширано. Латиница.
Цена 350

377. Колектив аутора:
САВРЕМЕНА ФИЛОЗОФИЈА
Формат 13×20. Стр. 520. Броширано. Латиница.
Цена 145

337. Хајтов: ДИВЉЕ ПРИЧЕ	40
338. Виђапати: ПЕСМЕ О ЉУБАВИ	40
339. Кавафи: ПЕСМЕ	40

„РАД“ ИЗДАВАЧКА РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА
11000 БЕОГРАД, Моше Пијаде 12.
Телефони: 422-517 и 404-765

НАРУЧБЕНИЦА — ПЗ/118
Овим неопозиво наручујем (упишите бројеве књига које наруч.):

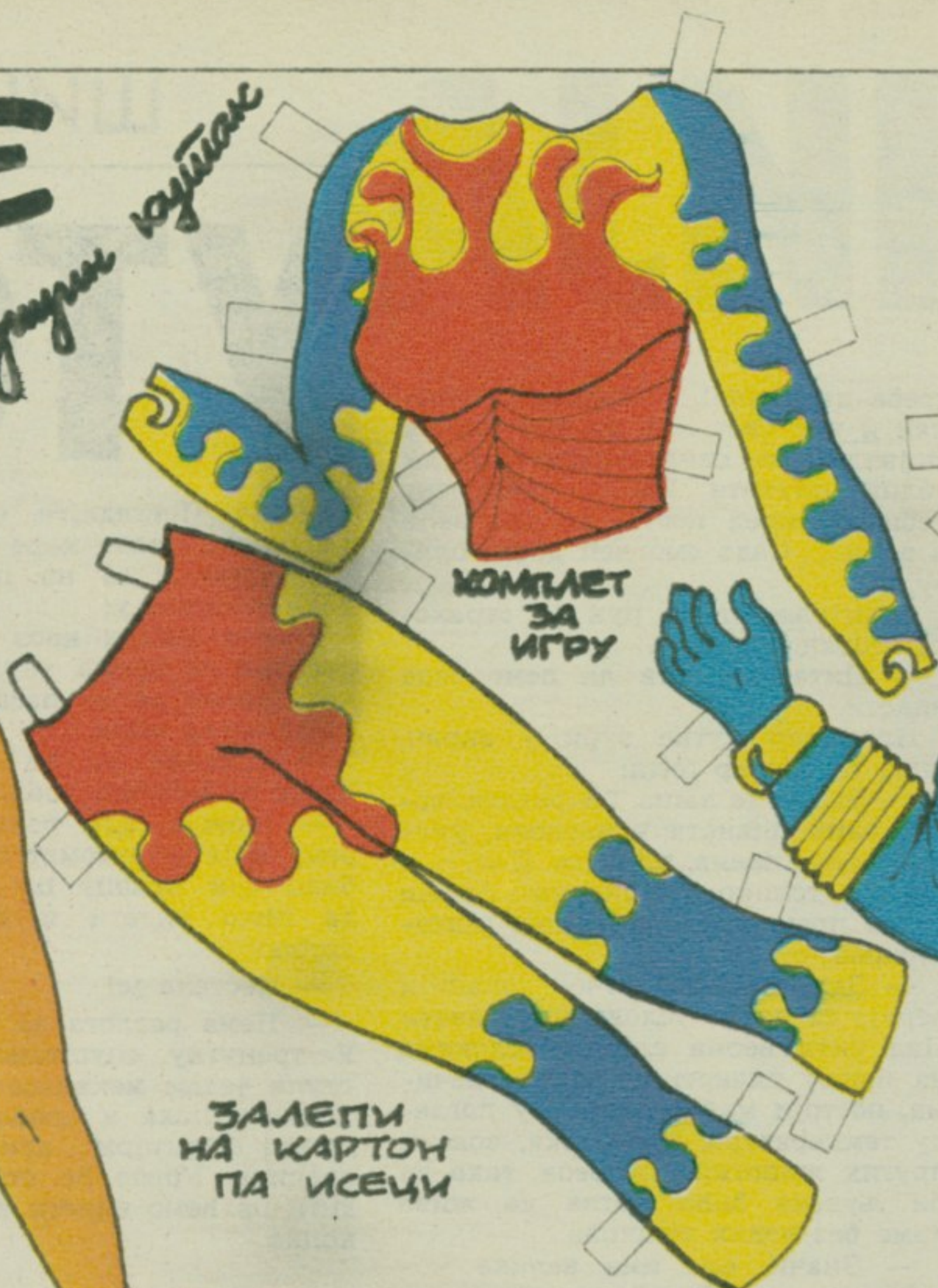
ЗА ГОТОВО — Вредност наручених књига уплатићу поузећем, приликом преузимања од поште (са попустом од 20% ако се књиге наруче до 15. 11. 1982. год.).		
НА ОТПЛАТУ — Вредност наручених књига уз годишњу камату од 8% отплатићу у редовних месечних рата по пријему књига, рачуна и уплатница, с тим што ћу прву рату уплатити поштару приликом пријема. Књиге се могу отплативати у 10 месечних рата, а најмања рата је 300.— дин. Купци на отплату, овјеравају наручбеницу у организацији где паде, а пензионери достављају претпоследњи чек од пензије. У случају спора надлежан је Први општински суд у Београду.		
(Презиме и име)		
(Занимање)	(Број личне карте и место издавања)	
(Број поште, место и адреса стана)		
(Радна организација и место где је купац запослен)		
(Датум)	(М. П.)	(Овера о запослењу и потпис овлашћеног лица)

378. ЗНАЊЕ У СЛИЦИ И РЕЧИ
Ова енглеска серија илустрованих књига намењена је деци предшколског узраста и ученицима основног образовања. Писане на научно поуздан и занимљив начин, ове књиге ће упознати читаоце са разним живим бићима, тајнама природе и појавама у њој.
— УПОЗНАЈТЕ ЖИВОТ МРАВА
— УПОЗНАЈТЕ ТАЈНЕ ПУСТИЊА
— УПОЗНАЈТЕ ЖИВОТ МАЈМУНА
— УПОЗНАЈТЕ ЧУДЕСНИ СВЕТ ПТИЦА
— УПОЗНАЈТЕ СВЕТ ОКЕАНСКИХ ДУБИНА
— УПОЗНАЈТЕ МЕДВЕДЕ И ПАНДЕ
Формат 19,5×27. Страна 192, Повез: картонирано. Латиница.
Цена 900.

ОБУЦИТЕ ДЕЈА

Узгуси кошулак

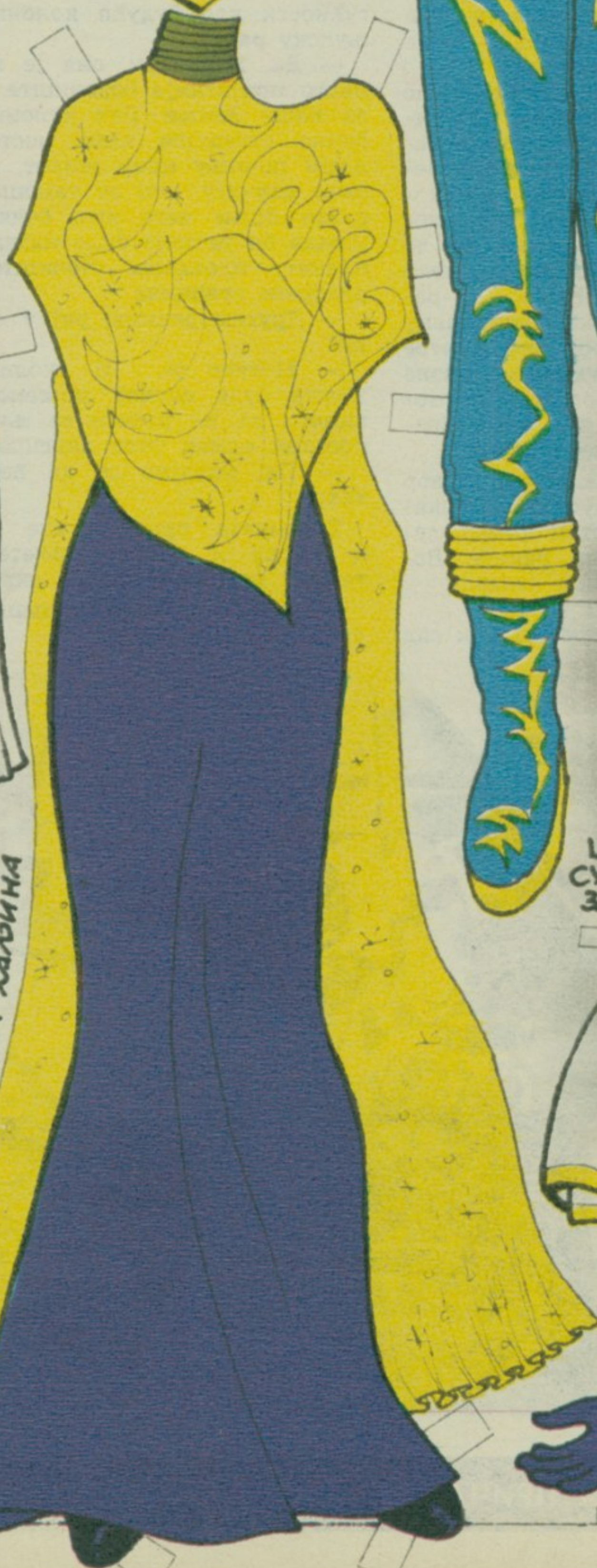

КОМПЛЕТ
ЗА ИГРУ

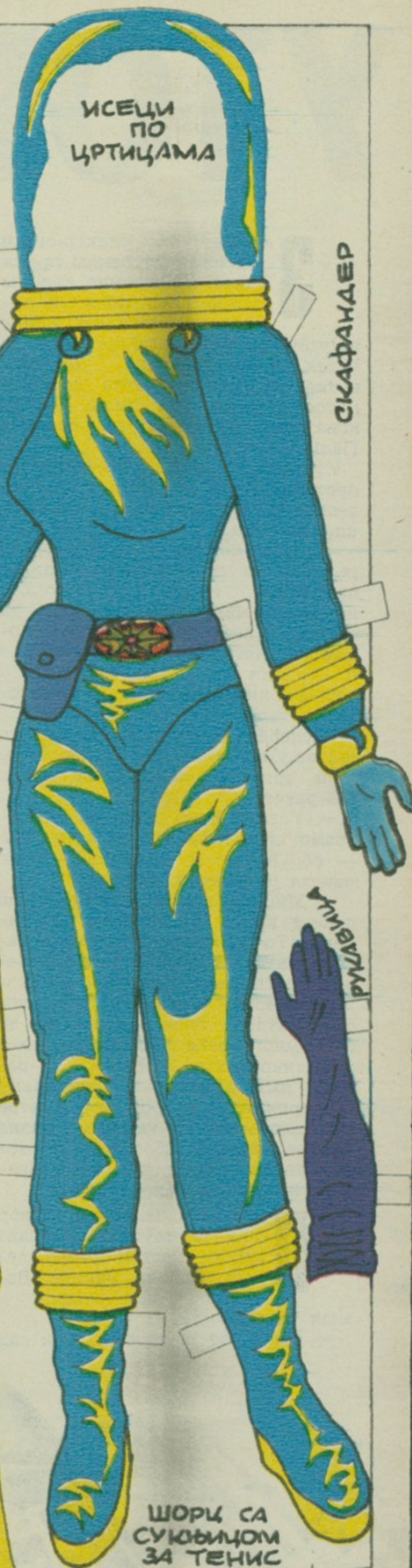
ЗАЛЕПИ
НА КАРТОН
ПА ИСЕЦИ

СУКУЉА

БАЛСКА ХЛАДИНА

ИСЕЦИ
ПО
ЦРТИЦАМА

СКАФАНДЕР

ШОРЦ
СА
СУКУЉИЦОМ
ЗА ТЕНИС

РУКАВИЦА

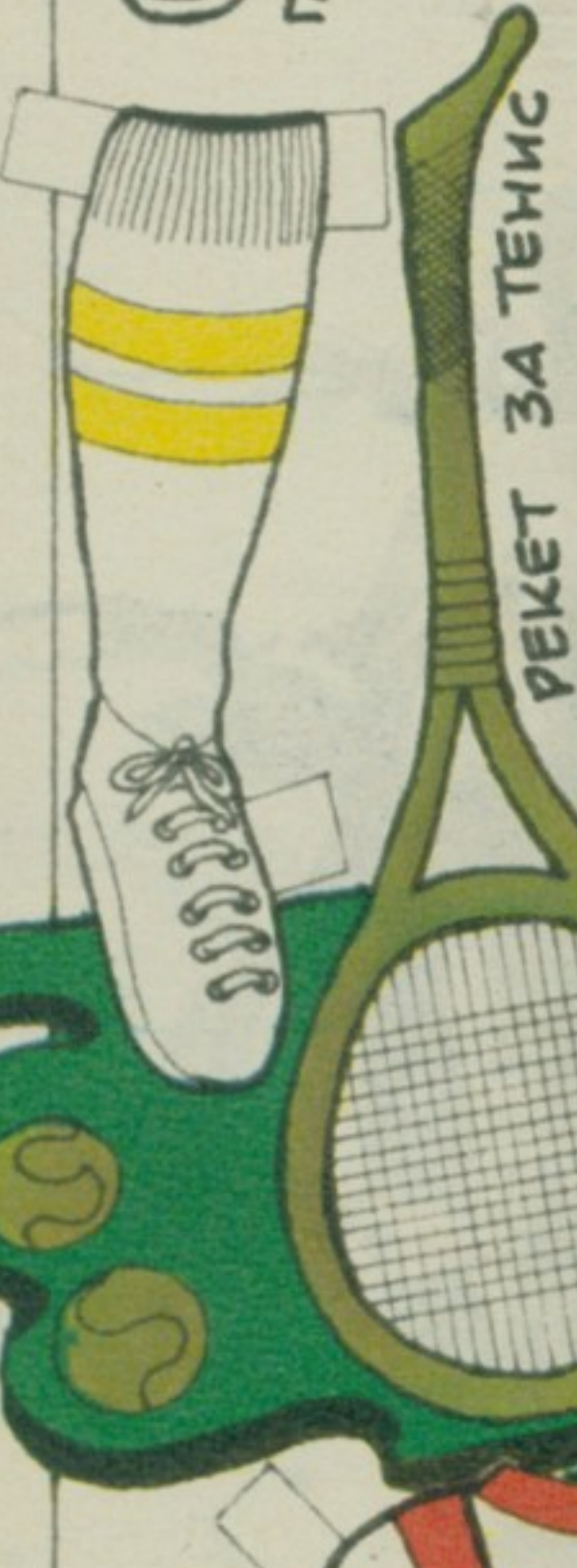
МАЈИЦА ЗА
ТЕНИС

БЛЕЈЗЕР

ПАТИКЕ И
ЧАРАПЕ
ЗА ТЕНИС

РЕКЕТ ЗА ТЕНИС

УТОПИЈА

ШИННИЧИ ХОШИ

УТОПИЈА

Захваљујући електричним таласима упућеним према Земљи из огромне даљине ускоро ћемо моћи да посматрамо детаљне слике најужбудљивијег догађаја који је човек икада омогућио... од тренутка кад наша ракета доспе у непосредну близину циља, све до коначног спуштања на планету Пал!

Узбуђени глас ТВ-водитеља пролама се из звучника колор-телевизора у милионима домова широм света.

— Радио-опрема у нашем студију сада се подвргава последњим проверама... и зато ћу преосталих неколико минута искористити да ступим у везу са професором Нодом из Астрономске лабораторије и замолим га да нас обавести о неким интересантним поједино-стима.

Следећег тренутка на екрану се појављује слика професора Нода који држи један сребрни модел ТВ-ракете.

— Ускоро ћемо моћи да посматрамо спуштање на планету Пал — обраћа му се водитељ. — Ова ракета је чудесна, зар не?

— Мислим да сам детаљан опис ракете дао у време њеног лансирања. То је тип без људске посаде... мали пројектил опремљен веома осетљивом телевизијском колор-камером. Ракета која би носила људско биће морала би да буде много већа а опрема далеко компликованија. Међутим, ТВ-ракета има релативно једноставну конструкцију, и кроз очи камере ми ћемо моћи да ухватимо разне детаље планете. Због тога би могла да се схвати као очи човечанства пројциране у свемир.

Професор завршава говор који је илустровао показујући прстом разне делове модела ракете. Водитељ клима главом у знак захвалности.

— Е па, све је спремно... и сад

треба да почне!... Свемир... огроман и тих свет... у центру екрана појављује се светлоплави округли облик планете Пал... постепено избија напред постајући све већи и већи... Сада смо већ доста близу...

Водитељев глас пун је страхопоштовања.

— Питам се шта ли ћемо сада видети...

Професор ћутке зуре у екран, онда га спикер пита:

— Зашто је наша ТВ-ракета, поред свих планета у васиони, упућена баш према планети Пал... и зашто толико људи на Земљи гледа према њој са толико ишчекивања?

— Захваљујући њеној локацији зерује се да ће услови на планети Пал бити веома слични условима на нашој планети... другим речима, постоји мала разлика у погледу температуре, кисеоника, воде и других животних потреба, тако да би људска бића могла да живе тамо без већих тешкоћа.

— Значи, она има велике могућности као будућа колонија за људску расу?

— Да. У ствари, она је можда много пријатније боравиште од ове наше Земље. Реч колонија обично сугерише неко место где људи почињу нови живот, али у овом случају, ако су тамошњи услови бољи него што очекујемо, можда би тачније било назвати ту планету идеалним уточиштем за одабране срећнике.

— Другим речима, рај у свемиру?

— Могуће је... И уколико то заиста буде случај, можемо очекивати да ће ракете са људском посадом одмах бити лансиране.

— Па, надајмо се да ће бити тако.

ТВ-ракета прилази све ближе и ближе и слика планете Пал ускоро испуњава читав екран.

— Тамо се појављује нешто бело... Је ли то облак?

— Да. Погледајте, сада можете да видите плаво море испод облака! Изгледа да на планети има воде у изобиљу!

Ракета избија кроз облак и усмерава се према тлу. На екрану могу јасно да се разазнају беличасте мрље мора.

— Изгледа да ће се спустити негде на морској обали.

— Можда, али ракета има опрему која је аутоматски упућује у било ком правцу па нема сумње да ћемо видети и неке делове копна.

— Нестала је!

— Нема разлога за забринутост. У тренутку спуштања у акцију ступа један механизам за апсорбовање шока и довод за снабдевање енергијом привремено се прекида. Убрзо ће поново прорадити па ћемо видети како изгледа копно.

Заиста, електрични таласи ускоро су опет прорадили — али екран је и даље остао бела празнина.

— Шта се десило?

— То није према плану! У професоровом гласу осећа се подрхтавање.

— Можда је у време спуштања нешто било оштећено.

— Немогуће! У том погледу предузете су специјалне мере, та-

Дакле, то је оно...

програм на који

је читаво

човечанство

чекало!

Наша телевизијска

ракета

која хита кроз

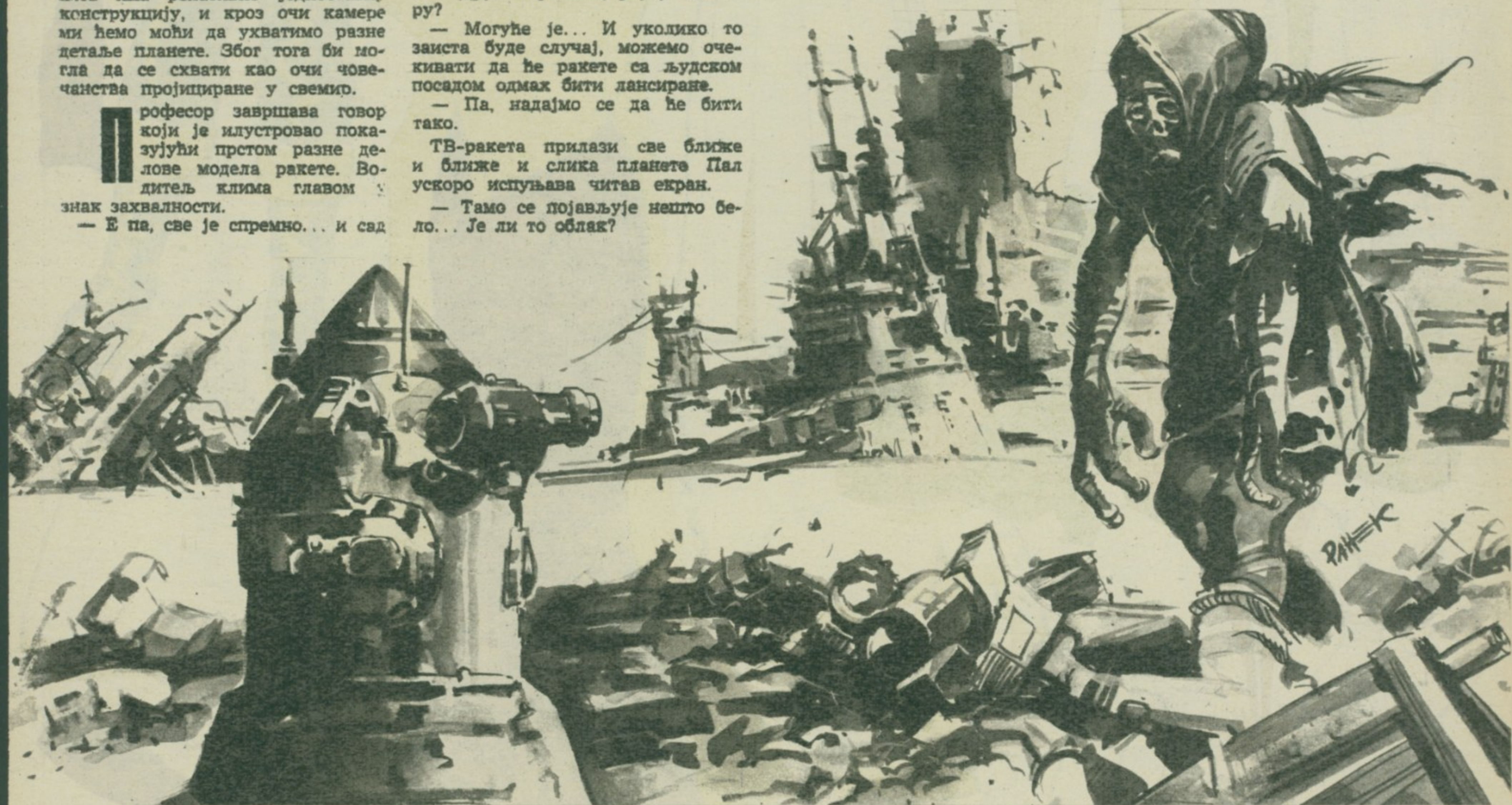
дубоки

свемир најзад

се приближава

планети

Пал.

УТОПИЈА

ко да не може доћи ни до каквог поремећаја.

— Онда мора да су овде код нас лоши услови пријема. Одмах ћу проверити.

— Они кажу да је све у најбољем реду.

— То је невероватно.

— Изгледа да и остали инструменти функционишу на задовољавајући начин.

— Наравно! Погледајте цифре у горњем десном углу екрана. Оне показују да има мање кисеоника него на Земљи и да температура износи двадесет степени Целзијусових.

— То значи да људска бића могу тамо да живе?

— По свој прилици... Али, штета је што не можемо ништа да ухватимо на екрану.

ТВ-екран и даље је бео, водитељ и професор настављају разговор.

— То је стварно срамота, јер је рекета успела да се спусти на планету Пал!

— Разочаран сам. Мораће да прође извесно време док не будемо у стању да лансирамо другу.

Чинило се да нема никаквог начина да се ситуација поправи. Водитељ шири руке у знак извињења:

— Жао ми је, народе, али с обзиром на околности мораћемо да прекинемо емисију за неко време...

Међутим, управо у тренутку кад је станица хтела да прекине програм, гледаоци су изненада видели како се на екрану појављује пејзаж. Изгледа да су сметње отклонене!

— Имамо среће... Али, тај приказ... па то је невероватно!

Професор је ову реченицу изговорио са пуно разлога. На екрану се појављује појас пустог тла. Ту и тамо, делујући изгубљено, види се нешто што личи на оскудне примерке вегетације. Одједном су се чули звуци који пробијају уши.

— Шта је то?

— Никада нисам мислио да Гајгерови бројачи могу да одјекују тако гласно... изгледа да тамо постоји огромна количина радиоактивности.

— Значи, људска бића не би могла тамо да опстану?

— Не само људска... Ништа са ове Земље не би могло тамо да преживи!

Изненада се појавио један покретни објект посрћући иза гомиле спаљеног смећа.

— Гледајте! То је некакво живо биће, личи на човека.

— Да, веома је слично. Чудо је како уопште може да опстане у свој тој радиоактивности! Изгледа да је у агонији.

Чудно створење пре се тетура него што корача.

— Како застрашујуће лице! Јесу ли то келоиди?

— Изгледа да је тако. По свему судећи, пре не баш много времена на планети Пал беснео је страшан атомски рат.

Из коже створења капље гној док са болом повраћа крв.

— То је ужасно! Можда су употребљене и заразне клице и отровни гасови... Не, то није планета коју можемо да посетимо.

— Сасвим је извесно да то није никакав рај!

— За нас би свакако било најбоље да се држимо што даље од тог света.

— Гледајте! Зар оно није лава?

Трагом бедног створења које се тетурајући удаљава почиње да се разлива црвено море нечега што личи на течну лаву. Цифре које показују температуру почињу сумануто да скачу.

— Изгледа да је спољни слој планете био трансформиран услед експлозије циновских водоничних бомби!

— Наша ТВ-ракета осуђена је на пропаст.

— Да, али она је бар у потпуности извршила своју мисију. Сада знамо да планету Пал Земљани не могу да настану.

— Ипак, не смео да постанемо малодушни. Има и других планета према којима ћемо убудуће моћи да шаљемо наше ракете.

Поплава лаве убрзо је прекрила читав екран, а звук Гајгеровог бројача одјекује све јаче. На крају, ТВ-екран постаје мрачан и нем.

— Е па, шта је, ту је!

★

На планети Пал становници воде живахан разговор (на свом матерњем језику, разуме се).

— Твоја глума... нарочито онај чин посртања... била је величанствена.

— Хвала... али морао сам се врашки напрезати да не праснем у смех.

Изјављујући то, говорник скида с лица своју келоидну маску.

— Питам се да ли је бујица лаве била прописно регистрована на екрану?

— Мора да је изгледало чудесно. Сигуран сам да није деловала као део телевизијске инсценације.

— Имаш ли неку идеју откуда је, овога пута, дошла ракета?

— Тешко је то рећи. Али, нема никакве сумње да су се створења која су је лансирала одрекла сваке наде да ће икада доћи овамо.

Један члан групе прилази уништеној земаљској ТВ-ракети и презриво је шутира ногом. Затим пажљиво подиже са тла комадић уранијума који је био искоришћен за активирање Гајгеровог бројача и ставља га натраг у једну посуду.

Пошто су савили белу тканину која је покривала камеру ракете и покупили остале делове опреме разбацане по тлу, житељи лепе планете Пал полако су се упутили сваки своме дому... кроз поља посута милионима мирисних цветова... где је, све до сада, мир тихо владао од ко зна којих давнина... и где ће владати, нема сумње, ко зна колико још времена.

аутор	РАЗ- РАШИ- ТИ, СР- ШИТИ	ПРЕ- КЛИ- ЊА- ТИ	ИМЕ И ПРЕЗИ- МЕ НА- ШЕГ СТИ- КАРА	НАУЧНО ИСТРА- ЖИВАЧ- КИ РАД	УГРИЗ, УБОД	БРО- ДАР (ПН.)	ТРАГЕ- ДИЈА ВИШЕ- ПАШЕКС- ПИРА	НАРОД- НИ ХЕ- РОС, СОБИ- ЈА	ПЛАНИ- НА У ИСТОЧ- НОЈ СР- БИЈИ
ОРО- МУ- ЛОСТ									
ДЕО ЦЕНТРАЛ- НОГ ГРЕЈА- ЊА									
ВРЕ- ЊЕ ПО- РЕБЕ- ЊА									
СПИСАО ЗА ЛЕПО				ГРАД У САД НОВИ- ТЕТ					
ПОЗНА- ТИ ЕН- ГЛЕСКИ КОПЕЦ				ГЛУМИ- НАШНАЗ- ДЕР ЗНАК ЗА ТАНТАН					
ПОЗНА- ТИ ПАРК У ЛУЖ- БЛАНИ							АНТУН ВАРАИ ПРЕВОЗ- НО СРЕД- СТВО		
"ИС- ТОК"		ГЛУМИНА ГАРДНЕР РЕКА У Ј. АЛБЕ- РИЈИ				ПАПАРАЗ ПТИЦА ПЕВА- ЧИЦА			
СТРУЧ- ЊАК ЗА ДРАМА- ТУРТИ- ЏУ	ОРГАН ЧУЛА ВИДА (ПН.)				ЗИП- ЗЕЛЕ- НА БИЉ- КА				
ДРЕ- НОВО ДР- ВО									
ОБА- ЛА					ВРЕМЕН- СКИ ТЕР- МИН НИ НАЗ- ПАНЕ			ИСТО- ЗНАЧ- НИЈЕ	
ФРАНК- ГЛУМИ- НА ЖИ- РАДО				НАПЛА- ВИНА ЖЕНСКО ИМЕ					
КОЈИ ИЛИ ВЕЛИКУ ВЛАСТ, МОЖ							ЛИЧНА ЗАПЕНИ- ЦА ЈЕДНО ПИСМО		
ВРСТА ПЕРШУ- НА			КРЕТА ЗА ОБУЧУ КОЈИ НЕ ЗНА НИШ- ТА						
ЖЕНС- КО ИМЕ						АФИЛОД ПТИЦА ПОСЕДО- ВАТИ			
ЗНАК ЗА УРАН		ЕПОХА КАПЕНОГ ДОБА МЕТЕО- РИ						ЗНАК ЗА ТАНТАН	
РАЗДВО- ЗИТИ НА КОТА- ДЕ									
НАСЛЕД- НИ ФАК- ТОРИ					СТАРО ИМЕ ВИ- ЈЕТНАЛА ИТОВИ- НА				
ОВОГ ДА- НА	ОЗ- ЛЕДИ- ТИ							МЕТО- ДИ- ЈА	
МАПА ДОТА- ПА									ЈЕДАН РОДИ- ТЕЉ
АМЕРИ- КИ БОИ- СЕР ПО- КАМЕД				ЧЕШКА АФИР- МАНИ- ЈА			ПЕЧИТЛИ- ШТЕ У ПИРИНЕ- ЗИМА ПОЗАДИ		
КРИЗА- ТИ ИЗ ЗЕМ- ЉЕ							ИВО ТИЗАР- ДО- ВИЕ		
БЕСПРЕ- НОСТ (ПН.)									
АУТО- ОЗНАКА СИС- КА			ВРСТА ВИНО- ВЕ ЛО- ЗЕ						

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Чистуница, изложница, промицање, кожара, ав, радари, ата, р, истари, СВ, симс, Ј, тама, Пера, вранчина, одударати, ариш, л, в, орићак, КО, р, т, иза, изабирати, генетичар, Илић, Лена, нејак, так, канаринац, лт, арак, п, нарицис, Пн, Оре, Гелер, ископирати, танак, Ват.

У последњих две стотине година свет је, захваљујући фантастичним технолошким открићима, напредовао диновским корацима. Људи боље и лепше живе, мање је и гладних. Негдашње учерице заменила су блистава мамутска здања, фабрике се простиру и на површинама од неколико хиљада хектара. Реке су заузване диновским бранама, фабрике хартије и дрвна индустрија продиру тамо где до јуче човекова нога није крочила, танкери са нафтом заузимају луке, граде се нуклеарне електране. Човек хоће и може и више и даље, продуктивност као да постаје његова једина и најважнија преокупација.

У тој већ и безумној трци да све подреди себи и свом комфору, човек је заборавио на — природу, на своју околину. Незагађене реке готово се могу избројати на прсте, о градовима и да не говоримо, у неким чак упозоравају болесније грађане да у одређено време због загађености која је прешла критичну тачку не напуштају своје домове. У Њујорку су, рецимо, пре пола године носили и праве правцате гас-маске...

На срећу, човек је почео да се освешћује, као да је тек сада схватио вапај чувеног француског мислиоца Жан-Жак Русоа који је још пре две стотине година позвао човека да се врати природи. У многим земљама све су бројнији и гласнији поборници заштите човекове околине, негде су се чак удружили и у политичке партије — тзв. Зелена партија у СР Немачкој је на последњим изборима (првим на којим је уопште учествовала!) добила преко четири одсто гласова бирача. Није ни чудо што је једна таква партија настала баш у СР Немачкој. Наиме, и индустријски најразвијенија подручја најозбиљније утрожавају природу, сами себе. Можда је

Државни универзитет „Ломоносов“ на коме студира преко 30 хиљада студената окружују паркови, прелепи скверови, вртови.

(камо лепе среће) она наговештај коначног окретања природи!?

Пример како не изневерити природу и у огромним градовима можда може да представља и осмомилионска Москва за коју многи тврде да је најзеленији град на нашој планети. Уосталом, подаци које смо добили илу тој тврдњи у прилог. Ресимо, једанаест природних шумских масива, осамдесет четири парка, седамсто двадесет скверова и стотину булевара, захватају површину од тридесет пет хиљада хектара, или око четрдесет процената градске територије. Шуме које непосредно окружују Москву заузимају простор од 175.000 хектара.

Сваке године у Москви засаде око двеста хиљада стабала, два милиона струкова жбуна, тридесет милиона цветова. При озелењавању огромног града узимају се у обзир биолошки квалитети различитих врста дрвећа. Неко ослобађа више кисеоника, друго погодује као заштита од прашине, треће регулише температурни режим. Води се рачуна и о акустици: правилно одабрано и посађено дрвеће и грмље за двадесет процената смањује ниво уличне буке.

Али, паркове, скверове, булеваре — те зелене зоне, могуће је посматрати не само са биолошке тачке гледишта. Практично, оне су круна архитектонске замисли градитеља

престонице: појачавају колорит новоизграђених рејона, и „подмлађују“ старе, Московљанима драге четврти родног града. Захваљујући њима, могуће је и „проветравати“ град, усмеравајући струје ветра распоредом зелених масива, дрвећем дуж улица. Стручњацима је данас јасно да је у центру престонице ветар и те како пожељан, док га на широком и правом Лењинском булевару треба ограничити. Постоје и специфичне норме за сунчеве зраке које треба регулисати од 22. марта до 22. септембра: територији велике Москве сунце шаље топлоте довољно за опскрбу свих енергетских потреба земље. А док се стручњаци нису

досетили да искористе толики хелиопотенцијал, град је оскудевао у зеленилу.

Озелењавање најмање кошта а на најбољи начин оздрављује ваздушни простор. Макар колико усавршени, савремени филтери не могу битије да повећају проценат кисеоника у ваздуху, док један хектар зелене површине, у току једног сата, произведе кисеоника колико 200 људи у том периоду потроши. У Москви се мисли и на сутра па се до 2000. године предвиђа проширење зеленог појаса за око двеста седамдесет пет хиљада хектара.

З. Костић

ПАРКОВИ И ВРТОВИ МОСКВЕ

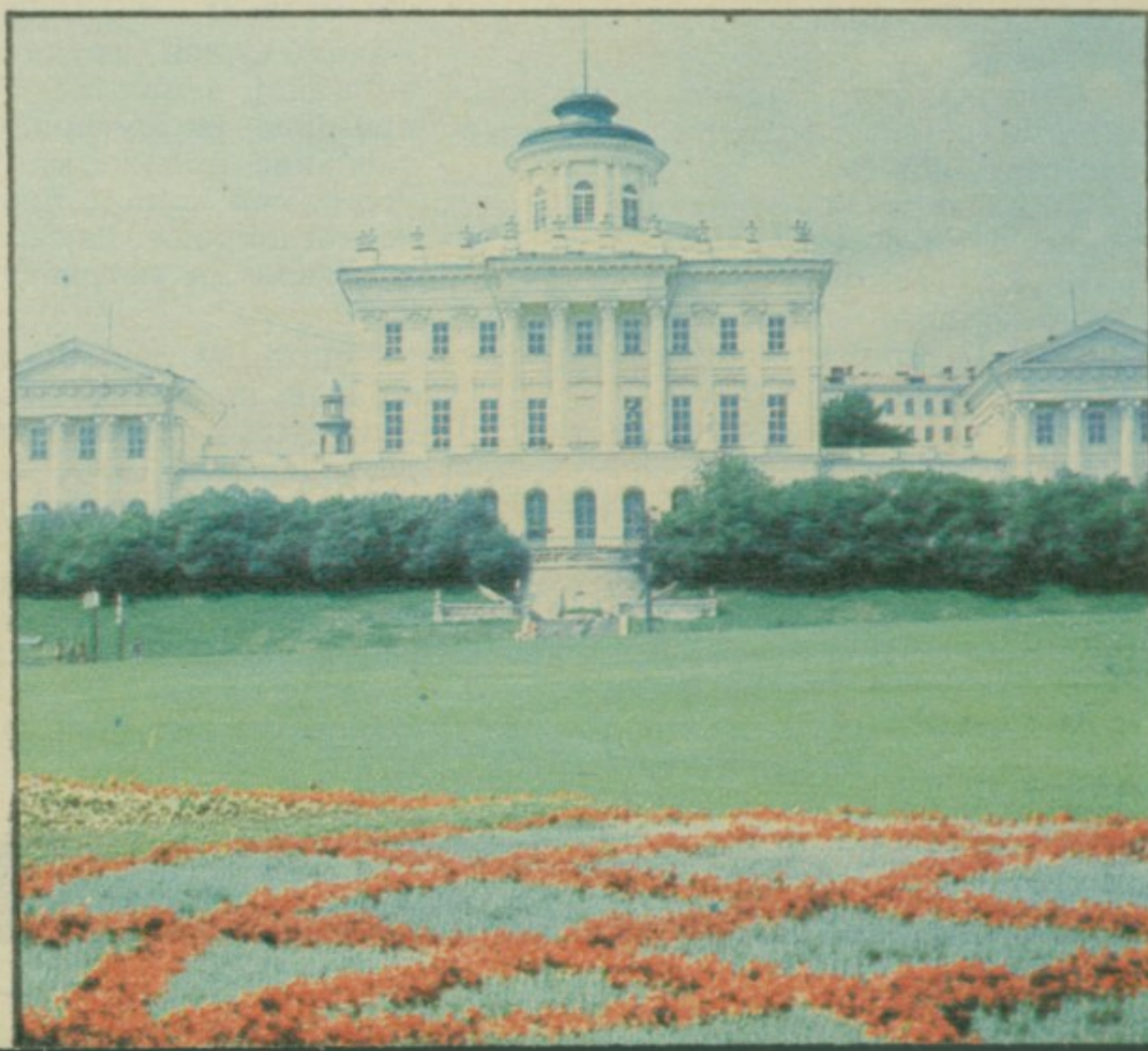
ЗЕЛЕНО, ВОЛИМ ТЕ

ГОТОВО
ПОЛОВИНУ
ПОВРШИНЕ ОВОГ
ОСМОМИЛИОНСКОГ
ГРАДА ЧИНИ
11 ШУМА, 34 ПАРКА,
720 СКВЕРОВА,
100 БУЛЕВАРА...

Централни део Главног ботаничког врта који се налази у Останкину, на североистоку Москве.

Државна библиотека „Лењин“, која на својим полицама чува преко 30 милиона књига на 247 језика народа света, налази се на врху зеленог брежуљка.

На преко 360
хектара
Главног
ботаничког
врта
Академије
наука СССР
налази се
изузетна
ботаничка
збирка.

Тајнички врт
у Кремљу,
утврди коју је
joш 1485.
подигао
италијански
архитекта
Атон Фразини.

ЗЕЛЕНО!

Сквер на Кутузовом проспекту, поред зграде хотела
„Украјина“.

Парк познат под именом Брезов луг налази се у Улици
Ота Кусинена.

Црвени трг,
симбол не само
Москве него
и читавог
Совјетског
Савеза,
тешко да би био
оно што јесте
да нема
толико
зеленила и цвећа.

Дечји град
на Тверском
булевару
је прави
рај
за малишане.

МАЛА
ПОШТА
П.ФАХ
124

МАКЕДОНСКА 29

Скуј дисциплина

Каква је дисциплина смучање и шта су мумије?

Борис Нејасмић,
Шестановац

Смучање, односно смучарство, скуп је дисциплина зимских спортова на снегу. Такмичења на скијама могла би да се поделе у две основне групе: прву сачињавају нордијске или класичне дисциплине (трчања, штафете и скокови) а другу алпске (спуст, слалом и велеслалом).

Мумије су балсамована тела. Међутим, поред тог основног значења, ова реч се у свакодневном говору користи и у пренесеном смислу када, примера ради, мумијом називамо хладног типа, преживелог старца, или врло мршавог човека.

Први шустер свећа

Много сам слушао о фирмама „Адидас“ и „Пума“ али не и када су и где основане. Молим те да напишеш нешто више о томе.

Горан Јовановић,
Добра

Године 1948. Адолф Даслер основао је у Херцогенаурау, у СР Немачкој, малу радионицу за израду копачки. За почетак, запослио је пет радника. Како је посао добро кренуо, вероватно захваљујући и томе што није било веће конкуренције, Адолф је одлучио да запосли и млађег брата

Рудолфа. Наравно, фирми је требало дати и неко име па је и то учињено, али на доста необичан начин. Дошавши до закључка да његови име може у људима да побуди доста незгодне асоцијације, Адолф је име скратио у Ади. На њега је онда додао прва три слова презимена и тако добио име АДИДАС.

У следеће четири године некадашња радионица се развила у праву фабрику али тада долази, или се бар тако приказује свету, до раздора међу браћом и Ади задржава фирму под својом контролом а Рудолфу исплаћује обештећење. Овај, са добијеним новцем, оснива нову фабрику на непуна два километра од старе и назива је „Пума“. Близина конкуренције се позитивно одражава: и једна и друга фабрика надмећу се у квалитету. Захваљујући традицији, у изради фудбалских реквизита и опреме, води „Адидас“ али све до 1976. када умире Ади. Од краха је спасава син Арман, тата који је развио, по речима конкуренције, „највећи шустер света“ поново је кренуо и фабрика данас запошљава 15 000 људи. Рат са „Пумом“ се наставља. Када се на Олимпијади у Минхену Марк Спиз сликао са „Адидасо-

ДЕТЕНТИВСКЕ ПРИЧЕ

РЕШЕЊЕ

Инспектор Станковић се сетио детаља из Борине приче да га је неко у кафани упозорио да се неки дечак врзма око његовог бицикла: био је то Петар који је вребао прилику да украде ташну. Кад му је то најзад пошло за руком, обио је „шкоду“ која је стајала мало даље, скинуо брисач са ње, ставио га у ташну и све заједно оставио под хаубом. Затим је почео да претурати по кабини. Чим је пронашао новац и пиштољ, побегао је оставивши врата отворена. Случај је хтео да неколико минута касније наиђе Бора и видевши отворена врата, седне да се мало одмори. Зачувши повике власника аутомобила, побегао је.

вим“ патикама у рукама, Рудолф се одмах огласио: будући да је аматер, Спиз нема права да се бави рекламирањем.

Исте године дошло је до још једног сукоба који је штампа ударила на велика звона. Управа клуба из француског града Сент Етјена одлучила је да њени фудбалери, поред осталог, носе „Пумине“ копачке. Томе су се одмах успротивили три играча која су пре тога склопили уговор са „Адидасом“.

На Светском првенству у Арген-

тини 1978. године аустријски фудбалери, који иначе у својим клубовима носе „Адидасове“ копачке, истрчали су на терен у „Пуминим“! Међутим, ни овај, а ни слични примери, по свему судећи нису последица конкурентског надметања већ вешто смишљених рекламних потеза. Да је то вероватно тачно, на извесан начин потврђују и Французи у чијој се штампи две немачке фирме више не помињу по имену већ прилично неодређено као „једна фабрика“.

ПОМОЗИМО ЗООЛОШНОМ ВРТУ

ЖИРАФА ЈЕ НЕСТРПЉИВА

Прикупљање новца за жирафу, запознали сте, мало је застало, што је донекле и разумљиво: на почетку нове школске године било је потребно доста новца за књиге и друге школске потребе. Сада нас „Политикин забавник“ подсећа да се акција наставља — за жирафу још треба око 380 хиљада нових динара.

До сада су најактивнији дародавци били појединци који су изгледа најбоље схватили да се у овој акцији мора истрајати до краја. Нешто мање интересовање су показале школе а од њих смо очекивали највећу подршку. Надамо се да ће од нове школске године бити активнији и да ћемо сви заједно учинити да жирафа што пре стигне у Београдски зоолошки врт.

ПРИЛОЗИ СЕ УПЛАЋУЈУ НА АДРЕСУ: ЗООЛОШКИ ВРТ ГРАДА БЕОГРАДА, ЖИРО РАЧУН: 60806-603-8334.

Прилози школа:

Почетком ове школске године у акцију су се укључили: Основна школа „Светозар Марковић“ из Београда која је уплатила 5.238,00 динара.

Ученици I, II и IV разреда Основне школе „Радоје Домановић“ из Новог Београда уплатили су 2.900,00 а њихови другови из III разреда 6.000,00 динара.

Основна школа „Владимир Назор“ из Земунa уплатила је 1.623,00 динара

Одељењска заједница VI/4 Основне школе „Јован Јовановић Змај“ Обреновац 100,00 а ученици VII/2 Основне школе „Војводе Мишић“ Београд 176,70 динара.

Пријатно нас је изненадила Основна организација Савеза синдиката радне организације „Иван Милутиновић“ из Београда која је уплатила 3.632,70 динара! Добро би било када би за њиховим примером пошле и остале синдикалне организације јер ћемо само заједничким снагама моћи да сакупилимо новац за жирафу.

И овога пута молимо школе да уз уплатницу, или директно нама на редакцију, шаљу имена учитеља и разредних старешина као и број ученика по одељењима који су се укључили у акцију како бисмо им доставили чланске карте и објавили имена у листу.

Појединачне уплате:

Славко и Сузана Вирт из Латорја 200,00 динара, Марица Кабале, Латорје, 100,00, Јелена Љубеновић, Апатин, 60,00, Бојан Радмановић, Сарајево, 50,00, Весна Маширевић, Сомбор, 100,00, Весна Бутина, Марибор, 30,00, Горан Радосављевић, Горњи Милановац, 50,00, Томица Анчевски, Куманово, 50,00, Данијел Клецин, Сента 50,00, Бориљко Јеремић, Крагујевац, 100,00, Мирјана Антонов, Зрењанин, 100,00, Едвин Мујкић, Брчко, 50,00, Марко Андрић, 100,00, Лидија Костић, 50,00, Ирена Стокић, 50,00, Ивана Костић, 50,00, Никола Стокић, 50,00, Стеван Лазарев, 100,00, Маја Димитријевић, 100,00, Софија Церовић, 100,00, Милица Пајевић, 100,00, Љубомир Козарев, 70,00, сви из Београда, Снежана Глигоровић, 250,00, Гордана и Биљана Радошевић, 100,00, Јелена Стојковић, 50,00, Ана и Андреја Фајгел, 100,00, Ана Стојановић, 250,00, сви из Новог Београда.

ЗАБАВА — РАЗОНОДА — ЗНАЊЕ

НАУЧИТЕ БРИЦ, ПРЕФЕРАНС КАНАСТУ, ПОКЕР ПАСИЈАНС, ХЕКС, ХАЛМУ, ХАШАМИ ШОГИ, КОНО И ЈОШ 25 УЗБУДЉИВИХ РАТНИХ И ЛОГИЧКИХ ИГРА И ВЕШТИНА СВИХ НАРОДА СВЕТА ЗАБАВИТЕ ДРУШТВО ЕФЕКТИМ МАЋИОНИЧАРСКИМ ТРИКОВИМА (ГЛАВА КОЈА ГОВОРИ, ЧАРОБНИ ОРМАР И ЈОШ ПРЕКО 50 ТРИКОВА СА КАРТАМА БРОЈЕВИМА И ШИБИЦАМА И 16 ПРВОРАЗРЕДНИХ ОПТИЧКИХ ИЛУЗИЈА — ТАЈНИ ВЕЛИКИХ МАЋИОНИЧАРА РАЗОНОДИТЕ СЕ РЕШАВАЈУЋИ ПРЕКО 150 ОРИГИНАЛНИХ ЕНИГМАТИЧКИХ ПРОБЛЕМА (ЛАВИРИНТИ, БРЗАЛИЦЕ, ЗАГОНЕТНЕ ПРИЧЕ, ГЛАВОЛОНИ) 200 слика и цртежа, 30% попуст у књигама:

- ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЕНИГМАТИКЕ • 101 ПРОБЛЕМ
- МАЋИОНИЧАРСКИ ТРИКОВИ • ДРУШТВЕНЕ ИГРЕ

Свака књига 150 дин. Две књиге 260 дин. Три књиге 350 дин. ЧЕТИРИ књиге САМО 420 ДИН. Наручите на адресу: ЗАБАВА, ФАХ 50,11070 БЕОГРАД. Шаљемо одмах, плаћате кад примите.

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Дарио Буцоновић, 72240 Какањ, Титова 63 — 13 година, воли рок и поп музику.

Жика Тешић, 14210 УБ, ЈНА 30 — 14 година, сакупља значке и разгледнице, воли забавну музику и тренира цудо.

Ружица Радосављевић, 11000 Београд, Тетовска 12 — воли Битлсе и рокен-рол шездесетих година.

Светлана Калајчић, 41020 Загреб, Зајенов прилаз 6/VI — сакупља значке и марке, воли музику и спорт.

Агата Раткај, 72240 Какањ, Титова ст. 8 — 10 година, сакупља хемијске оловке и значке.

Jan Parkanszky, 94365 Kamenica nad Hornom č. 196, Československá — 20 година, воли поп музику, сакупља плоче и све о поп музици. Горан Тодоровић, 18322 Суково — воли све што воле млади, навијач Црвене звезде.

Три другарице из Штипа (92000): Верица Ђорђевић, Вардарска 32, Тројанка Стојчева, Благоја Мучета 23 и Сузана Димитревска, Широко дол 36/3, све три имају по 14 година, желе да се спријатеље са младима.

Олгица Радмановић, 26300 Вршац, Моше Пијаде 24 — 15 година, воли све што воле млади, одговара на свако писмо.

Наташа Благојевић, 32314 Угриновци, село Штовица — 8 година, сакупља значке, воли Рибљу Чорбу, навијач Партизана.

Дејан Николић, 18000 Ниш, Станка Пауновића 1/1 — жели да стекне што више пријатеља из целе Југославије.

Тишобо име

Који град у Словенији носи Титово име?

Весна, Београд

Велење, једно од најсавременијих рударских и индустријских насеља у нашој Земљи, носи однедавно, тачније од 9. октобра 1981. године, име Титово Велење.

„КЊИГА О УСПЕХУ“

■ ИСКУСТВА ПОЗНАТИХ ЉУДИ ■
■ ЊИХОВЕ МИСЛИ И САВЕТИ ■
■ 250 ДИНАРА! Плаћате поштару. Василевић Милун, пострестант, 11001 Београд

Нишња без факултета

Завршила сам прву годину усмереног образовања. Желела бих да будем професор српскохрватског језика. Молим те да ми одговориш који смер да упишем у другој години а затим у трећој и четвртој години? И на крају, интересује ме да ли је неопходно да завршим факултет и који?

Снежана, Приштина

Право уписа на Филолошки факултет (да би била професор, није довољно да завршиш средњу школу) имају кандидати који су завршили одговарајуће струке у-

смереног образовања: преводилачке и архивско-музејске, делатности културе и јавног информисања и просветне. Значи, после завршеног другог а не првог разреда заједничког усмереног образовања треба да се определиш за једну од наведених струка. У којим школама у твом граду могу да се упишу покушај да сазнаш од професора српскохрватског језика или у секретаријату школе у коју идеш.

Покривач за нос

Веома волим мачке и о њима сам доста слушала и читала али нигде нисам успела да нађем шта им служи реп? Да ли ти то можеш негде да сазнаш?

Читатељка из Панчева

Мачкама, најчешће, реп служи за покривање носа. Нос им је, наиме, најосетљивији и највише изложен хладноћи.

Нишња не обећавају

Имам два дигитрона али су оба покварена, тј. и на једном и на другом развијено је стакло по којем се излила нека црна боја. Молим те да објавиш адресу неке радионице за поправку дигитрона.

Радан Павловић, Косовска 23/1 Трстеник

Само на основу оног што си написао тешко је рећи да ли дигитрони које имаш могу да се поправе. Међутим, у „Техници“, предузећу за прецизну механику,

односно његовом одељењу на Топличиним венцу бр. 3, рекли су нам да донесеш дигитроне које ће они покушати да поправе.

Цео рецејџ је у богу

Јављам ти се са молбом да ми објасниш како да се једног „Забавника“ скинем марке које сам налепио на њега не знајући како да их друкчије сачувам? Пошто верујем да се у мојој колекцији налази и неколико вредних марка, надам се да ћеш ми помоћи?

Харис Салчиновић, Зеница

Потопи странице „Забавника“ на које си налепио марке у воду. После неколико минута марке ће се лако скинути.

Премлага или ђресџара

Мада сте пре извесног времена у овој рубрици писали о коприви, јављам вам се са још једним питањем о њој. Недавно сам, из пуне радозналости, ставио коприву у уста и сажвакао је без икаквих последица. Молим вас да ми одговорите како то да ме није ожарила?

Небојша Секулић, Земун

Врло је вероватно да си наишао на коприву са сасвим младим или старим лишћем. У првом случају жарне ћелије се још нису развиле а у другом су већ — пропале. Постоји још једна могућност, а то је да си имун. Поред људи, и неке животиње имају развијен имунитет на жарне ћелије коприве. Тако, рецимо, младе ћурке и пловке врло радо једу исецкано лишће ове биљке. Посластицом је сматра и магарац. У човечјој исхрани коприви се искључиво обарена.

НАЈУСПЕШНИЈИ НАЧИН ЗА РАЗВОЈ ТЕЛА!

Аутор Петар Челик, шампион Југославије и Европе у обликовању тела (на сплици). Написао је три брошуре:
1. РАЗВОЈ МИШИЋА РУКУ
2. РАЗВОЈ МИШИЋА ГРУДИ
3. РАЗВОЈ ЛЕЂНИХ МИШИЋА
Цена по комаду износи 100 динара, а цена за све три брошуре износи 250 динара. Плаћа се поштару приликом преузимања. Брошуре су обима 36 страна, илустровано са 6 колор и тридесетак црно-белих фотографија. Наручите на адресу: ПЕТАР ЧЕЛИК, Факс 97/1, 21400 БАЧКА ПАЛАНКА

ПОЛИТИКИНИ ЗАБАВНИК

Директор НО „ПОЛИТИКА“ Драган Марковић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Раде Шошкић

Одговорни уредник Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љуби-сав Лилић, Каћа Милетић, Брани-слава Митровић, Мирјана Моравче-вић, Раденко Павловић, Ружица Пе-тровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ђеран, Све-тлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашо-вић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уред-ник стрипа), Петар Милатовић, Вес-на Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Невајдић, Вито Не-дељковић, Биљана Орловић, Љубо-мир Патрнogiћ, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоро-вић и Милош Томић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаме-нић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИ-ТИКИНИ ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански факс 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фото-графије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за кул-туру СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ: Тромесечна 220,00 динара, полуго-дишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 440,00 динара, полуго-дишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну на-знаку НО „Политика“ ООУР „Прода-ја“ — претплата на лист „ПОЛИТИ-КИНИ ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 65.—
СР НЕМАЧКА	DM 115.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr. 107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr. 267.—
ШВЕДСКА	Skr. 271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИНИ ЗАБАВНИК“.

